

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1917.

Andra kammaren.

Nr 61.

Lördagen den 19 maj, e. m.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes förhandlingarna därvid till en början av herr vice talmannen.

§ 1.

Herr *Persson* i Norrköping avlämnade en motion, nr 492, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner, nr 341, med förslag till lag om allmän tjänsteplikt och, nr 358, med förslag till lag angående arbetsnämnder.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

§ 2.

Till avgörande förelåg nu bevillningsutskottets betänkande, nr 42, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig höjning av postavgifterna, dels och i ämnet väckta motioner.

Ang. tillfällig höjning av postavgifterna.

Genom en den 9 mars 1917 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 127, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen besluta,

att för inrikes brev, brevkort och korsband — med undantag av de i 11 § 1 mom. av förordningen den 17 juni 1916 angående villkoren för postbefordran av tidningar och andra periodiska skrifter omförmälda utgivarkorsband — ävensom för inrikes postanvisning och postförskott skulle, jämte i övrigt fastställda avgifter, utgå en särskild tilläggsavgift, utgörande

för lokalbrev	1 öre
» annat inrikes brev	2 »
» enkelt brevkort	1 »
» dubbelt brevkort	2 »
» korsband	1 »
» postanvisning eller postförskott	5 »

att, utan ändring av vad för närvarande gällde i fråga om ökning av viktportot för skrymmande paket, det inrikes portot för paket skulle utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, som vägde

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.

(Forts.)

högst 1 kilogram, med	40 öre
mer än 1 men ej över 3 kilogram, med	65 »
» » 3 » » » 5 » , »	90 »
» » 5 kilogram, med 90 öre för de första 5 kilogrammen	

och därefter 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav, att dessa bestämmelser skulle träda i kraft den 1 juli 1917, samt att, med ändring av vad i den till innevarande års riksdag avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under år 1918 föreslagits i fråga om beräkning av postverkets inkomster, beräkna desamma till 38,150,000 kronor.

Till behandling i sammanhang med förevarande proposition hade utskottet förehått två i anledning av densamma inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

nr 361, av herr *Vennerström m. fl.*, som hemställt, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition; och

nr 376, av herr *von Sneidern*, som föreslagit, att riksdagen måtte avslå ifrågavarande proposition i den del, vari föreslagits, att en särskild tilläggsavgift skulle utgå för lokalbrev, annat inrikes brev, enkelt brevkort, dubbelt brevkort, korsband, postanvisning och postförskott.

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen, med bifall till herr von Sneiderns omförmälda motion, måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 127 i den del, vari föreslagits, att en särskild tilläggsavgift skulle utgå för lokalbrev, annat inrikes brev, enkelt brevkort, dubbelt brevkort, korsband, postanvisning och postförskott;

2) att riksdagen, med bifall till vad Kungl. Maj:t i nämnda proposition föreslagit i fråga om postavgifterna för paket, måtte besluta, att, utan ändring av vad för närvarande gällde i fråga om ökning av viktportot för skrymmande paket, det inrikes portot för paket skulle utgå enligt följande grunder, nämligen för paket, som vägde

högst 1 kilogram, med	40 öre
mer än 1 men ej över 3 kilogram, med	65 »
» » 3 » » » 5 » , »	90 »

» » 5 kilogram, med 90 öre för de första 5 kilogrammen och därefter 40 öre för vart överskjutande kilogram eller del därav, och att dessa bestämmelser skulle träda i kraft den 1 juli 1917; samt

3) att herr *Vennerströms m. fl.* förenämnda motion måtte anses besvarad genom vad utskottet under 1) och 2) hemställt.

Därjämte anmälde utskottet, att utskottet framdeles komme att avgiva yttrande i anledning av vad Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagit i fråga om beräkningen av postverkets inkomster för år 1918.

Vid betänkandet voro emellertid fogade reservationer:

av herrar *Ollas A. Ericsson, Lyckholm, frih. Fleming, Östberg, Jeansson* i Kalmar och *Neess*, vilka yrkat bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande proposition; samt

av herrar *Palmstierna* och *Holmström*, vilka yrkat avslag å be- *Ang. tillfällig*
 rörda proposition. *höjning av*
postavgif-
terna.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet *Carlson*:
 Liksom jag gjorde i första kammaren, då denna fråga behandlades
 där på förmiddagen, får jag uti denna kammare uttala den meningen,
 att jag anser bevillningsutskottets motiv för ett avslag på Kungl.
 Maj:ts förslag principiellt vara fullt riktigt. Det kan ju inte vara
 i sin ordning att staten gör samfärdsmedlen till en skattekälla. Det
 är ju näringslivet självt, som skall bära en stor del av bördorna,
 och kommunikationerna äro ju för näringslivets del ett medel att
 öka näringslivets skattekraft. Då jag sålunda helt oförbehållsamt
 vill ansluta mig till den principiella ståndpunkt bevillningsutskottet
 intar, får jag dock å andra sidan framhålla, att det finnes tider,
 då man inte kan hålla på principer, åtminstone icke principer av
 den räckvidd, som här är fråga om, och jag tror, att denna kam-
 mare, liksom hela riksdagen, har under de krisår, som ha varit
 och fortfara, mer än en gång brutit mot principer, som eljest
 skulle ha följts. Jag kommer därför, och jag skall senare ange
 mina motiv, till den slutsatsen, att för min del skulle jag ha ansett
 det vara önskligt, att riksdagen bifölle Kungl. Maj:ts proposition
 om höjningar av postavgifterna över hela laget. I det hänseendet
 är det ju också nödvändigt att till en början ha klart för sig det
 statsekonomiska läget.

Det är ju väl bekant genom händelser, som ha inträffat särskilt
 under detta år och på senare tiden, att åtskilliga av skatteällorna
 redan under detta år komma att sina i mycket hög grad. Det in-
 ställande utav brännvinsbränningen, som är satt i utsikt att kom-
 ma att gälla ända till hösten 1918, måste redan i och för sig med-
 föra en reduktion av de beräknade inkomsterna på spritdrycker un-
 der detta och nästkommande år. Samma skäl, som ha talat för att
 brännvinsbränningen skulle inställas, tala ju även för inställande,
 åtminstone delvis, av maltdryckstillverkningen. De skattetitlar, som
 finnas upptagna såsom skatter å sprit- och maltdrycker, komma an-
 tagligen att sänkas för innevarande år med ungefär 16 miljoner
 kronor. För innevarande år komma dessutom, enligt uppgift från
 domänstyrelsen, statens inkomster av domänerna att sjunka med un-
 gefär 5 miljoner kronor. För övrigt är ju väl bekant, att förslags-
 anslagen i mer än ett fall komma att överskridas, särskilt där för-
 slagsanslagen avse inköp av materiel. Nästkommande år te sig
 emellertid utsikterna ännu sämre, om man ser saken från statsverks-
 propositionens synpunkt. Då komma enligt de beräkningar kon-
 trollstyrelsen gjort inkomsterna av sprit- och maltdrycker att sjunka
 med över 20 miljoner mot beräknat. Vidare komma återigen statens
 domäner att lämna en minskad inkomst av 5 miljoner kronor enligt
 uppgift. Dessutom har riksdagen redan beslutat, att riksbanks-
 vinsten, som tagits i anspråk för 1918 års budget, skall helt bi-

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

behållas för riksbankens räkning. Riksdagen har ju dessutom beslutat åtskilliga utgifter högre än Kungl. Maj:t föreslagit. Denna ökning i utgifterna går vad beträffar kristidstillägget och kristidshjälpen lös, blott den, på 6 miljoner kronor. Dessutom måste man ju räkna även i dessa fall med att förslagsanslagen möjligen bli överskridna. I varje fall kan man redan nu kalkylera med att 1918 års budget, sådan den föreligger för riksdagen, kommer att visa en brist på bortåt eller kanske över 60 miljoner kronor. Det är sålunda ett hål, som riksdagen har att täcka, innan riksdagen skiljs åt.

Jag hade för min del därvidlag till en början tänkt föreslå en ytterligare belastning av krigskonjunkturvinsterna. Enligt vad det antyddes under debatten i första kammaren på förmiddagen kan man tydligen förvänta, att bevillningsutskottet självt tar initiativ i denna sak. Därmed äro ju bekymren vad den angår och vad mig angår också borta. Men jag förutsätter, att bevillningsutskottet icke föreslår en så stark ytterligare belastning utav krigskonjunkturvinsterna, att därmed skulle kunna täckas hela det hål varom jag talade. Jag förutsätter alltså, att det fortfarande finnes luckor att fylla. I fråga om hur dessa skola fyllas finnas naturligtvis två sätt. Man kan ju tänka sig lånevägen, och man kan tänka sig skattevägen. Nu är det naturligtvis så, att dessa kristider särskilt då kristiderna på vissa håll visat ett starkt ekonomiskt uppsving, borde såvitt möjligt själva bära de utgifter, som följa med krisförhållandena. Detta har emellertid som bekant visat sig omöjligt, och trots det att Kungl. Maj:t och nu möjligen också bevillningsutskottet kommer att ytterligare belasta krigskonjunkturvinsterna och trots det att Kungl. Maj:t har föreslagit en ytterligare belastning av inkomst- och förmögenhetsskatten, så har, såsom framgår av propositionen nr 130. man ändå måst tänka sig en amorteringstid för betalandet av de med kristiden förenade utgifterna.

När jag nu säger, att detta är oundvikligt, så menar jag dock samtidigt, att man icke bör gå utöver vad som därvidlag är oundvikligt. Det är enligt min uppfattning synnerligen angeläget att så litet som möjligt kasta över på framtiden betalningen av dessa utgifter. Jag anser nämligen, att det är nödvändigt att räkna med att de lysande konjunkturerna — man kan ju f. ö. säga, att de äro slut redan nu — icke komma att återuppleva i och med detsamma att ett fredsutbrott inträffar. Just på grund därav, att tiderna äro särskilt dåliga i de krigförande länderna och att dessa därför särskilt måste vara angelägna om att skaffa sitt näringsliv såvitt möjligt en komensation för de tider som varit, måste vi räkna med att det uppstår en konkurrens i de neutrala, särskilt de mindre länderna, som utesluter möjligheten för staten att i så värst hög grad kunna räkna med att utbytet utav de direkta skatterna skall överstiga det utbyte dessa gävo före krigets början. Jag räknar också med att staten efter krigets slut kommer att ha mycket stora utgifter för åtskilliga allmänna ändamål, utgifter, som helt säkert komma att växa, oavsett att kanske svårigheterna att få pengar också samtidigt växa. Under dessa förhållanden synes

det mig, som om staten icke borde i detta ögonblick avvisa någon skattekälla, som utan alltför stor olägenhet för medborgarna kan erbjuda sig. Till en sådan skattekälla räknar jag nu även den här föreslagna höjningen av postavgifterna. Här har ju i bevillningsutskottets betänkande såsom ett skäl mot bifall till Kungl. Maj:ts proposition framhållits — och det ju med rätta — att man bör i dessa tider, åtminstone såvitt möjligt är, icke öka den börda den stora allmänheten och de mindre bemedlade klasserna, som särskilt höra dit, ha att bära. Men i detta fall vill jag ifrågasätta, huruvida det sker någon nämnvärd ökning utav deras börda. Civilministern, som yttrade sig i denna fråga även i första kammaren, framhöll där, att om man slog ut postavgifterna på landets hela invånarantal, skulle man troligen komma till det resultatet, att på varje enskild person, om man alltså inbegriper alla avgifter, även vykortsavgifterna, skulle falla ungefär 25 öre per år. Det är ju därför tydligt — vad som för övrigt torde vara allom bekant — att dessa utgifter i allra högsta grad drabba näringslivet. Det är de stora korrespondenskontoren, som återfinnas hos de stora bolagen och affärerna, livförsäkringsbolagen m. m., som komma att få den mest kännbara stöten av en sådan här avgiftsförhöjning. Jag anser därför, att de skäl, som här av bevillningsutskottet i denna del ha anförts, icke böra anses vara av den vägande natur, att man av den anledningen skulle avstå ifrån att anlita även denna inkomst-källa.

Jag slutar sålunda med vad jag tidigare har framhållit, att om inkomstkällan icke i och för sig medför alltför stora svårigheter för de skattdragande och de principiella skälen däremot icke äro allt för vägande, bör man taga skattekällan i anspråk för att bidraga till att såvitt möjligt betala de kristidsutgifter vi göra och gjort för att så litet som möjligt skjuta dem över på framtiden.

Herr Holmström: Herr vice talman! Av föreliggande betänkande framgår, att bevillningsutskottet avstyrkt Kungl. Maj:ts framställning om förhöjda postavgifter i vad den avser lokalbrev, annat inrikes brev, enkelt brevkort, dubbelt brevkort, korsband, postanvisning och postförskott men däremot tillstyrkt den del av propositionen som avser höjning av paketporto. Då jag inom utskottet förfäktat den meningen, att även denna del av propositionen borde avslås, ber jag att med några ord få motivera min ståndpunkt.

De förändringar, som tid efter annan vidtagits i fråga om postavgifterna, ha i allmänhet gått i den riktningen, att dessa avgifter blivit nedsatta. Det vanliga brevportot nedsattes 1884 från 12 öre till 10 öre, 1907 höjdes viktsatsen för detta porto från 15 till 20 gram, 1915 sänktes rekommendationsavgiften, och paketavgifterna sänktes avsevärt dels 1896, dels 1905. Dessa sänkningar motiverades därmed att man ansåg det vara postverkets uppgift att åt allmänheten förmedla meddelanden och försändelser så billigt som det med verkets ekonomi var förenligt.

Nu har man emellertid gjort framställning om att få en för-

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

höjning av dessa avgifter. Man vill åstadkomma en förhöjning, som skulle ge en ökad inkomst på fyra miljoner kronor. Med dessa medel skulle täckas dels de ökade driftkostnaderna, dels skulle de användas till utbetalande av kristidshjälp till verkets personal.

Det framhålles av generalpoststyrelsen i dess utlåtande, att en hel del andra länder höjt ifrågavarande avgifter, och den pekar särskilt på Danmark och Norge. Styrelsen har dock icke varit enig i sin framställning. Tvenne reservanter ha haft en annan uppfattning, och de säga bland annat: »Postverkets inkomster synas oss tills vidare fullt tillräckliga att icke blott täcka förekommande ökning av driftkostnaderna, utan även bereda postpersonalen skäligt dyrtidstillägg. Vid sådant förhållande och enär en höjning av postavgifterna skulle innebära en indirekt beskattning av handel och industri, vilken beskattning med all säkerhet komme att medföra ytterligare prisförhöjningar å såväl livsmedel som andra för den stora allmänheten behövligen varor, anse vi, att för närvarande någon förhöjning av postavgifterna icke lämpligen bör ifrågakomma.»

Beträffande det påpekande, som gjorts om Norge och Danmark, upplysa dessa reservanter, att det är helt andra förhållanden där. I Norge har postverket för år 1915 haft en vinst av allenast 248,000 kronor, och i Danmark har det under senaste finansåret uppstått en förlust av 1,282,000 kronor. Det svenska postverket hade 1916 en vinst av 6,647,000 kronor, vilket utgör nära 46 % av det disponerade kapitalet.

I den mån postavgifterna höjas utöver vad som behövs för att täcka utgifterna, blir det en indirekt beskattning, som träffar allmänheten och som för många små inkomsttagare kan bli ganska kännbar. Under de svåra förhållanden, som nu råda, har det från samhällets sida vidtagits åtgärder för att lindra trycket för de ekonomiskt svaga. Staten har anslagit medel i sådant syfte, och genom kompensationsystemet har man sökt förbilliga livsmedlen för de mindre bemedlade. Den enskilda hjälpsamheten har i många fall trätt emellan, och riksdagen har genom skattelindringar sökt lätta dyrtidstrycket, särskilt för barnrika familjer. Nu vill staten taga ut ökade avgifter från dessa människor. Vi hörde nyss från statsrådsbänken, att denna förhöjning icke torde betyda så mycket för folk i allmänhet, men jag tror, att den i många fall verkligen betyder rätt mycket. Tänk bara på en arbetarfamilj, där mannen är nödsakad att skaffa sig arbete än här, än där. Han får ibland resa långa vägar för att få arbete och kan måhända icke komma hem mer än en eller ett par gånger om året. Han får genom brev meddela sig med sin familj och erhåller brev hemifrån. Vid varje avlöningstillfälle får han per postanvisning sända en del av avlöningen till familjen. Han behöver skicka hem kläder, som skola tvättas och lagas. Han sänder dem i postpaket, och dessa paket skola sedermera gå tillbaka till honom igen. Jag vill icke vara med om att höja postavgifterna, ty jag är övertygad om, att det för många skulle bli ganska kännbart.

Så skulle jag vilja säga något i fråga om höjningen av paket-

avgifterna, som utskottet tillstyrkt. När utskottet gjort det, har det varit huvudsakligen av två skäl. Det första är, att paketrörelsen icke fullt täcker omkostnaderna. Men det framgår varken av den kungl. propositionen eller av utskottets betänkande, om det varit förlust eller hur stor denna i så fall varit. Man kan emellertid läsa på ett ställe i den kungl. propositionen, »att det nuvarande paketportot näppeligen beredde postverket tillräcklig ersättning för det arbete och de omkostnader, som vore förenade med verkets paketrörelse». Alltså torde förlusten vara ganska minimal, och det kan man för övrigt nog sluta sig till, då postverket för 1916 lämnat 1 1/2 miljon kronor mer i vinst än som beräknats. Den andra anledningen, varför utskottet tillstyrkt paketportots höjning, är att järnvägarna höjt pakettaxorna med 20 %. Men den här föreslagna höjningen är betydligt större. Den går upp till 33 % i vissa fall, nämligen för paket, som väger högst 1 kg., och till 30 % för paket, som väger mellan 1 och 3 kilogram. För paket mellan 3 och 5 kilogram stannar höjningen visserligen vid 20 %, men sedan stiger den avsevärt ju tyngre paketen bli. När man vet, att de flesta paket äro småpaket — paketen intill 3 kilogram utgjorde år 1903 94 % av samtliga paket — då förstår man ju, att höjningen måste bli ganska kännbar. Det ser sålunda ut, som om postverket ville, att järnvägen skulle övertaga en del av paketrörelsen, men detta tror jag icke är lyckligt, därför att det i många fall icke är möjligt för järnvägen att fylla denna uppgift så tillfredsställande som postverket, och det gäller framför allt i sådana trakter, där man har långa vägar till järnvägsstationen, men där poststationer äro placerade här och var, dit allmänheten kan gå för att mottaga eller avsända sina paket.

Jag har alltså den uppfattningen, att man för närvarande icke bör företaga någon höjning av paketavgifterna eller av andra postavgifter och att sålunda icke någon som helst höjning av dessa avgifter bör äga rum. Jag skall därför, herr vice talman, be att få yrka bifall till den av herr Palmstierna och mig avlämnade reservationen.

Herr R u n e: Herr talman, mina herrar! Till en början skall jag be att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få betyga min stora tillfredsställelse över det uttalande han gjorde, att det nog var lämpligt att skjuta över så litet som möjligt av de nuvarande utgifterna på framtiden, därför att det är tämligen säkert, att vi gå mot sämre tider och att de gångna krigsåren givit vederbörande litet var så stora inkomster, att man får räkna med en betydlig nedsättning för framtiden. I denna punkt äro vi sålunda ense. Jag delar den uppfattningen, att vi i år böra beskatta svenska folket, så att vi icke få någon rest till de närmaste åren, ty det är tämligen säkert, att det blir svårare att få de årens budget att gå ihop än vad det varit beträffande budgeten i år. Men då herr statsrådet uttalade, att vi under sådana förhållanden skulle se till, att man icke släppte någon inkomst, även om den ansågs jämförelsevis

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

obetydlig, så kan jag icke därutinnan följa honom. Vi böra tvärtom noga se till att man icke, som det så vackert heter i propositionerna, för tillfället eller för denna gång lägger på en utgift, som drabbar de mindre bemedlade hårdare än skäligt är. Jag anser det vara synnerligen angeläget, att man icke går den vägen. Vi ha goda exempel att anföra i detta fall. Jag vill bara nämna växelstämpeln, som vi talade om för några dagar sedan. Den kom till för att fylla ett tillfälligt behov. Säkert är, att den är olämplig, och vi måste alla erkänna, att den är orättvis och utgör en skatt på nöden. Det är emellertid mycket svårt att taga bort en sådan skatt, när den en gång är införd. Så blir det också med höjningen av postavgifterna. Det heter så förföriskt i propositionen, att man skall taga den för en gång, men när vi samtidigt höra och veta, att det antagligen blir svårare tider under de närmaste åren, frågar jag, om herrarna tro, att ifall vi nu gå med på denna förhöjning av postavgifterna, det finns utsikt att komma ifrån den sedermera. När det lyckats vederbörande att få igenom en indirekt skatt — vilken alltid måste hårdast drabba de mindre bärkraftiga -- då är den skatten särskilt svår att komma förbi.

Nu säger herr statsrådet, att det är utrett, att den föreslagna förhöjningen av avgifterna skulle drabba Sveriges invånare med bara 25 öre per huvud. Men det är ofantligt många, som icke alls beröras därav, och fördenskull blir utgiften för somliga av de övriga så mycket större. Framför allt är det icke säkert, att den fördelas i förhållande till vederbörandes bärkraft, utan det är tvärtom tämligen visst, att denna skatt liksom all indirekt beskattning kommer att drabba synnerligen ojämnt.

Vidare framhöll herr statsrådet, att vi stå inför ökade utgifter, och han nämnde också några ökade inkomster, vilka emellertid icke skulle uppväga de ökade utgifterna. Jag påstår, att, såsom Kungl. Maj:ts regering, åtminstone den föregående, behandlat riksdagen i fråga om budgeten, är det rysligt svårt såväl för herr statsrådet och chefen för finansdepartementet som även för oss riksdagsmän att verkligen i detta nu få en överblick av det finansiella läget. Jag tror, att under sådana förhållanden det enda vi ha att göra är att se till, att vi icke, när vi nu gå till en stor skattereglering, besluta oss för varjehanda små orättvisa skatter, som betyda ganska litet på det hela, och som jag därför tror, att man skall låta bli. Vi ha dock, mina herrar, ett förslag framlagt om en skärpt inkomst- och förmögenhetsskatt, och vi få taga till den så, att den täcker vad som behöver täckas. Ty det kan väl ändå icke vara mer än en mening därom, att en så lagd skatt drabbar rättvist och drabbar svenska folket i mån av bärkraft.

Vidare kan jag icke underlåta att, liksom jag gjorde häromdagen, erinra om, att det också kommer att bli en väsentlig ökning av krigskonjunkturskatten. Det må vara, att den icke kommer detta år eller nästa år till godo, men det är i alla fall en behållning, som vi ha att räkna med.

Den krigskonjunkturskatt, som debiteras i år, skulle, med

den höjning herr statsrådet nämnde, enligt vad bevillningsutskottet tänkt sig, nog kunna beräknas till ett par hundra miljoner kronor. Då jag senast talade om denna sak, tänkte jag på 150 miljoner. Jag tror, att jag har bättre reda på situationen nu, och därför tror jag, att man kan tänka på det belopp jag nyss uppgav.

Jag påstår sålunda, liksom jag gjorde i fråga om växelstämpeln, att dessa små skattebelopp — jag vet icke, om det blir fråga om mer än dessa två under den tid av riksdagen, som är kvar — på det hela taget spela i den budget, vi nu ha att göra upp, en så liten roll, att man icke bör taga dem.

Jag har dock gent emot den talare, som sist hade ordet, en annan uppfattning beträffande paketportot. Jag tror, att man med säkerhet kan säga, att dessa avgifter nu icke täcka omkostnaderna. Det är ju i alla fall orätt. Nu är det ju billigare att skicka ett paket med post än på järnväg. Det är väl ändå inte rimligt, mina herrar, att man skall ställa det så, att posten skall bli överlastad av dessa paket, vilkas utdelande även tager tid, då en stor del av paketen lämpligare böra befordras på järnväg. Nu ha också järnvägens taxor för paket höjts med ungefär 20 %. Då är det naturligtvis rimligt att man höjer paketportona, så att postverkets kostnader betäckas. Jag vill påstå, att detta står i full överensstämmelse med den princip jag förut uttalat, nämligen att man i detta fall icke skall beskatta allmänheten i onödan. Men det är ju riktigt, att postverket skall få sitt.

Nu talas här också om, att postverket skulle genom ökning av portot kunna bidra till att täcka utgifterna för kristidslöneförhöjningar. Ja, om det gällde postverkets egen personal, och om postverket icke hade en behållning så stor, att den räckte till att täcka de ökade utgifter postverket naturligtvis för sin rörelse och personal har i dessa tider, då skulle man kunna tänka sig rimligheten av att höja avgifterna över huvud taget. Men, mina herrar, det är ju i alla fall så, och det framgår av betänkandet, att postverket har en behållning, ett nettoöverskott på flera miljoner kronor, som ingår i budgeten. Detta överskott uppgick för det sistlidna året till 6,600,000 kronor. Under sådana förhållanden vågar jag påstå, att det vore ganska oriktigt av andra kammaren att nu i en hastig vändning, därför att man anser, att man står inför stora utgifter, i år besluta en sådan pålaga som denna, vilken drabbar så orättvist. Jag säger ännu en gång, att herrarna kunna vara säkra på, att om den pålagan en gång blir beslutad, den blir mycket svår att komma ifrån. Jag vill även i detta fall hänvisa till Norge och Danmark. I Norge nöjer postverket sig med att hava sådana utgifter, att behållningen i fjol gick upp till ungefär 250,000 kronor. Behållningen av vårt postverk är, som jag sade, över 6 miljoner kronor. I Danmark visar postverkets stat en stor brist. Det är ej heller riktigt.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet slutade sitt anförande med att säga, att om icke de principiella skälen mot en sådan skatt som denna äro allt för vägande och bördan icke är alltför tryckande för allmänheten, så skulle man i tider som dessa

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

Ang. tillfällig
håjning av
postavgif-
ternn.
(Forts.)

taga en skatt som denna. Jag vågar påstå, mina herrar, att det i detta fall är så, att de principiella skälen mot äro så tungt vägande enbart de, att de borde hindra andra kammaren att vara med om denna kungliga proposition i vidsträcktare mån än vad utskottet här har gått med på. Jag påstår också, att, även om denna avgift är synnerligen liten i och för sig, det blir, när den lägges till alla andra indirekta avgifter, som orättvisligen och utan hänsyn till folkets bärkraft drabba svenska allmänheten, en börda, som i dessa tider verkligen bör så kännbar, att jag vill vädja till kammaren icke måtte bifalla den kungliga propositionen i vidare mån än vad utskottets hemställan innehåller.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr J e s p e r s o n: Herr talman, mina herrar! I likhet med den föregående talaren kan jag ej heller vara med på denna av Kungl. Maj:t föreslagna utväg att uttaga skatt av svenska folket. Jag anser det vara i allmänhet sett ett fel att genom samfärdsmedlen uttaga skatter utöver vad som är behövt. Det säges uttryckligen i motiveringen, att om icke det hade varit alldeles särskilda förhållanden, detta icke skulle ha behövt komma i fråga. Man har motiverat detta i huvudsak därmed, att man vill giva dyrtidstillägg åt postverkets personal, men av den tillgängliga redogörelsen framgår ju alldeles tydligt, att man kan, utan att det blir någon förlust — man har snarare att räkna med överskott — ge denna personal det dyrtidstillägg, det kan vara fråga om. Då kan jag icke finna annat än olämpligt att pålägga en skatt genom postverket, genom detta samfärdsmedel, som jag vill kalla det; en sådan påлага är ovillkorligen ett hinder för kultur och bör icke förekomma, då icke alldeles tvingande omständigheter därtill föranleda. När man har sett, att det ändå blir stort överskott, förvånar det mig, att man vill gå på denna väg för åstadkommande av ökade skatteinkomster.

Från andra länder har ju visats, att man också där har måst begära förhöjning av portosatserna, men här föreligger dock en väsentlig skillnad, såsom framhållits av den föregående talaren. I Norge är det ingen som helst behållning på postavgifterna, sådana de nu föreligga, särskilt skulle det icke vara möjligt att i någon mån höja postpersonalens avlöning utan att det skulle bli ett minus. I Danmark har det redan uppstått ett minus. Då icke sådana omständigheter föreligga här, kan jag icke finna annat än att alla skal tala för, att man icke skall gå den av Kungl. Maj:t föreslagna vägen.

Jag anser också den föreslagna åtgärden vara synnerligen opraktisk. Det har nämligen av bekvämlighetshänsyn under senare tid inrättats frimärksautomater på många ställen, detta för att allmänheten skall ha det så bekvämt som möjligt, för att den skall kunna komma åt frimärken på bekvämaste sätt även där ej försäljningsställen finnas. Om den av Kungl. Maj:t föreslagna åtgärden skulle vidtagas, så bli ju dessa postautomater alldeles oanvändbara, såvitt jag kan förstå. Oaktat dessa hava utarbetats med stora kostnader och

efter lång prövning, skulle de icke duga till någonting, så länge vi hade dessa nya portosatser.

Jag tror, i likhet med den föregående talaren, att om vi en gång fått detta infört, det kanske icke är så lätt att sedan bli av med dessa högre portosatser igen. Dessutom är det med den nuvarande ordningen från alla synpunkter så bekvämt med dessa jämna porton av 10 och 20 öre, att även detta är ett skäl till att man icke för att få denna lilla inkomstökning åt staten går denna väg.

I olikhet med herr Holmström anser jag däremot, att förhöjningen av paketportosatserna är fullt befogad, särskilt om man tager i betraktande, att denna försändningsform nu användes i många fall på ett sätt, som vållar staten avsevärd förlust. Man får på vissa trakter se, att man använder posten för befordrande av alla möjliga pjäser, korgstolar, velocipeder och allt möjligt dylikt skrymmande gods. Man kan därav förstå, att det är olämpligt med dessa låga, nu tillämpade avgifter. Jag vet och har själv erfarit det många gånger, att t. ex. vid befordran av gods mellan fastlandet och Gottland det är en avsevärd fördel att använda paketposten i stället för att skicka varan på annat sätt. Det blir sålunda även med den föreslagna höjningen ovillkorligen en stor fördel att använda paketposten i stället för ilgods-försändning.

På dessa av mig nu anförda grunder ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr S o m m e l i u s: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke hålla någon vetenskaplig föreläsning över det sätt, varpå herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, ifall det blir avslag på den gjorda framställningen, tänker skaffa sig ersättning för det fåtal miljoner, inemot fyra, som skulle dragas in genom en förändring av de traditionella portosatser postverket i vårt land hittills tillämpat. Det har tidigare icke fallit någon medlem av riksdagen in att betrakta postverket som en institution, varpå man skulle förtjäna pengar, men man ser, att det även för staten är svårt att bortse från penningeförtjänst, när tillfället är lockande och inbjuder till frestelse.

För mig är hela denna framställning odiös. Det synes mig, som om alla de vinster, postverket tillfört statens finanser, äro alldeles tillräckliga, utan att vi behöva vidtaga åtgärder för att göra dem ännu högre.

Jag har ingen anledning att skilja på å ena sidan det hittills synnerligen bekväma postportot 10 öre och å den andra sidan postpaketportona. Visserligen kan, som den siste ärade talaren anförde, det inträffa fall av missbruk med avseende å postpaketstrafiken, men under alla omständigheter är detta av skäligen obetydlig beskaffenhet, och postverket har självt ej talat om, att det lidit förluster på denna trafik. Det säges från postverket endast, att de nuvarande paketportotaxorna »näppeligen» bereda verket tillräcklig ersättning för det arbete och de kostnader, som äro förenade med verkets paketrörelse. Man har icke där sagt, att det uppstår någon förlust, i varje fall torde den icke vara avsevärd utan tillräckligt stor för att andra kamma-

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.

(Forts.)

ren skall avhålla sig för att inlåta sig på att göra postverket till ett givande vinstföretag. Spåren avskräcka. Ha vi börjat en gång så lära vi visst inte kunna undgå en höjning i fortsättningen; nästa gång få vi kanske börja med 15-öresporto och kanske höja allt framgent. Jag anser därför, att postverkets traditionella portosatser böra oförändrade bibehållas.

Jag tillåter mig på dessa grunder, herr talman, att yrka avslag å den kungliga propositionen i dess helhet.

Herr *Björck* instämde häruti.

Herr *Vennersten*: Herr talman! Det är icke någon tacksam uppgift att i riksdagen försvara skatter i allmänhet, och i detta särskilda fall synes mig uppgiften icke vara tacksammare än vanligt. Men jag vill i alla fall yrka bifall till den kungl. propositionen, och jag skall med några få ord förklara, varför jag det gör.

I huvudsak har motiveringen redan givits dels i den kungl. propositionen och dels i vad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nyss anförde, och det är icke särskilt mycket att tillägga. Men det är dock ett par omständigheter, som man kanske borde taga hänsyn till. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har för oss skildrat utsikterna i finansiellt avseende, sådana han ser dem för den närmaste framtiden, och jag tror icke, att skildringen hölls i allt för mörka färger. Vi få väl medge, att vi redan nått kulminationspunkten och överskridit den, samt att vi måhända ha att vänta rätt hårda tider. Det är då klokt förutseende, menar jag, att se till vad man utan allt för stor svårighet kan taga ut i skatteväg eller i övrigt göra för att öka statens inkomster. Trots att jag hört invändningar många gånger förut i liknande fall mot det resonemang, som herr statsrådet förde, nämligen att det rör sig om en så jämförelsevis liten avgiftshöjning, att den av den enskilde icke känns, så vågar jag ändå taga upp och fullfölja det resonemanget. Tro herrarna verkligen, att om man höjer brevportot med 2 öre och brevkortsportot med 1 öre detta över huvud taget kommer att bli märkbart för konsumenten. Det är varuomsättningen, som i första rummet drabbas, det medger man. Men det belopp, som varuomsättningen kommer att drabbas med i detta fall, kommer konsumenten enligt min mening knappast att få känning av. Men väl kommer statskassan att känna den minskning i beräknade inkomster, som skulle uppstå genom att man icke bifölle Kungl. Maj:ts proposition. Jag tror, att det icke kommer att dröja länge, därest förslaget nu skulle avslås, förrän det kommer fram igen.

Om man tar hänsyn till det låga penningvärdet, så inser man ju, att 10 öre i brevporto i själva verket för närvarande betyder en avsevärd nedsättning av det före kriget gällande portot å 10 öre, därför att 10-öringen icke köper lika mycket nu som då. Det är sålunda en ren nedsättning i postportot av icke så liten omfattning. Jag vill icke säga, hur mycket man bör uppskatta denna nedsättning till, ty man skulle därav kunna draga konsekvenser, som jag icke

vill vara med om att draga. Man kan icke i närvarande stund fullt uppskatta, hur stor nedsättningen är. Men så mycket kan man säga, att den uppgår till minst lika mycket som den nu föreslagna höjningen. 12 öre i dag är mindre än 10 öre före kriget. Det är den sidan av saken.

Ang. tillfällig
höjning af
postavgif-
terna.
(Forts.)

Men så tillkommer en annan. Man säger, att vi få över huvud icke belasta varuomsättningen i dessa dyrtider. Vi skola hålla alla omkostnader för denna varuomsättning så lågt vi kunna. Ja, det är riktigt intill en viss gräns. Men statens verk och inrättningar kunna icke gå hur långt som helst i tillmötesgående. Jag vill påpeka den omständigheten, att vi betala icke till järnvägarna för varufrakter, vad dessa frakter egentligen borde gå till. Ty om man ser på beräkningarna av statens järnvägars inkomster, så finner man, att de borde utgöra minst något tiotal miljoner mera, om järnvägarna skola ge skäligen avkastning på det nedlagda kapitalet. Nu säger man, att posten är en sak, järnvägarna en annan. Men då man går ut ifrån, att det är en belastning av varuomsättningen det är fråga om, så påstår jag, att svenska folket åtnjuter i närvarande stund så förmånliga fraktsatser på järnvägarna, då dessa som nämnts icke på långa vägar förränta det nedlagda kapitalet, att man med jämnmod kan se, om varuomsättningen på annat sätt får bära den ökade belastningen med dessa fyra miljoner kronor eller något mer, som det här är fråga om. Jag vågar därtill ytterligare lägga det, att om man också säger, att posten skall, såsom herr Sommelius uttryckte det, icke vara någon vinstgivande affär utan blott betjäna allmänheten, man väl i alla fall får tänka sig, att under utomordentliga förhållanden det kan behöva tummas på en dylik princip. Och man kan för övrigt icke bortse ifrån, att postverket är en ganska vinstgivande affär för staten redan nu.

Jag tror sålunda, herr vice talman, att det vore klokt, om riksdagen nu bifölle det föreliggande kungliga förslaget. Jag skall sluta med att fråga, om vi icke kunna säga, att vi här i landet lyckats undgå alltför hård beskattning under denna dyrtid. På det hela taget ha vi tack vare de rikligt flödande krigskonjunkturskatterna kunnat undvika att lägga skatter på svenska folket, som skulle ha blivit alltför hårt kännbara. Jag vill, då jag nämnde ordet krigskonjunkturskatt, ytterligare fråga herrarna, om icke herrarna tro, att denna rikt flödande källa nu har sinat. Enligt min uppfattning ha vi icke mer att räkna därpå, och då är det nog klokt att tillvarataga de mindre givande inkomstkällor, som kanske, när det blir mindre siffror vi få att röra oss med, komma att förefalla oss nog så goda att ha. Jag tror som nämnt, att om förslaget i dag avslås, det i alla fall snart kommer igen.

På grund av dessa skäl anhåller jag, herr vice talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Med herr Vennersten förenade sig herrar *Jeansson* i Kalmar och *Magnusson* i Tumhult.

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

Herr R ö i n g: Herr talman, mina herrar! Jag förstår mycket väl, att den sista ärade talaren yrkade bifall till den kungl. propositionen, då han ju i egenskap av finansminister i den förra regeringen utarbetat och kontraserat denna proposition. Jag kan endast i ett enda hänseende uttala min anslutning till hans uppfattning, nämligen då han ansåg, i likhet med nuvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet, att vi med all sannolikhet gå tider till mötes, då det blir rätt stor svårighet att få budgeten att gå ihop, emedan vi uppenbarligen nu passerat högkonjunkturen. Detta är sant och visst. Men då, herr Vennersten, gäller det att se till att lägga skatterna så rättvist att de få bäras av de samhällsmedlemmar, som ha axlar att lättast bära dessa nya bördor.

Jag förstår mycket väl, att det är lika litet angenämt för en finansminister att föreslå nya skatter som för en riksdagsman att tala för desamma. Men det är stor skillnad, då det gäller den ena eller den andra skatten. Jag vill bara påpeka, vilket understöd herr Vennersten fick från representanterna i andra kammaren rörande förslaget till krigskonjunkturbeskattning, fastän herr Vennersten såsom finansminister råkade ut för att andra kammarens majoritet ansåg, att finansministern därvidlag varit alltför försiktig och höjde riksdagen därför först skattesatserna progressivt från 12 procent till 18 procent och sedan andra året från 18 procent till 25 procent.

Nu framhöll herr Vennersten såsom skäl för bifall till propositionen penningvärdets fall. Penningvärdet har fallit så att det icke blir dyrare att betala 12 öre i framtiden för det inrikes portot, menade han, än 10 öre förut. Jag förstår icke detta resonemang. Skall man ändra postavgifterna, telegramavgifterna, järnvägsbiljettpriserna o. s. v. beroende på om penningvärdet faller eller stiger? Då skulle vi här i framtiden praktiskt taget vartenda år få hålla på med alla möjliga förändringar av olika avgifter, beroende på om penningvärdet faller eller stiger. Det kan ju icke vara meningen. Det är min bestämda övertygelse att om riksdagen bifaller denna Kungl. Maj:ts proposition, så kommer resultatet att bli, att det kommer att dröja många år, innan vi få detta förhöjda porto nedsatt till det nu gällande eller 10 öre. Det skulle bli med detta som, såsom herr Rune påpekade, med växelstämpeln, som också på sin tid provisoriskt infördes. I följd beslöt riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t en tonnageavgiftsskatt, vilken enhälligt uttalades skulle uttagas endast en gång. Nu är jag övertygad, att om en liten stund många av herrarna komma att tala för skattens bibehållande. Vi skola också om en liten stund behandla förslaget om bibehållande av den förhöjda spritaccisen. Även den skulle enligt fjolårets förslag gälla endast provisoriskt, men nu vill man bibehålla även den. Bifalles denna proposition, så finns det all anledning att antaga, att de högre avgifterna icke bli gällande bara något år utan rätt länge, och detta, mina herrar, trots att vi här i Sverige redan nu ha ovanligt högt porto för inri-

kes brev i förhållande till utlandet. Jag vill endast erinra, att i Tyskland har man ett inrikes brevporto 10 pfennig, d. v. s. något mindre än 9 öre, och att i England får man skicka brev ända till kolonierna för 1 penny d. v. s. 7 å 8 öre o. s. v., allt under normala förhållanden. Herr Vennersten kom in på en jämförelse mellan våra pretentioner i fråga om avkastningen på järnvägarna och på posten. Han medgav emellertid självt att jämförelsen haltade. Ja, den haltar alldeles ofantligt, speciellt i vårt land, där vi mycket ofta bygga järnvägar icke ur ekonomisk utan ur kulturell, ur social, ur försvarssynpunkt etc.

Till sist skall jag endast be att såsom min åsikt få framhålla, att visst kan man såsom herr Holmström framdraga fall, där det vore mycket önskligt och behjärtansvärt, att de nuvarande postpaketavgifterna bibehölles. Han talade om en familj, som lever under små förhållanden, som har barn på andra platser, vilka behöva skicka hem kläder för att få dem lagade och då och då behöva få paket från hemmet. Javisst, kunde man skilja dessa sändningar från andra, så skulle jag också gärna vilja sätta avgifterna för dem så lågt som möjligt. Men i regel, herr Holmström, är det icke sådana paket, som befordras av posten, utan det är i stor utsträckning affärspaket från firmor, som bedriva efterkravsaffärer, t. ex. Ahlén & Holm etc. etc. Till följd av de nuvarande låga avgifterna expediera dessa firmor, såsom herr Jespersen påpejade, en massa skrymmande gods såsom velocipeder, korgstolar o. dyl., ehuru det aldrig varit meningen att sådant gods skulle befordras som postpaket. Och om icke avgifterna nu höjas för postpaketen, då avgifterna för järnvägspaket redan höjts, så kommer detta att föranleda till att trafiken till men för postverket ytterligare ökas.

Jag förstår mycket väl, att herr finansministern skulle med glädje hälsa varje beslut, som föranleder att budgeten bättre går ihop. Men jag tror, att man på ett rättvisare och lämpligare sätt kan uttaga den beskattning, som motsvarar denna högre avgift på brev och brevkort. Är det meningen att träffa näringslivet med denna höjda avgift, så är jag den första att medge, att näringslivet kan mycket väl bära denna ökade börda. Men då kan man, mina herrar, om man bara vill nå näringslivet, beskatta detta genom att höja krigskonjunkturskatten, då endast näringslivet skulle drabbas. Genom de förhöjda portoavgifterna drabbas däremot även en hel massa andra människor än näringsidkarna av fördyringen.

Det är enligt min uppfattning ett fullständigt felaktigt resonemang, som från vissa högertalare föres, när här skatteproblem diskuteras och som nu senast fördes av herr Vennersten. De säga, att den konsumerande allmänheten känner icke, om man fördyrar en sak med några öre. Ja, vi som leva på solsidan i livet, vi känna det icke, men de fattiga människorna, de känna det. Så resonerade man i fråga om sockeraccisen för några månader sedan, då det gällde att höja priset med 5 öre per kilo, samt i fråga om sockertullen för några år sedan. Vad gör det, sade man. Det konsumeras nu 13 kilo per person och år, det gör alltså 65 öre per per-

*Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)*

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.

son och år. Och före kriget konsumerades 27 å 28 kilo. En krona hit, 50 öre dit, 1:50 dit! För fattigt folk göra dessa små belopp rätt mycket.

(Forts.) På grund av vad jag här anfört, anhåller jag, herr vice talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Palmstierna: Herr vice talman! Jag må säga, att jag blev både häpen och glad, när jag hörde några av de ärade högermännens uttalanden här i dag.

Herr Jesperson kastade sig med verklig iver mot höjningen av brevportot. Jag kände nästan behov av att hejda honom litet, ty så långt som han vill jag ej gå. Han sade nämligen att förslaget strede mot »all kultur»!

Herr Sommelius gick därhän, att han fann hela propositionen »odiös». Jag tackar honom, för att han »i alla avseenden» vill gå emot den kungl. propositionen. I dess förslag kan jag ej instämma, ty för min del må jag säga, att, så länge jag deltagit vare sig i det kommunala eller det statliga livet, har jag aldrig velat vara med om att betrakta dessa organ såsom skattekällor i någon mån. I alla händelser verkar det, när det här gäller den allmänna omsättningen, till skada för det ekonomiska livet, och därför bör man också avslå den kungl. propositionen. När det vidare här typiskt blir en indirekt beskattning, kan jag ej vara med därpå.

Jag hade verkligen knappast förhoppning om sådant understöd från högersidan, men jag må säga, att det skulle vara förvånande, om den kammare, som — jag ber om ursäkt för, att jag säger, att det verkade på mig nästan, som om det skett i förhastande — gick att avlyfta växelstämpeln, skulle i stället lägga på brevportot och paketportot.

Jag vill inskränka mig till att säga några ord om paketposten, och då vill jag säga, att för mig är det nästan svårare att gå med på en höjning av paketportot än på en höjning av brevportot. Ty vilka komma väsentligen att drabbas av det ökade paketportot? Jo, det är lantmännen, som bo i de långt avlägsna delarna av landet, som befinna sig långt från järnvägsstation, och som behöva använda sig av postföring av detta slag. Nu kan man vara övertygad om, att, även om taxan höjes, blir resultatet icke det, som utskottets utlåtande vill låta påskina, nämligen att trafiken kommer att gå över till järnvägen. Nej, man behöver fortfarande i dessa avlägsna delar — jag har själv iakttagit detta mången gång, där jag bor någon del av året — ändå använda sig av paketposten på sådant sätt. Det blir en direkt och avsevärd belastning för dem, som bo i dessa delar av landet.

Det åberopas, att järnvägsfrakterna höjts med 20 %. Ja, men statistiken visar ej en så betydlig ökning av paketposten efter denna höjning, att man kan ställa det ena i samband med det andra. Här har skett en ökning av paketposttrafiken, efter det att vi höjde järnvägstaxorna med 20 %, men det är ej klart, att ett sådant inbördes samband råder mellan dessa saker, att man kan säga, att järn-

vägsfraktens höjning är orsaken till paketposttrafikens ökning. Det är många, som under alla förhållanden ända måste begagna paketposten.

Nu vill jag verkligen säga, att i själva verket beklagar jag, att järnvägsstyrelsen höjt taxorna med dessa 20 %, men, om järnvägsstyrelsen höjt med 20 %, varför i alla tider skall postverket höja med icke endast 33 eller 30 eller 20 % för en, tre eller fem kilograms paket utan ännu högre, ända upp till 41 och 44 %? Ty man har dessutom tagit bort halvkilogramsavgiften och infört helkilogramsavgift. I ett slag kommer man i fråga om paketposten med en höjning för paket på över 5 kilogram av 41 upp till 44 % och däromkring. Är det rimligt att på en gång komma med en sådan höjning? Det skulle jag vilja fråga. När man så vet, att här äro inkomsterna för postverket rent av exorbitanta i Sverige i jämförelse med i andra länder. Från år 1888, om vi se i boken över postverket, är det nästan en fortskridande stegring hela tiden, fränsett en nedgång år 1908, en stegring, som gått synnerligen snabbt. Nettoinkomsten, om jag så får säga, av kapitalet var 38,9 % under år 1915 och 45,8 % under år 1916, och av allt att döma blir den ännu större under år 1917. Det är verkligen oberättigat under dessa förhållanden, synes det mig, att ytterligare belasta den allmänna omsättningen, då situationen för postverket är sådan. Är det så, att man skall höja postpaketavgiften, skulle jag vilja säga, att den form man valt är olämplig ur flera avseenden. Varför skall man t. ex., när det är fråga om paket på över 5 kilogram, för det antal kilogram, som överstiger 5 kilogram, åstadkomma en fördubbling av avgiften men ej för de lägre? Och vidare är taxan alldeles för hög.

Av dessa skäl, och då jag livligt instämmer i övrigt i de synpunkter, som framkommit från andra håll, ber jag kammaren att behjarta vad jag nämnt och hemställer, att kammaren ville bifalla den av herr Holmström och mig vid betänkandet fogade reservationen.

I detta anförande, under vilket herr talmannen inträtt och övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, instämde herrar *Lundgren* i Nora, *Helger*, *Borggren* och *Källman*.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Sydow: Herr talman, mina herrar! Jag skall ej vidlyftigt orda om frågan angående tillfällig förhöjning av brevportot. Såsom chef för civildepartementet kan jag ej vara entusiastisk för den saken. Postverkets strävan bör gå ut på att ha lägsta möjliga taxor för den trafikerande allmänheten. Men jag har böjt mig för de statsfinansiella skälen, som jag i detta fall funnit mycket övertygande. Denna tillfälliga höjning ger en ganska god inkomst för statsverket, och jag har icke för min del kunnat bli övertygad om, att den ens i någon nämnvärd mån drabbar de breda lagren av befolkningen. Det är, som här nämnts, affärsvärlden och de stora bolagen, som komma

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.

(Forts.)

att få betala, och varje särskilt bolag också jämförelsevis litet. Det kan ej gärna bli fråga om, att dessa affärer i sin ordning skola lägga denna lilla tilläggsavgift på konsumenterna.

Jag kan emellertid ej underlåta att göra en erinran i detta sammanhang med anledning av vad som förekommit i debatten. Man har framdragit exempel från Norge, och man har till och med i utskottets utlåtande förklarat, att postverken i Norge och Danmark intaga en mycket svag ekonomisk ställning. Det tror jag vara en skäligen stor överdrift. Förhållandet är tvärtom, att före kriget, d. v. s. år 1913 och tiden därförut, hade postverken i Danmark och Norge i förhållande till sin omsättning en ganska god inkomst. Jag vill nämna, att siffran i Norge rör sig omkring 1,000,000 kronor och i Danmark halvannan miljon kronor. Däremot har inkomsten sjunkit under krigsåren, och här har nämnts siffran 200,000 för Danmark och för Norge 150,000. Enligt vad meddelats mig, är emellertid denna sänkning av inkomsterna mera skenbar än verklig, därför att de mycket stora fordringar, som dessa länder ha hos främmande postförvaltningar, icke flutit in och kunnat påföras vederbörlig årsräkning. Jag vill erinra om, att Norge gått till den radikala åtgärden att slopa lokalbrevportot. Skulle detsamma tillämpas i Sverige, skulle vi få en merinkomst på 1,000,000 kronor. Herr finansministern, som denna fråga ju närmast intresserar, har så utförligt behandlat den, att jag skall stanna vid, vad jag sagt.

I fråga om paketportot föreligga alldeles bestämda postala skäl för en höjning. Såsom här tidigare påpekats, är saken den, att redan före kriget, redan under normala förhållanden, täckte ej detta porto omkostnaderna för försändningen och behandlingen av paket, och sedan dess ha ju driftkostnaderna högst betydligt stigit. Vid tiden för avgivandet av generalpoststyrelsens utlåtande beräknades denna stegring till ungefär 15 %, och sedan dess har den ytterligare ökat. Det är då ej mer än rätt, att postpakettrafiken får betala åtminstone sina egna kostnader. Det kunde erinras om, att man i Norge gått samma väg och höjt paketportot till fullständig överensstämmelse med det föreslagna svenska. Jag skall ej i detta ögonblick säga, om beslutet är fattat, men i stortingspropositionen föreslås en sådan förhöjning. Det kan vara en form av skandinavism det också, herr Palmstierna, att få ett gemensamt skandinaviskt paketporto.

Sedan är det en särskild omständighet, som påpekats, nämligen att järnvägstaxorna förhöjts med 20 %. Nu har den siste ärade talaren reagerat däremot, men, skulle man ej ha vidtagit denna förhöjning, hade man helt säkert fått räkna med ett stort deficit på den stora järnvägsaffären.

Om man nu bibehåller paketportot vid nuvarande höjd, skulle följden säkert bli, att en stor del paketgoods komme att flyttas över från järnvägen till posten och upptaga utrymme i postkupéerna och därigenom inkräkta på utrymmet för den egentliga brevposten. Det är för kort tid ännu efter förändringen, för att man skulle kunna bedöma, hur järnvägstaxeförhöjningen verkat. Man har ännu ej

sett, huru de sista statistiska siffrorna ställa sig, ty det är endast sedan februari i år, som höjningen varit i kraft, varför statistiken ej kan vara fullt klar.

Jag ber att få nämna ett exempel. Ett paket, som väger 4 kilogram, kostar för närvarande som postpaket 75 öre, oavsett avståndet. Man kan skicka det från Ystad till Karesuando för denna avgift. Återigen på järnväg kostar detta paket, när man kommer till avstånd på 500 kilometer, 90 öre, och går avståndet upp till 1,000 kilometer, är taxan uppe i 1 krona 15 öre. Det är uppenbart, att, när allmänheten får kännedom om detta, kommer den att kasta över trafiken från järnvägen till posten till stort förfång för den egentliga posttrafiken.

Jag vill erinra, att enligt förslaget till förändring av postpaket-taxan skulle 75-öringen ökas till 90 öre, så att för avstånd på 500 kilometer skulle alltså avgifterna bli lika på post och järnväg. Det är, som här tidigare antytts, de stora efterkravsaffärerna, som ha största nyttan av det låga paketportot, och jag tror ej, att det därvidlag är fråga om någon trafik av vidare värde. Det är mer eller mindre onyttigt kram, som skickas omkring tack vare dessa låga postpaketavgifter.

Jag tror ur dessa synpunkter, att kammaren gör klokt i att gå med på det kungl. förslaget, särskilt i fråga om postpaket.

Herr J e s p e r s o n: Herr talman, mina herrar! Jag får säga, att jag blev ej litet förvånad över herr Palmstiernas förvåning över min ståndpunkt, ty denna torde han väl känna från bevillningsutskottet, där jag uttalat min mening gent emot honom i samma avseende.

Sedan vill jag gent emot herr Vennerstens uttalande säga, att jag alltför väl inser, att det kräves inkomster till statskassan i dessa tider, och att man nog kommer att få svårt att anskaffa dessa, men jag anser, att denna väg icke är den rätta, då det gäller att taga ut dessa inkomster. Och jag vill påpeka, att detta kanske icke betyder så mycket för den stora allmänheten och för bolagen. Men det är en pålaga, som lägges alldeles särskilt på företagsamheten, och jag vill, i olikhet med vad herr civilministern nyss nämnde, säga, att jag ej tror, att det är de stora bolagen, som den skulle drabba så värst mycket, men det är företagsamheten, kanske ofta nog i svag ekonomisk ställning, som drabbas därav. En person, som vill arbeta upp en affär, som ej varit stor tidigare, han behöver just använda posten i avsevärd utsträckning. För honom betyder det mycket, och jag tycker ej, att det är lämpligt att genom en sådan åtgärd som denna lägga hinder i vägen därför.

Om det varit behov av dessa medel för postverkets egen skull, skulle jag gärna ha varit med därpå, men då oförtydligt kan påvisas, att det även utan denna ökning i postavgifterna uppstår avsevärt överskott i postverkets stat, kan jag för min del icke vara med om detta.

Gentemot vad här yttrats mot en höjning av paketportot vill

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

jag, särskilt med anledning av herr Palmstiernas yttrande angående paketpostens förhållande till jordbruket, till landsbygdens befolkning, säga, att en höjning av detta porto nog har mycket litet att betyda i det avseendet. Där kommer det nog icke att bliva någon belastning, utan höjningen kommer nog i stort sett att drabba dessa stora affärer, med postpaket och postefterkrav o. d. Men icke kan det vara meningen att fordra, för att det skall åstadkommas en ändring i postpakettrafiken, att Sveriges folk även på annat sätt skall få betala ökad avgift till postverket. Det har ju påvisats här, att genom den föreslagna höjningen av järnvägstaxorna för paket en stor del av denna trafik skulle vältras över på paketposten. Herr Palmstierna har genom sitt yrkande om avslag på hela den kungliga propositionen, alltså yrkande på bibehållande av de nuvarande paketportona uttalat sig mot en reform i detta avseende. Jag anser, att den härvidlag föreslagna åtgärden är fullt befogad, och jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande.

Herr E. A. Nilson i Örebro: Herr talman, mina herrar! Debatten i detta ärende har tydligen lagt i dagen, att det här är mest fråga om ett skattepolitiskt spörsmål. Jag vill då för min del säga, att om denna kammare vill hava till stånd en sund och bärande skattepolitik, kammaren bör akta sig för att på något sätt slå in på en låt vara allenast provisorisk skattepolitik, som lägger ökade bördor på de svagas skuldror.

Även från regeringsbanken har ju medgivits, att postverkets ändamål icke är att vara en skattekälla för staten, utan att postverkets ändamål är att gagna och tjäna den allmänna samfärdseln. Ja, det är alldeles rätt, men låt oss då också akta oss för att göra något som helst avsteg ens provisoriskt från den grundsatsen.

Beträffande nu särskilt paketposten vill jag för min del gärna medgiva, att skäl nog kunna anföras för en ändring av dess portosatser, nämligen ur den synpunkten, att det icke råder överensstämmelse mellan taxan för paket, som sändas med järnväg, och taxan för paket, som sändas postledes. Grundorsaken härtill ligger ju dock däruti, att frågor om taxering av paket, som sändas med järnväg, avgöras av Kungl. Maj:t ensam, då riksdagen däremot bestämmer postportotaxan. Att nu Kungl. Maj:t har höjt järnvägstaxan för paket likasåväl som för annat gods, kan i varje fall icke utgöra en anledning för riksdagen att följa Kungl. Maj:t i spåren, om riksdagen anser, att grundade skäl till en sådan höjning av postpakettaxan ej föreligger. Innan postpakettaxan höjes, syntes det mig, att en noggrannare utredning av den saken bör föreligga än den som presterats i den kungliga propositionen.

Då sålunda postverkets egen drift icke kräver den ökning av portosatserna, som ifrågasatts, ber jag att för min del få förena mig med dem, som yrkat bifall till den av herr Palmstierna och herr Holmström vid bevillningsutskottets betänkande fogade reservationen.

Häruti instämde herr *Bergman*.

Herr Rune: Herr talman, mina herrar! Det har nu anförts så många skäl mot ett antagande av den kungliga propositionen, att det torde vara onödigt att bemöta de skäl, som anförts för densamma. Jag kan dock icke underlåta att till den ärade talaren på Västgötabanken, som nyss talade för den kungliga propositionen, säga, att, då han påstod, att det skulle vara varuomsättningen, som skulle drabbas av denna förhöjda avgift, och att denna således icke skulle drabba konsumenterna, ett sådant påstående nästan borde ha kommit från ett annat håll än Västgötabanken. Man skall nämligen ej tro, att landets affärsmän äro så klena i sitt yrke, att de ej lägga sina omkostnader på varan och låta den konsumerande allmänheten i sista hand betala både kostnaderna för varan och kostnaderna för distributionen. Jag vill vidare säga till den talaren, att, om man höjer postportot, det icke är alldeles säkert, att man får en höjning av inkomsten. Det är mycket möjligt, att denna höjning kan föranleda till, att personer anlita postverket mindre än de hittills hava gjort, och det kan hända, att det i det fallet kan bli så, att snålheten bedrar visheten.

Det synes, som om frågan här egentligen gäller, att antingen skall man gå med på en höjning av paketportot eller också skall man icke gå med på någon höjning alls. Gentemot det påstående, som nyss gjordes från Skånebanken, att, då postverkets behållning ju i alla fall är så god, att verket bär sig bra, så syntes det vara oriktigt, att även om paketposten icke bär sig, höja pakettaxan, så ber jag att få säga, att det väl ändå icke är riktigt att resonera så. Därför, mina herrar, att postverket förtjänar så mycket på brevposten, skall väl postverket icke förlora på paketposten. På det viset skulle man ju lägga en beskattning på dem, som använda sig av brevskrivning. Dem skulle man beskatta mera än lämpligt vore, och de andra skulle man beskatta mindre än som är lämpligt.

Då det nu talats här om paket över 5 kilogram, så vill jag säga herrarna, att jag tror icke, att det egentligen är meningen, att man skall skicka så stora paket som helst på posten. Jag vill också säga herrarna, att det är så, att postverket hos järnvägarna betingat sig ett visst kubikinnehålls utrymme i järnvägsvagn, där posten, både paket och annan post, skall förvaras. Man kan då lätt tänka sig, att om paketpostportot är mycket billigare än järnvägsfrakten, paketens antal ökas, så att ett, två, tre paket får göra anspråk på utvidgat utrymme i de postkupéer, som användas. Därigenom bli avgifterna till järnvägarna större, vilket föranleder, att postverket gör en stor förlust på paketposten. Det synes mig icke rättvist att arrangera saken på det viset. Det synes mig rättvist, att de, som vilja sända paket, böra betala därmed förbundna kostnader, och att de, som vilja skriva brev, få betala de med brevets befordrande förenade kostnaderna. Man får icke lägga saken så, att den ene obehörigt får betala för den andre.

Jag känner mig, herr talman, icke övertygad av de skäl, som här anförts för att man ej i detta avseende skall kunna göra vad jag ville kalla en taxereglering beträffande paketen. Jag tar av-

*Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)*

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

stånd från den åsikten, att man i det fallet på indirekt väg beskattar svenska folket; jag anser att det här rör sig om en taxereglering. Jag ber, herr talman, att få vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Herr Palmstierna: Herr talman! Det är ett alldeles egendomligt resonemang detta, att säga: nu ha vi höjt 20 % på järnvägens taxor, följaktligen skola vi höja också paketpostens taxor, ty annars kommer man att skicka allting med paketpost. — Stoppa då detta »allting»! Sätt en viss gräns: utöver den och den vikten får icke något gå med paketpost. För ihop det hela och gör en urskiljning: detta är paketpost, allt annat går med järnväg. På den andra vägen, att bara höja avgifterna, går det i själva verket aldrig att approximera dithän, att man får det att balansera. Staten har i sin zontariff ett system för järnvägarnas avgifter, helt olika det system posten har. Man kan aldrig lägga ihop på det viset, det synes mig vara orimligt begärt.

Nu säger herr civilministern, att paketen skola bära sin egen kostnad. Detta är, tror jag, ett farligt resonemang. Då skulle vi säga på samma sätt om järnvägarna. Det skulle då bli så, att varje frakt skulle täcka alla de kostnader, som vore förenade med en sändning på en viss sträcka men så är det icke. Nej, verket är ett verk, och det skall i sin helhet bära de egna kostnaderna inom en viss marginal. Hur vet herr statsrådet, att icke paketposten bär sig? Jag vet det icke. Jag undrar verkligen, om ens kungl. generalpoststyrelsen känner det. I varje fall känner jag icke någon statistik i den saken, jag har icke kunnat få tag i någon. Men vad jag vet är, att postverket för förra året hade en vinst, ett överskott på 45,84 % å det av postverket disponerade kapital. Det skulle förvåna mig, om det vore så, att paketposten icke bär sig, och att därför en höjning av pakettaxan skulle vara nödvändig.

Nu var herr Jesperson, som alltid brukar föra lantmännens talan, något originell, och vi tycks hava bytt ståndpunkt. Det får jag dock säga herr Jesperson, att han har orätt. Låt oss tänka på hur situationen är. Vem betalar paketposten? I regeln landsbygdens befolkning. Det är i många fall så, att de i de mera avlägsna bygderna boende måste fortskaffa posten — tyvärr ha de det ännu så — på velociped t. ex., och jag misstänker att i år till följd av svårigheter med dragare och annat man får använda paketposten i ännu större utsträckning än förut. Då vill jag påpeka det förhållandet, att statistiken har visat, att sedan pakettaxorna vid statens järnvägar i februari höjdes med 20 %, resultatet icke blivit det man fruktade, nämligen att postpaketrörelsen skulle ökas så kolossalt. När detta resultat kommer att kunna uppvisas, kommer det att bli ganska övertygande. Låt oss icke komma in på det sluttande planet i denna fråga. De herrar, som tala för paketportots höjning, äro inne på en ökad belastning av folket för tillgodoseende av ett skattebehov. Två byråchefer i generalpoststyrelsen hava också biträtt den enligt min mening förnuftiga ståndpunkten, att det

icke bör företagas någon ökning av portotaxorna. Jag vidhåller mitt yrkande.

Ang. tillfällig höjning av postavgifterna.

(Forts.)

Herr Ström: Herr talman! Jag hade icke tänkt yttra något i denna fråga, men då det nu så skarpt betonats, hur olämpligt det vore att även i någon mån höja paketportona, skall jag, med den erfarenhet jag har som poststationsföreståndare i omkring 40 år, be att få omtala, att paketposten, sedan paketbefordringsavgifterna blivit så låga som de för närvarande äro, till den grad ökats, att landsvägsposten, vilken med lätthet kunde fraktas med en häst, nu nästan alltid kräver två à tre hästar. På en jämförelsevis så liten station som Transtrand ha vi för somliga resor tolv à femton postsäckar på trettio à fyrtio kilogram vardera. Och när man då vet, att den som för posten icke har skyldighet att taga mer än 200 kg., så får man lov att skaffa extra hästar för att frakta fram dessa paket.

Nu är förhållandet för den som bor avlägset från järnväg och behöver taga sin post därifrån så, att det är synnerligen bekvämt att begagna posten i stället för att anlita järnväg och sedan formän. Det ställer sig betydligt billigare.

Om man hade den förvisningen, att endast sådana paket, som hörde till nödvändigheten, fraktades per post, så skulle man visserligen ingenting ha däremot. Men jag vill påvisa, såsom också av herr civilministern nyss antyddes, att de flesta paket äro sådana här efterkravspaket, som jag vågar påstå, att det skulle vara bra mycket bättre, om de aldrig skickades av. Nu förekommer det många gånger sådana paket, som det visst icke är så bråttom med, men därför att frakten är så billig, så sändas de per post. Ibland sådana paket må nämnas exempelvis cyklar, sönderskruvade, så att hjulen äro för sig och de andra delarna för sig; vidare barnvagnar, korgstolar och gramfoner m. m. Jag undrar, om sådana där saker äro alldeles nödvändiga att så skyndsamt erhålla, att posten skall behöva släppa till porto och bekosta landsvägsfrakt därå.

Jag är fullkomligt ense med utskottet såväl beträffande brevposten som paketposten, och jag tror, att det är av behovet påkallat, att en höjning av pakettaxan sker, så att man i det fallet möjligen kan få någon inskränkning av paketsändningar. Det har ju gått an något så när förut att frakta post billigt även på landsvägen, när man fått skjutsarna kanske för hälften av skjutstaxan, men för närvarande får man åtminstone på våra orter betala dubbelt så mycket som skjutstaxan för att få i väg posten. Det är ju klart, att det då blir högst betydande utgifter för postverket som icke tillnärmelsevis bli täckta av avgifterna. Under sådana förhållanden kan jag icke finna annat än att det är rättvist, att postpaket åtminstone något så när få bära den kostnad, de verkligen kräva.

Jag ber därför att till alla delar få instämma med dem, som yrkat bifall till utskottets hemställan.

Herr Palmstierna: Jag vill säga herr Ström i Transtrand det, att de där gramfonerna och korgstolarna fick ju herr

Ang. tillfällig
höjning av
postavgif-
terna.
(Forts.)

Ström även före den 1 februari, innan höjningen med 20 % skedde. Följaktligen var ju redan då situationen sådan, och den höjning, som nu kommer att inträda, återställer i själva verket förhållandet till vad det var förut. Den kommer således icke att inverka någonting.

Herr J e s p e r s o n: Herr talman! Jag skall endast be att få erinra herr Palmstierna om, att han i sitt förra anförande talade ikull sig själv. Han talade först för att man kan ju begränsa vikten på de föremål, som skola få sändas, men sedan talade han om nödvändigheten särskilt för lantmännen att försända allt möjligt, då de bo ute i avlägsna bygder. Hur skall sådant kunna förenas? Jag tror, det är bäst att icke alldeles förirra sig ut, som herr Palmstierna både nu och så ofta gör, utan ordna saken praktiskt.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Herr R u n e: Jag får verkligen säga, att jag också har svårt att begripa logiken i herr Palmstiernas sista anförande. Herr Ström har med sin sakkunskap och med stöd av erfarenheten från den poststation, som han känner till, berättat huru det var före den 1 februari och före den där taxeförhöjningen skett beträffande järnvägarna. Det kan väl icke vara någon mening i att förutsätta, att sedan man höjt taxorna på järnvägarna, man skulle skicka mera på järnvägarna än förut. Jag tager för givet, att man då har ännu mera benägenhet att skicka paket med posten än förut och att således det av mig påtalade missförhållandet, om paketportot icke höjes, blir ännu mera framträdande än förut.

Herr P a l m s t i e r n a: Portot för 5-kilogramspaketet höjes med 20 %. Järnvägarnas taxor ha höjts med 20 %. Det blir ju bara ett återställande av samma förhållande, som var förut, då man fick sin korgstol och sin grammofon etc.

Till herr Jespersion vill jag säga, att herr Jespersion förstår nog, att det finns vissa saker, som alls icke äro paketpost och som således borde avvisas under alla förhållanden.

Härmed var överläggningen slutad. Efter av herr talmannen särskilt beträffande vart och ett av momenten 1) och 2) givna propositioner å de yrkanden, som under överläggningen förekommit i fråga om vartdera av dessa moment, biföll kammaren vad utskottet föreslagit.

Vidare blev på därom av herr talmannen framställd proposition utskottets hemställan i mom. 3) jämväl av kammaren bifallen.

Utskottets i förevarande betänkande gjorda anmälan lades till handlingarna.

§ 3.

Ang. fortsatt
tillämpning av
förrordningen
om spirituosaa-
ccis.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevilningsutskottets betänkande, nr 43, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning under år 1918 av förordningen om spirituosaaaccis, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 14 april 1917 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 209, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet öfver finans-ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade

Ang. fortsatt tillämpning av förordningen om spirituosa accis.

(Forts.)

Förslag

till

Förordning om fortsatt tillämpning under år 1918 av förordningen om spirituosa accis.

Härigenom förordnas, att förordningen den 10 november 1916 om spirituosa accis skall äga tillämpning tillsvidare under år 1918.

Till utskottet hava jämväl överlämnats två i anledning av propositionen väckta, likalydande motioner, nämligen nr 134 inom första kammaren av herr *August Ljunggren m. fl.* och nr 416 inom andra kammaren av herr *Ingvarson m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts ovanberörda proposition och med avslag å herr August Ljunggrens m. fl. och herr Ingvarsons m. fl. förutnämnda motioner, antaga det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning om fortsatt tillämpning under år 1918 av förordningen om spirituosa accis.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Röing, Elof Ljunggren* och *Rosén*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen, med bifall till de i ämnet väckta motionerna, måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr *Röing*: Herr talman, mina herrar! Det var en skämtare, som för några dagar sedan här ute i korridoren påstod, att riksdagens nykterhetsgrupp endast var en myt. Jag tror, att han skall kunna efter detta utskottsbetänkandes publicering med större framgång hävda den uppfattningen, emedan, enligt vad som upplysts såväl inom utskottet som inom pressen, riksdagens nykterhetsgrupp enhälligt beslutat, att den motion skulle väckas, som framburits av herr Ingvarson i andra kammaren och herr Elof Ljunggren m. fl. i första kammaren tillfölje den föreliggande propositionen. Men döm, mina herrar, till min och många andras förvåning, när det befinnes, att icke en enda av riksdagens nykterhetsgrupps medlemmar i andra kammaren inom bevillningsutskottet givit sin röst till förmån för denna motion, utan jag, som icke tillhör nykterhetsgruppen, är den enda reservanten från denna kammare till förmån för densamma.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet började sitt anförande i den förra punkten med att det är mycket bra att ha prin-

Ang. fortsatt
tillämpning av
förordningen
om spirituosa-
accis.

(Forts.)

ciper, men under abnorma förhållanden som nu under världskriget får man ofta frågå sin principiella uppfattning. Ja, jag medgiver till fullo, att det finnes situationer, som kräva ett sådant tillvägagångssätt, men jag antager dock, att nykterhetsvännerna under många år menat allvar med sitt krav, att icke staten skall få ett ökat ekonomiskt intresse och beroende av rusdryckshanteringen. Och det beslut, mina herrar, vartill riksdagen kommer, för den händelse utskottsbetänkandet bifalles, står utan tvivel fullständigt i strid med de principer, som riksdagen år 1913 uttalade, när riksdagen ansåg, att man på allt sätt skulle begränsa det allmännas beroende av rusdrycksförsäljningen, och icke blott det utan ävenledes att man skulle för framtiden så småningom reducera det beroendet.

Om detta utskottsbetänkande bifalles, så är detta ett steg i fullständigt motsatt riktning. Och det är ett nytt exempel på, vad jag sade, när vi för någon stund sedan behandlade frågan om förhöjning av avgifterna för inrikes brev, att blott man åsätter en provisorisk förhöjd skatt som denna spirituosaaccis skall man finna, att denna skatt icke blir provisorisk under ett eller annat år, utan har man väl infört den, då kommer det alltid att heta, att budgeten tillåter icke att återföra denna skatt till det belopp, varmed den utgick före världskriget.

Jag anser, mina herrar, att man bör gå den alldeles motsatta vägen, eller som man gjort till exempel i Ryssland. Vi skulle icke alls beräkna någon inkomst av spirituosaaccis, vare sig en förhöjd sådan eller av den som gällde före 1917, emedan jag anser, att så länge krisen och världskriget varar, böra vi här som i Ryssland ha tillfälligt rusdrycksförbud.

Denna förhöjda skatt har blivit motiverad ur den synpunkten, att det skulle främja nykterhetsintresset här i landet. Jag delar fullständigt de organiserade nykterhetsvännernas uppfattning i denna fråga, att denna skatteförhöjning är alltför ringa för att verka i den riktningen, och jag skall ansluta mig helt och fullt till det uttalande, som i fjolårets reservation av herr Oskar Eklund m. fl. organiserade nykterhetsvänner gjordes vid det tillfället.

Det påstås, att riksdagens nykterhetsgrupp inom andra kammaren räknar icke mindre än 131 medlemmar. Den kommande voteringsringen skall få visa, om bakom detta gamla krav fortfarande stå nykterhetsgruppens medlemmar. Jag anhåller, herr talman, att få yrka avslag på utskottets betänkande och bifall till den av mig m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Häruti instämde herrar *Sjöberg, Bogren, Johanson* i Gäre, *Persson* i Björnsbyholm och *Olsson* i Ramsta.

Herr *J e a n s s o n* i Kalmar: Herr talman! De anförda skälen kunna ju ha sin betydelse, men starkare än dessa skäl är ju dock det, som bevillningsutskottet i sitt betänkande anført, nämligen det statsfinansiella skälet. Det är ju icke så litet, som denna accis inbringrar.

Enligt uppgift, som jag fått i dag, beräknar kontrollstyrelsen att denna accis skall lämna 3,210,000 kronor. Den lämnar i år 3,840,000 kronor. Och då statsverket så väl behöver inkomster, så anse vi, att man icke kan släppa denna accis.

Vartill skulle det för resten tjäna att befria konsumenterna från ett sådant belopp? Denna accis utgår på den importerade spriten, och det ligger stora mängder på tullnederlag av konjak, visky, likörer och sådana varor. Det är dessa varor, som beläggas med accis, då de utgå till konsumenterna genom detaljhandlarna.

Vilken åsikt vi än kunna ha om nykterheten, så kunna vi väl ändå vara ense om att det kan vara onödigt att göra spritvarorna billigare för konsumenterna på statens bekostnad. Jag tycker i stället, att det är ett gott nykterhetsintresse att fördyra dem så mycket som möjligt.

Och då för resten pengarna så väl behövas av statsfinansiella skäl, så anser jag, att bevillningsutskottet har givit goda skäl för att tillstyrka den kungl. propositionen, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ingvarson: Herr talman, mina herrar! När för en stund sedan vi hörde herr statsrådets och chefens för finansdepartementet motivering för ett förslag, som vi nyss hade att behandla, så får jag säga, att jag mycket väl förstod denna hans motivering. Jag förstår också bevillningsutskottets majoritets synpunkter. Det har för dem varit avgörande, att pengar måste skaffas. När jag ser saken på det sättet, som jag förmodar, att herr finansministern ser den, så finner jag detta begripligt och nödvändigt. Men jag finner det icke lika begripligt och nödvändigt, när jag ser den på det sättet, som jag åtminstone hade hoppats, att en del av bevillningsutskottets ledamöter skulle se saken, även om det är riktigt, att pengar måste skaffas för att få statens debet och kredit att gå ihop. Därmed är det icke sagt, att man utan vidare kan vara med på vilket sätt som helst för att skaffa dessa pengar.

Det förslag, som här föreligger, kallar jag för ett sådant där sätt nära nog vilket som helst. Jag skulle vilja tillåta mig erinra herrarna om det betraktelsesätt, som ute i landet gör sig gällande. Det säges med ganska stort fog bland Sveriges nykterhetsintresserade medborgare, att tiden från 1854—1855 till ett gott stycke fram på 1900-talet är ett enda svart kapitel i svensk historia, sett ur nykterhetssynpunkt. Ty under hela denna tidrymd visade statsmakterna faktiskt intet annat intresse för spritmissbruket än att få tillfälle att använda det som skatteobjekt, som mjölkko. Till en början var man verkligen nog försynt att säga, att när man höjde skatten, så ville man därmed också uppnå minskad konsumtion. Men snart nog övergav man denna argumentation och bekände helt cyniskt och öppenhjärtigt, att staten behövde mer pengar. Alltså ökade man spritskatten och ökade den slag i slag. Jag skulle kunna draga upp en lång historia här om dessa ökningarna under den tidrymd, som jag nyss nämnde. Och varje gång en sådan ökning före-

Ang. fortsatt
tillämpning av
förordningen
om spirituosa-
accis.

(Forts.)

Ang. fortsatt
tillämpning av
förordningen
om spirituosa-
accis.

(Forts.)

togs, så utlöste den kritik i långa banor ute i landet över detta skattesystem. Men folket fick finna sig i det, och snart nog blev icke blott staten utan även kommunerna och landstingen så fastlästa i detta ekonomiska band, att man icke kunde taga bort något av spriten utan att törna emot denna hänsyn till det ekonomiska intresset.

I och med 1913 års beslut, då kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens intresse av spritinkomster avlystes, så trodde man, att man en gång för alla gjort slut på detta, och att riksdagen genom detta beslut funnit garantier för att förhindra en fortsatt utveckling på denna väg. Man vidtog den åtgärden, att spritinkomster, som över huvud taget finnas, utöver en viss maximigräns, icke skulle användas till statsregleringen utan ingå till en särskild för ändamålet bildad fond. Och man gick så mycket längre, som att man garderade sig för framtiden och sade, att om spritinkomsterna minskades, så skulle medeltalet av dessa inkomster under 3 år utgöra den maximisumma, som skulle få gå till statsregleringen, och vad därutöver inginge skulle läggas till nyssnämnda fond.

Så sade man 1913. Sedan dess har regeringen tagit initiativ till åtgärder, som gå delvis på sidan om det beslut, som riksdagen fattade år 1913. Däribland ha vi förslaget om spritaccis, och icke blott denna utan i år även förslag om förhöjd maltskatt, som skulle verka i samma riktning. Den har bevillningsutskottet funnit väl stark, men spritaccisen däremot, som man lyckades driva igenom föregående år, finner nu bevillningsutskottet fulkomligt rätt att bibehålla. Och därmed göres den i viss mån permanent. För all del, man säger ju fortfarande, att det icke är fråga om att den skall utgå för framtiden. Men varje år en tid framåt — och herr finansministern har nyss yttrat sig därom — ha vi att motse finansiella svårigheter, och när dessa svårigheter väl närmast bli större än de nu äro, så är det väl ingen i denna kammare, som föreställer sig, att man tänker gå åter till den väg, som riksdagen 1913 slog in på. Det tror jag icke bevillningsutskottets ledamöter föreställa sig, och säkerligen är det ingen, som tänkt sig in i frågan, som tror, att genom bifall till detta förslag kan riksdagens beslut 1913 upprätthållas på det sätt, som ämnat var. Ty spritinkomsterna ha stigit mer än som 1913 beräknades. Man har gått över den maximigräns, över vilken man icke skulle få gå, då man bestämt den summa, som skulle få användas i statsregleringen. Och nu vill man fortsätta på denna väg alltjämt.

Nu invänder man, såsom bevillningsutskottets ärade talesman här nyss gjorde, att det är ju en särskild sak detta. Det är icke fråga om att gå på den där gamla vägen och ockra på lasten, om jag får använda det uttrycket. Det är icke fråga om att uttaga en ökad spritaccis av alla de svagare i landet. Utan man säger, att det är fråga om att beskatta de dyrare spritsorterna, d. v. s. att det folk, som har råd att betala, skall betala. Ja, jag skulle vara synnerligen tacksam, om bevillningsutskottet ville giva bevis för

att det också blir det folket, som får betala denna skatt, som har bäst råd att betala den. Är det någon i denna kammare, som föreställer sig, att konsumenterna av dessa spritdrycker först tänka om de ha råd att betala dem, innan de skaffa sig dem på utskänkingslokaler eller källare? Nej, det är icke så de ställa frågan, utan det är helt andra synpunkter de anlägga. Och jag tror mig våga påstå, att folk, som använda dessa likörer, denna visky och denna konjak o. s. v., som det här är fråga om, de ha i mycket stor utsträckning icke råd därtill, men de göra det ändå, därför att de vilja ha dessa varor och därför att enligt deras uppfattning det är sådana varor, som de böra använda. Jag skall icke inlåta mig på någon diskussion därom, men jag vill endast konstatera, att det är icke sant, att denna accis drabbar endast dem, som ha mest råd att betala. Ur rent principiell synpunkt är det mig sålunda absolut omöjligt att gå med på denna accis.

Men det är också praktiska synpunkter, som tillkomma. Nu har ju konsumtionen sjunkit på grund av de skarpa restriktioner, som äro utfärdade, och den tillgängliga spritkvantiteten i landet har avsevärt nedgått. Och jag skulle väl förmoda, att även konsumtionen av de drycker det här är fråga om kommer att i särskilt avsevärd grad inskränkas under detta år och större delen av nästa år. Huru kommer det då att gå i lös, mina herrars bevillningsutskottsledamöter, med beräkningen att få ut vissa miljoner av denna enligt min mening något grumliga skattekölla? Jag misstänker, att de uppgjorda beräkningarna icke alls komma att hålla streck, utan att tvärtom inkomsterna på grund av minskad konsumtion bli avsevärt mindre, än man hoppats. Och således ur rent praktisk synpunkt kan det mycket starkt ifrågasättas, om man har anledning att bifalla förslaget. För min del tror jag icke det kommer att giva på långt när vad man väntat av detsamma.

Nu säger man, och herr statsrådet och chefen för finansdepartementet sade det nyss, att pengar måste anskaffas. Jag inser detta till fullo, även om jag icke kan gå med på den väg man här rekommenderar. Jag förstår också de sakligt grundade synpunkter, som herr finansministern här framfört, då han talar om utsikterna för framtiden beträffande möjligheten att utfä stora summor av krigskonjunkturskatten. Och jag kan icke underlåta att säga, att jag fruktar, att man även härvidlag har drabbats i icke så ringa grad av systemet för sent. Ty hade man till en början skärpt krigskonjunkturskatten på ett helt annat sätt, än fallet varit, då hade statens inkomster därav varit sådana, att statens finansiella ställning varit bättre, än den nu är. Nu har det i verkligheten gått till så, att jobbarna höstat in vinsten, medan tid är. När sedan sviterna komma, så får staten skaffa pengar så gott den kan. Förra året framlades för riksdagen förslag utöver krigskonjunkturskatten jämväl om en s. k. krigsmaterialskatt, som var ganska väl tilltagen och som skulle giva rätt avsevärda summor. Hela denna skatt var avsedd att användas till av Kungl. Maj:t begärda militära ändamål. Riksdagen hade icke samma uppfattning som Kungl.

Ang. fortsatt tillämpning av förordningen om spirituosaccis.

(Forts.)

Ang. fortsatt
tillämpning av
förordningen
om spirituosa-
accis.

(Forts.)

Maj:t om dessas nödvändighet och avtog därför förslaget. Jag skulle vilja fråga, om Kungl. Maj:t kunde utöver föregående års krigskonjunkturskatt föreslå en så avsevärd krigsmaterialskatt, finnes det icke då under den finansiella situation, i vilken vi enligt herr finansministerns utsago befinna oss, anledning att utöka krigskonjunkturskatten i någon motsvarande mån. Man talade förra året om krigsmaterialskatt i stället för som nu om ökade avgifter för postförsändelser, ökad spritaccis och åtskilliga andra mindre tilltalande förslag i samma riktning.

Jag tror således, att denna sak kan ordnas, utan att man går den väg, som här föreslås. Jag tror dessutom, att detta förslag icke kommer att giva, som jag nyss antydde, på långt när vad man hoppas av detsamma, och att det sålunda även ur den synpunkten är opraktiskt. Och jag erinrar slutligen ännu en gång om, att jag på grund av rent principiella skäl icke kan vara med om detta förslag. Jag vet, att jag åtminstone haft stöd i riksdagens nykterhetsgrupp, på vars vägnar jag framburit denna motion, och jag hoppas, att jag har det stödet ännu.

Jag tillåter mig således, herr talman, att yrka avslag på utskottets hemställan och bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Med herr Ingvarson förenade sig herrar *Pettersson* i Södertälje, *Modig*, *Anderson* i Knapasjö, *Eklund*, *Igel* och *Helger*.

Herr *Palmstierna*: Herr talman! Det är ingen angenäm situation för oss i bevillningsutskottet, när vi måste intaga ståndpunkt till denna sak. Vi kunna ju riskera någonting sådant, som att herr *Röing* träder i spetsen för nykterhetsgruppen och nästan verkar inpiskare i kammaren och verkar för att åstadkomma ett avslag. Vi veta i förväg, att vi riskera en sådan situation.

Men när vi ändå — och ehuru jag är varm nykterhetsvän — intaga denna ståndpunkt, så tror jag, att kammaren skall förstå, att det är mycket starka statsfinansiella skäl, som gjort, att vi icke kunna komma ifrån denna accis.

Den föregående ärade talaren sade: Tror ni, att vi få in detta belopp? Ja, så vitt beräkningarna visa, enligt uppgifter från vederbörande ämbetsverk, så kan man beräkna lägst 3,2 miljoner, och med all säkerhet kommer det att bli mera. Nyss har kammaren varit med om att avslå betydande miljonbelopp. Inom parentes kan jag säga, att varför jag för min del icke begärde votering då, var att vi skulle i en senare gemensam votering i vart fall vara säkra på att bevilja det minsta möjliga.

Nu är det ju så, att vi här i andra kammaren ha upphävt växelstämpelskatten.

Hur vill denna kammare sedan ordna statens finanser? Vi sitta i bevillningsutskottet och höja krigskonjunkturskatten väsentligt. Vi komma med all säkerhet med en extra inkomst- och förmögen-

hetsskatt, och jag skall vid herr Röings sida göra vad jag kan för att få den tillräckligt effektiv, så att vi slippa tillgripa laneformen med amorteringar under de år, som komma. Situationen är verkligen bekymmersam, och detta har gjort, att herr Röing i denna kammare blivit ensam om att företräda nykterhetsgruppen, något som onekligen är en originell situation.

Emellertid vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på det förhållandet, att denna sak i själva verket principiellt av riksdagen beslutades redan förra året. Då beslöt nämligen riksdagen, att på grund av de särskilda förhållanden, som rådde, skulle dessa miljoner få tagas ur denna fond för statsverket. Det hette i utskottets utlåtande, att detta bör ske endast under sådana förhållanden, vilka motsvara vad som nu framkallat de extra ordinarie behoven. Därmed pekades av riksdagen på att, råda under kommande år samma förhållanden som detta år, så bör denna skatt kunna tagas, och nog tror jag ändå, att litet var skall säga sig, att situationen i år är värre än förra året.

Nu undvek den föregående ärade talaren att omtala, att i 1913 års beslut hette det dock, att, när särskilda omständigheter därtill föranleda, må medlen användas till vissa *sociala* ändamål. Det finnes ett uttryckligt beslut därpå, och jag vill säga, att denna skatt utgår på finare drycker och kommer att drabba en del av restauranthubben och särskilt den del, som är mest bärkraftig. Nu avse ju en stor del av de skatter, som utgå, att giva bröd, billigare livsmedel och annat dylikt. Jag tvekar då verkligen icke att från den finare restauranthubben taga en avgift för den sprit den konsumerar och giva åt de fattiga. Det är den ståndpunkten, som jag står på, och även om jag finner, att det är otrevligt, att det är en plikt-kollision, så tar jag dock i denna situation hellre spritpengar och åstadkommer förbilligande av matvaror, i synnerhet när det går ut över de finare rusdryckerna på restauranterna. I och för sig är denna skattetyper mer försvarlig än vad herr Ingvarson ville medge, ehuru jag givetvis icke gillar, att statskassan använder dessa medel. Jag står på samma ståndpunkt, som innefattas i 1913 års beslut. Men i denna situation, då världskriget rasar och staten är i halv nöd, kan man icke fästa sig vid det formella. Även 1913 års beslut har betydliga brister. Jag vill nämligen fästa uppmärksamheten på, att kontrollstyrelsen genom sina egna åtgärder och beslut, bestämmelser om pris och annat, kan åstadkomma, att 1913 års beslut kringgås, och att dessa miljoner icke inflyta.

Jag tror således, herr talman, att det är synnerligen allvarliga skäl, som tala för att riksdagen under den förevarande situationen bibehåller samma ståndpunkt, som riksdagen intog förra året. Det är icke angenämt för oss i bevillningsutskottet att leta efter nya skattekällor. Att andra kammaren lyfter bort den ena skatten efter den andra, försvårar situationen ytterligare. Vi hörde av herr finansministern, att det är bekymmersamt nog ändå.

Jag hemställer verkligen trots allt, att kammaren måtte taga i beaktande vad jag sagt och bifalla utskottets hemställan.

Ang. fortsatt tillämpning av förordningen om spirituosaccis.
(Forts.)

Ang. fortsatt
tillämpning av
förordningen
om spirituosa-

accis.

(Forts.)

Herr *Johansson* i Uppmälby instämde häruti.

Herr *Röing*: Herr talman, mina herrar! Jag kan mycket väl förstå, att den siste ärade talaren tyckte, att det var otrevligt att uppträda i kammaren och försvara bevillningsutskottets utlåtande, icke blott efter den debatt, som ägde rum i förra punkten angående förhöjda postavgifter, utan även sedan det påpekats för honom såsom medlem av nykterhetsgruppen, att han övergivit den gamla ståndpunkt, som alltid förfäktats av denna grupp, liksom ock att han i fjol stod som reservant vid det utlåtande från bevillningsutskottets sida, som förelåg i samma fråga, som nu behandlas här i kammaren. Mina herrar, läge saken så, som herr *Palmstierna* framhållit, att det här gällde att taga pengar från de rike männen, som förtära spirituosa på lyxrestauranter, och hjälpa de fattiga och giva dem mat och bröd, skulle jag vara den förste att giva min röst till förmån för denna hemställan, isynnerhet som jag icke på något sätt är bunden genom något uttalande i motsatt riktning. Men så ligger icke saken. Jag har icke gärna kunnat misstaga mig, när bl. a. det upplysts av herr statsministern och jag tror ävenledes av herr finansministern, när nykterhetsvännerna uppvaktade dem för ett par veckor sedan, att det icke är meningen att tillåta, att t. ex. en sådan dryck som punsch skulle få tillverkas under den närmaste tiden till frammot sommaren eller hösten 1918. Icke behöver man vara rädd för att sådana drycker komma att serveras på lyxrestauranter och andra restauranter. Nej, friherre *Palmstierna* har nog uraktlåtitt att ägna tillräcklig uppmärksamhet åt detta spörsmål, när frågan avgjordes inom utskottet. Hade herr baron gjort det, så är jag övertygad om att han stått som reservant, medan han liksom de övriga utskottsledamöterna ställde sig på motsatt ståndpunkt, när inom bevillningsutskottet behandlades Kungl. Maj:ts proposition om förhöjd skatt på malt, vilken proposition enhälligt avstyrktes av bevillningsutskottet, därför att man icke kunde tänka sig, att en tillverkning kommer att äga rum i sådan utsträckning, att man kunde beräkna någon nämnvärd inkomst av denna skatt. Så förhåller det sig också med den accis, som vi tala om.

Det torde icke bli svårt för bevillningsutskottet att kunna finna en skatt, som drabbar rättvisare för att täcka de belopp, som fordras. Och jag förstår icke, att herr *Palmstierna* icke nu resonerar på samma sätt som han gjorde i föregående fråga, när han så kraftigt bekämpade Kungl. Maj:ts proposition och utskottets förslag angående förhöjda avgifter för postpaket. Då var han icke rädd för att det skulle bli svårt att på annat sätt täcka luckan i budgeten. Jag tror icke, att jag är ogrannlaga härvidlag, emedan jag hörde denna upplysning lämnas i första kammaren, och jag tror, att även herr finansministern snuddade vid frågan i sitt anförande, då föregående punkt behandlades i kammaren för en liten stund sedan, om jag nämner, att bevillningsutskottet kommer att föreslå en betydlig förhöjning av krigskonjunkturskatten. Skulle sedermera någon lucka uppstå, vare sig därför att riksdagen avslår vissa andra skatte-

propositioner eller därför att vissa belopp, som icke varit förutsedda, komma att behövas, så finnes ingenting annat att göra än att höja inkomst- och förmögenhetsskatten, och, mina herrar, detta är den enda vägen att gå, därför att man därigenom beträder en fullt rättvis skatteväg. Och går man den vägen, så att skatten drabbar de kapitalstarka grupperna i vårt land, skola vi få se, att dessa grupper av samhällsmedlemmar komma att liksom vi i fortsättningen motsätta sig ökade krav under fjärde och femte huvudtitlarna. Det är det enda sättet att få med oss de samhällsgrupper, som vi nu icke fått med oss att vid behandlingen av fjärde och femte huvudtitlarna visa en sparsamhet som vi och så många andra finna önskelig. Det enda sättet att uppnå detta är att gå på en förhöjd inkomst- och förmögenhetsskatt.

Det torde under sådana förhållanden icke vara någon risk att avslå utskottets hemställan.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Rune: Om jag ansett, att under nuvarande förhållanden utskottets förslag skulle hava bidragit till att motverka nykterheten här i landet, hade jag, herr talman, icke varit med om att låta införa denna accis. Om jag desslikes icke hade varit övertygad om, att denna avgift icke kommer att betalas av de fattigaste och minst bemedlade i samhället utan i de flesta fall av dem, som äro mera bärkraftiga, hade jag icke heller varit med om denna skatt. Herrarna hava hört under en föregående debatt i dag, att jag bestämt uttalat mig emot sådana här indirekta skatter, och att jag anser, att även om de icke äro stora, skall man ändå akta sig för att pålägga dem, såvitt de drabba de minst bärkraftiga, men så är ej förhållandet med denna accis. Nu tror jag icke, att nykterhetssaken skadas något under förhanden varande omständigheter genom att vi pålägga denna avgift, och därför, herr talman, har jag i år varit med om utskottets hemställan och ber att få yrka bifall till densamma.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Carlsson: Jag hade väl egentligen icke behövt här beträffande spritaccisen göra något särskilt uttalande utöver vad jag nyss anförde vid behandlingen av frågan om höjning av postavgifterna. I stort sett är det de budgettekniska skälen, som uppkallat mig både förut och nu. Men jag skulle vilja återkomma till den fråga, jag berörde förra gången.

Det är nämligen så, att man bör på grund av de faktiska förhållandena räkna med en brist i statsbudgeten för år 1918, en brist av ungefär 60 miljoner kronor. Jag upprepar då ånyo, att är det så, att bevillningsutskottet anser sig utöver den extra inkomst- och förmögenhetsskatten, utöver den krigskonjunkturskatt, som redan är beslutad, och utöver de direkta skatterna i allmänhet kunna komma fram med en höjning av den direkta beskattningen på ytterligare 60 miljoner kronor, då skulle saken vara avgjord. Men jag tager för givet, att så icke blir förhållandet, utan att bevillningsutskottet

Ang. fortsatt
tillämpning av
förordningen
om spirituosa-
accis.

(Forts.)

stannar vid en blygsammare summa, och då uppstår faktiskt en lucka, som blir att täcka. Jag tror, att jag har medhåll av de flesta här eller kanske av alla, då jag framhåller angelägenheten av att så vitt möjligt icke skjuta över kristidens utgifter på de kommande freds-åren. Jag kan väl förstå, att beträffande spritaccisen och beträffande i allmänhet de inkomster, som basera sig på skatter, lagda på sprit och maltdrycker, det hos en stor del av kammarens ledamöter väcker en viss betänksamhet, som grundar sig på det förhållandet, att den allmänna budgeten kan alltför mycket låsas fast vid dessa slags inkomster och alltså också statens politik beträffande spritdrycker-na låsas fast. Jag förstår således väl, att dessa personer, som hava den åsikten, att staten genom detta läser sig fast, kunna tveka här, och jag vill icke heller påstå, att min personliga åsikt rörande dessa förhållanden skulle spela någon vidare roll, bland annat av den orsaken, att jag själv nog icke blir så långvarig på finansminister-posten, att min mening kan få någon praktisk betydelse i det avseende, varom nu är fråga. Jag skall emellertid tillåta mig läsa upp några få rader ur ett betänkande, som jag förra året avgav till då-varande chefen för finansdepartementet och som gällde en plan till lyxbeskattning. Jag skall icke trötta herrarna med att på något vis ingå på de premisser, som lett mig till detta resultat. Därför lös-rycker jag något, som jag hoppas herrarna icke vilja missförstå, fastän det, abrupt som det kommer, kan förefalla litet märkvärdigt. Saken var den, att jag satte ifråga, huruvida man icke i sammanhang med en direkt beskattning, åsyftande att åstadkomma sparsamhet, jämväl skulle kunna genom beskattning av spritdrycker åstadkomma en fyllnad i den då befarade luckan i statsinkomsterna. Jag satte till och med ifråga, att riksdagen tillfälligtvis skulle ändra bestämmelserna rörande den fond, som ju bildas av överskottsmedel från rusdrycksskatten, eller statsverkets fond av rusdrycksmedel. Jag slutade mitt uttalande med följande ord: »För min personliga del är jag så mycket mindre tveksam om lämpligheten därav, som jag håller före, att, därest statsmakterna av de skäl, folkhygieniska, ekonomiska och moraliska, som anföras till stöd för totalförbud med avseende å spritdrycker, skulle besluta sådant förbud, de budgets-ekonomiska hindren då helt säkert också kunna, oberoende av brännvinsmedlens belopp och disposition, övervinnas.

När jag har den åsikt, som jag sålunda uttalade förra året, finnas naturligtvis från min sida inga betänkligheter att tillstyrka, att spritaccisen även i år beslutas, särskilt då det finnes en mycket stor lucka att fylla.

Herr Palmstierna: Jag vill säga, att herr Röing har alldeles orätt, när han säger, att det förhåller sig på samma sätt med denna fråga som med maltskatten, där vi stodo som reservanter flera stycken. Nej, det förhåller sig icke alls på samma sätt, ty här är det väsentligen den importerade spriten, som drabbas, och det är på grund av beräkningar angående vad som finnes på nederlag av dylika varor, som kontrollstyrelsen har ansett sig kunna säga redan nu, att 3,2

miljoner kronor kan man lägst räkna med. Det blir ett annat förhållande, än vad herr Röing talade om. När herr Röing sade, att jag tager bort det ena efter det andra, och förebrädde mig, att jag var med för en stund sedan att taga bort de fyra miljonerna för höjda brevporton, föreligger den skillnaden, att den skattetypen är oriktig, men här är i och för sig skattetypen icke oriktig. Det är underligt, att herr Röing talar på det viset om denna sak, då han, när det gäller tonnageavgiften icke reserverat sig och icke vill vara med om densamma. Dessutom vill jag beträffande frågan om höjd krigskonjunkturskatt säga, att jag måst frågå yrkandet i min motion om 38 procent, bland annat på grund av motstånd från liberalt håll, för att åstadkomma något beslut om ökning. Jag tror, att det icke är rätt att ställa saken på det sätt, som herr Röing gjort. Gå med på tonnageavgiften, gå med på de 38 procenten, då kunna vi talas vid om det här. För övrigt är det dock en lyxvara, som kommer att beskattas, jag vill fästa uppmärksamheten på detta förhållande.

Ang. fortsatt tillämpning av förordningen om spirituosa-
accis.

(Forts.)

Jag är nödsakad att fortfarande yrka bifall till bevillningsutskottets hemställan.

Herr Thorsson: När detta ärende första gången var före, uttalade jag mig mot att genom en särskild spritaccis öka statens inkomster. Till de principiella betänkligheterna emot att framskapa en sådan ny skatt kommer nu också, att det är mycket problematiskt, huruvida de beräknade 5 miljonerna verkligen komma att inflyta i statskassan på grund av de förhållanden, som nu råda och, som man väl har anledning antaga, komma att råda även under det budgetår, som här är i fråga. Jag kan därför icke alls biträda det förslag, som går ut på att fortsätta med bibehållandet av accisen. Det måste tillgripas andra vägar för att åstadkomma nykterhet än den, man här ifrågasatt. Jag tror, att det är viktigare, att man för att täcka de behov, som otvivelaktigt uppstå i statskassan, håller fast vid en ökning av inkomst- och förmögenhetsskatten och skärper krigskonjunkturskatten, så att den kommer att täcka vad som beräknas brista i statsregleringen.

Från dessa utgångspunkter, herr talman, yrkar jag avslag på utskottets framställning.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts proposition i ämnet; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 43, röstar

Ja;

Ang. fortsatt
tillämpning av
förrordningen
om spirituosa-
accis.

(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren avslagit såväl utskottets berörda hemställan som Kungl. Maj:ts proposition i ämnet.

Voteringen utvisade 93 ja mot 70 nej, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 4.

Härpå föredrogs bevillningsutskottets betänkande, nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om visst undantag från tillämpningen av stadgandet i 13 § 4 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin m. m.; och blev utskottets hemställan därvid av kammaren bifallen.

§ 5.

Ang. ändring i
förrordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

Vidare förekom till behandling bevillningsutskottets betänkande, nr 45, i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 74, vilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade herr *Hedenlund* föreslagit, att åt 2 § 1 mom. i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt måtte givas följande ändrade lydelse:

2 §.

1 mom. Skattskyldigheten för inkomst enligt denna förordning avser den inkomst, som den skattskyldige uppburit eller ägt upp-
bära under det — — — — — taxeringen sker.

Utskottet hemställde,

att riksdagen måtte, i anledning av herr *Hedenlunds* förevarande motion, besluta:

1) att i anvisningarna för deklarationsblanketternas ifyllande, med hänvisning från formulärens rubrik »Särskilda upplysningar», skulle såsom punkt 32 i formulär nr 1 A och punkt 16 i formulär nr 1 B intagas följande föreskrift:

Kan åtnjuten inkomst, som skall deklareraras under C I, ej vid tiden för deklarations avlämnande till beloppet angivas, skall upplysning lämnas, *att* sådan inkomst åtnjutits. Detta bör ske under rubriken »Särskilda upplysningar»; samt

2) att i de särskilda anvisningarna till ledning vid bevillningstaxeringen, efter andra stycket i 7 §, samt i de särskilda anvisningarna till ledning vid taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt, sist i avdelning 2:o, skulle intagas denna föreskrift:

Har någon under det nästföregående året åtnjutit inkomst, som vid tiden för deklarations avlämnande ej kan till beloppet angivas (t. ex. i vissa fall tantiem), skall han i deklarationen upplysa, att han åtnjutit sådan inkomst, och skall det åligga taxeringsmyndighet att före avslutandet av sitt arbete från den skattskyldige eller arbetsgivaren infordra uppgift, huruvida och till vilket belopp samma inkomst sedermera kunnat bliva bestämd. Vinnes upplysning härutinnan, skall inkomsten taxeras.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhets-skatt.
(Forts.)

Vid betänkandet var emellertid fogad reservation av herrar *K. G. Karlsson, Lyckholm, Antonsson, frih. Fleming, Knaust, Forssman, von Hofsten* och *Lithander*, vilka ansett, att utskottet bort föreslå, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i det syfte, vari herr Hedenlunds förevarande motion blivit väckt.

Utskottets hemställan upplästes, varefter ordet begärdes av

Herr von Hofsten, som yttrade: Då jag står antecknad såsom reservant i förevarande ärende, skall jag be att med några ord få motivera min ståndpunkt. Den nu föreliggande frågan kan vid första påseende synas vara av mindre betydelse, men jag vill dock påstå, att med hänsyn till såväl den för allmänheten nog så viktiga deklarationsplikten som skatteförfarandet frågan är av ganska stor praktisk betydelse. Det gäller tolkningen av den grundläggande andra paragrafen i förordningen om inkomst- och förmögenhets-skatt. Den lyder så: »Skattskyldigheten för inkomst enligt denna förordning avser den inkomst, som åtnjutits under det nästföregående kalenderåret eller, då räkenskapsår icke sammanfaller med kalenderår, det räkenskapsår, som gått till ända närmast före den 1 mars det år, taxeringen sker.» Motionären vill nu, att det där förekommande ordet »åtnjutits» skall ersättas med orden: »den skattskyldige uppburit eller ägt uppbara». Motionen är närmast väckt med anledning av beskattningen av tantiem. Men från att vara en detaljfråga har den övergått till en fråga av ganska omfattande praktisk betydelse. Angående beskattningen av tantiem föreligger ett prejudikat, i vilket regeringsrätten fastslagit, att tantiem skall anses i beskattningsavseende åtnjutet under det år, det intjänats, även om det uppburits först under det följande året. Utskottet säger härefter: »Regeln är således i klarhet den, att inkomst deklarerar så snart den är till sin grund klar och till beloppet bestämd, även om den skattskyldige icke dessförinnan 'uppburit eller ägt uppbara' den.» Nu får väl var och en, som sysslat med taxeringsförfarande, medge, att denna av utskottet anförda regel strider mot den praxis, som i allmänhet tillämpas. Det är väl i stället så, att man kan såsom allmän regel angiva att i praktiken i deklarationen upptages den inkomst, som man verkligen uppburit, huvudsakligen den inkomst, som influtit i kassan. Kan det vara klokt att såsom utskottet föreslår frångå denna princip, som ger

Ang. ändring i
förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.
(Forts.)

enkelhet och klarhet i förfarandet? Jag hänvisar härvidlag till följande uttalande i vår reservation: »i syftet med beskattningsårets omläggning måste anses hava ingått såsom det väsentliga att genom begränsning av deklara-tions- och skatteplikten till sådana inkomster, som föreligga klara och fullt exakta, vinna reda och enkelhet vid taxeringen».

Utskottet säger vidare: »Utskottet är så tillvida ense med motionären, att något synes böra åtgöras till åstadkommande av ett enhetligt förfarande i förevarande avseende.» Men utskottet går alldeles motsatt väg mot den, som praxis hittills följt. Nu kommer man att invända, att man riskerar härigenom att detta tantiem på den väg motionären och vi föreslagit icke skulle bli beskattat. Jag vill då säga att deklara-tanten i sin på heder och samvete av-givna deklara-tion är skyldig upptaga detta tantiem lika väl som vilken annan inkomst, lika väl som inkomst av aktier och jag är nog förmäten, att jag vågar påstå — och jag tror, att var och en av herrarna som sysslät med taxeringsförfarandet skola ge mig rätt i det — att man vinner klarhet och reda i taxeringen, om man följer reservationen, och att motsatsen blir fallet, om utskottets förslag vinner beaktande.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Lithander* instämde häruti.

Vidare anförde

Herr *Rune*: Före år 1907 rådde, såsom herrarna veta, en viss ojämnhet i taxeringsförfarandet. Då var det så, att i somliga fall skulle man ett visst år taga upp den inkomst som influtit under senast föregående året, och i andra fall t. ex. i fråga om lön taga upp det löpande årets inkomst. För att råda bot på detta fick man en skattereform, gående ut på att till grund för beskattningen skulle läggas den inkomst, man åtnjutit under föregående året. Då är frågan, huru man skall tolka ordet »åtnjutit». Kam-marrätten och regeringsrätten hava tolkat detta så, att även om man icke har kontant uppburit den eller, såsom den föregående tala-ren uttryckte sig, även om beloppet icke influtit i kassan, skulle det ändå taxeras, såvida det var intjänat under föregående året. Detta har framför allt betydelse i fråga om tantiem. Det är ju på det viset, att en disponent t. ex. eller en verkställande direktör i ett bolag har en viss lön och därjämte har han visst tantiem, som grundas på den nettoinkomst, bolaget har haft. Då är det, såvitt jag förstår, rimligt, att man hänför både lön och tantiem till det år, för vilket det är intjänat, eller för vilket disponenten eller verkställande direktören åtnjutit denna inkomst. Nu säger man, att ofta — och det är faktiskt så — vid årsskiftet bokslutet icke är gjort, så att man icke vet beloppet av tantiemet. Man vet, att disponenten har rätt att få t. ex. 5 % av nettobehållningen, men

man känner icke nettobehållningen och sålunda kan man icke säga — påstår man — att det i detta fall är rimligt att hänföra detta tantiem till det föregående årets inkomst. Ja, det är alldeles klart att, om man vill på det sättet draga ut konsekvensen, blir det så, att man icke kan anse att i detta fall enhet rätt framför allt därför att man icke kunnat få beloppen bestämda.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhets-skatt.
(Forts.)

Utskottet och reservanterna äro sålunda nog ense därom att i detta fall lagen behöver förtydligas. Då resonerar utskottet som så: Huvudprincipen är att vad man åtnjutit, vad man verkligen intjänat under näst föregående år, skall beskattas, även om man icke uppburit det; och för att ernå detta är det ganska enkelt att gå till väga såsom utskottet föreslagit, nämligen att en disponent eller verkställande direktör, som åtnjuter tantiem, men, då han deklarerar före den 1 mars, icke vet till vilket belopp detta tantiem uppgår, anmäler i en påskrift å deklarationsformuläret: »jag har rätt till tantiem, men beloppet känner jag för närvarande icke». Då är det också mycket enkelt att på sätt utskottet här föreslagit taxeringsmyndigheterna längre fram infordra uppgift på beloppet av detta tantiem. På det sättet, mina herrar, vinner man det, att all oklarhet försvinner, och man vinner det målet, att den inkomst man åtnjutit under föregående året taxeras för det året, även om man icke uppburit pengarna, blott man haft en fordran på grund av avtal med bolaget eller annan person.

Jag menar sålunda, att utskottet i detta fall verkligen föreslagit ett sätt, varigenom enighet skulle komma att råda på denna punkt. Jag vill säga herrarna, att det i detta fall icke är av ringa betydelse i fråga om skatteintäkten, huru man ställer sig. Vi veta ju t. ex. att just i år och nästa år också komma att taxeras rätt stora inkomster och därvid ofta för disponenter och verkställande direktörer uti större bolag och banker. Om det skulle bli så, att detta uppsköttes till ett senare år, skulle det kunna inverka på den krigskonjunkturskatt, som detta år pålägges, så att i det fallet kunde det verkligen bli så att skatteintäkten genom att skjutas fram till ett senare år skulle komma att minskas.

Det är emellertid icke detta, som i detta fall varit mest avgörande för mig, utan det har varit att om man förfar på det sätt, utskottet föreslagit, håller man sig till de principer och den lagstiftning som år 1907 beslöts, och till den tolkning, som den högsta dömande myndigheten i beskattningsmål, regeringsrätten, funnit vara den riktiga.

Herr talman, på grund av vad jag sålunda anfört ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Hofsten: Jag tillåter mig säga, att nu skola icke herrarna här tro och resonera som så: »Nu stå här återigen två jurister och gråla med varandra, vi skola väl dock följa var och en sin partirepresentant.» Detta är dock en praktisk fråga, som icke har något samband med politiken. Jag tillåter mig framhålla detta, för att herrarna skola se på frågan sakligt.

Ang. ändring i
föreläsningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

Jag vill nu vända mig mot ett uttryck, som min ärade ämbetsbroder hade, då han sade, att »om vi följa utskottet vinna vi, att all oklarhet försvinner». Det är just vad man icke vinner. Det blir oklarhet, om man frångår nu i praktiken gällande princip. Nu säger man, att det bara gäller tantiem, men det är icke bara tantiem, utan alla liknande inkomster, som icke skola deklarerar det år, som man får in dem i kassan, utan på ett annat sätt. Därigenom uppstår oklarhet. Jag anser, att denna fråga är av ganska stor praktisk betydelse. Jag vet icke, om det kan anses förmätet, men det skulle vara intressant om herr finansministern, då han nu är närvarande, ville med sin auktoritet uttala sig i frågan.

Herr Palmstierna: Jag vill verkligen så till vida instämma med herr von Hofsten, som även jag anser, att detta är en fråga, där icke politiska synpunkter spela in. Denna fråga är mycket invecklad. Vi ha dels på avdelningen i utskottet och dels i utskottet in pleno fram och tillbaka diskuterat densamma och ha slutligen stannat i ärendet såsom det nu ligger ifrån utskottet.

Jag vill för min del kort och gott säga, att gällde det normala förhållanden i normala tider, tror jag, att herr von Hofsten och jag skulle kunna komma ganska väl överens. Det riktiga vore, att varje medborgare hade en ordentlig bokföring, och att sedan skatterna ginge på bokslutet och att vi finge kalenderåret såsom en verklig utgångspunkt även i realiteten. Nu sker det emellertid icke på det viset, och det är speciella förhållanden, som råda beträffande tantiem särskilt under denna tid. Om man nu skulle gå på reservanternas linje, så är jag tveksam om, huruvida icke mycket betydande belopp av tantiem, när denna skatteperiod slutar, skulle falla utanför skatteperioden och på det sättet icke komma med. Det är för att få med dessa skattebelopp, som bevillningsutskottets majoritet ställer sig på denna ståndpunkt, representerad av olika partier. Jag vill icke fördjupa mig mera i frågan, men detta är huvudskälet, och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Carlsson: Denna fråga, om innebörden av ordet »åtnjuts», har diskuterats, utom nu inom bevillningsutskottet även ganska ingående vid det tillfälle, då skatteförfattningarna skrevos. Jag lutar för min del åt den mening som här i reservationen företrädes, och jag skall be att få anföra några få skäl därför. Men dessförinnan, skall jag förutskicka, att det komme icke att inträffa någon sådan olycka som herr Rune förutspådde, ifall man ginge på reservationen, därför att det är redan fastslaget genom prejudikat, att taxeringsmyndigheterna skola följa en viss ordning vid taxeringen, så att den ordningen kommer att följas ända till dess Konung och riksdag besluta en annan ordning för taxering av tantiem. Naturligtvis måste en sådan utredning, som här är i ifrågasatt, då även äsyfta att förekomma det fall

som herr Palmstierna nämnde, nämligen att uti övergångsåren en del tantiem skulle gå fria. Däri tror jag sålunda icke ligger någon fara, utan det blir ju utredningens sak att bestämma detta.

För min ståndpunkt i denna fråga har jag två skäl, som jag alltid ansett tala för att man borde begränsa deklARATIONEN och taxeringen till ett bestämt år. Det är ju icke så, att man kan göra detta över lag i sin helhet. Det går icke, därför att det finnes vissa slags inkomster, som äro absolut bestämda för ett visst år men som på grund av särskilda förhållanden icke inflyta förrän en viss dag följande år. Det kan således hända, att en lön betalas ut i efter-skott t. ex. den 3 januari, det kan hända, att det finnes tantiem, som icke är annat än lön, där det t. ex. säges att vederbörande har i tantiem *minst* det och det. Det är ju detsamma som lön. Allt detta är inkomster, som vederbörande på förhand kan bestämt räkna på under vederbörande kalenderår, och man bör sålunda också i deklARATIONEN utan vidare kunna taga upp dem. Men om man icke följer den principen utan följer den princip som i praxis är fastslagen och som här i utskottsbetänkandet skulle verifieras, då kommer man, som jag tycker, i rätt tråkiga situationer. Skatteförmågan är naturligtvis ett mycket relativt begrepp, så att man kan ju icke säga, att man alltid träffar skatteförmågan med de bestämmelser man har. Men det är naturligtvis alldeles nödvändigt, att man gör klart för sig, vad man menar med skatteförmågan, när man tar till en progressiv skatt och kanske kommer att utveckla den allt vidare. Exponenten för skatteförmågan, när vi tala om denna i skatteförfattningarna, är det belopp, som vederbörande skattdragande vet, att han har att disponera över under ett visst år. Man måste räkna med, att man har att göra med personer, som leva förståndigt och rationellt, d. v. s. icke över sina tillgångar. Vad en sådan person sålunda vet, att han har att disponera över, det, säga skatteförfattningarna, lägga vi till grund för skattskyldigheten. Då bli vi alla i viss mån jämlika. En annan sak är det, att vederbörande visserligen kan vara berättigad till en inkomst, men han vet icke, vad den inkomsten innebär, utan den flyter in först en lång tid efteråt; och han har, om han är en förståndig karl, absolut icke heller t. ex. under året 1917 levat så, som om han hade att disponera ett tantiem, som till ovisst belopp kanske flyter in i maj, juni eller juli 1918. Jag anser, att den skattskyldige bör kunna fordra, att man från statsmakternas sida, när man fastställer en progressiv skatt, följde en regel, som lyder: »Du skall icke skatta för mer, än vad du vet att du kan få disponera under året, och du skall således icke skatta för mer än annan person, som också vet, att han kan få i motsvarande belopp under året.» Men man bryter mot detta genom att säga: »Du skall även inräkna en inkomst, som du icke vet, hur stor den är och som du kanske först ett halvt år efteråt får in och kan leva upp.»

Det är det reala skälet. Det formella skälet tycker jag också är ganska vägande, nämligen det, att deklARATIONEN bör vara *hel* och avslutad. Man skall icke besvara den skattskyldige med att lämna in nytillkomna uppgifter, vilka han för övrigt i regel finner stri-

Ang. ändring i
förordningen
om inkomst-
och förmogen-
hetsskatt.

(Forts.)

Ang. ändring i
förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt.

(Forts.)

dande mot, rättvisan är kanske för starkt ord, men stridande mot principen om jämlikhet. Jag tror, att det vore ytterst obehagligt i längden att fordra dessa dubbla deklARATIONER, när man redan med den första deklARATIONEN numera kräver ett ganska stort arbete av vederbörande skattskyldige.

Herr R u n e: Gentemot påståendet, att en disponent eller verkställande direktör för ett bolag i allmänhet icke kan veta, vad han har att beräkna i tantiem för ett år, förrän han verkligen får in denna inkomst, vill jag säga, att i allmänhet är väl bokföringen så ordnad, att bokslut göres, mera provisoriskt åtminstone, så där vart kvartal eller till och med varje månad, så att den som leder ett affärsföretag har bra nog reda på, hur det går under året, och om han icke precis vet på öret eller på hundrakronan, vad han får in i tantiem, vet han i alla fall ungefär vad han har att räkna med.

Vad beträffar det skälet, att man i detta fall icke bör lägga på en deklARANT vidare skyldigheter än de många skyldigheter han redan nu har, så medger jag, att en deklARANT har skyldighet nu att uppgiva många faktorer och förhållanden i sin deklARATION, men jag tror icke, att det skulle särskilt betunga en deklARANT, om han i en anmärkningskolumn skriver: »Utom vad jag här deklarerat, är jag berättigad att för föregående år såsom verkställande direktör i det och bolaget uppbära tantiem, men beloppet av detta tantiem är ännu ej bestämt.» Likaså, då taxeringsmyndigheterna sedan av honom infordra uppgift, hur mycket beloppet gått upp till, tror jag icke, att det skulle betunga vederbörande så mycket att lämna den uppgiften. Det är min övertygelse, att om man skall gå den väg, som reservanterna föreslagit, så skulle man få ett osäkerhetstillstånd, som vore ganska obehagligt, i ty att man skulle om saken finge en sådan utgång, göra gällande, att regeringsrätten skulle ha anledning att gå ifrån den tolkning av denna bestämmelse, som förut gjorts, och detta skulle, såvitt jag förstår, inveckla saken.

Nu har ju första kammaren tagit reservationen. Om denna kam-mare nu tar utskottets förslag, då ligger frågan så, att det får gå som det hittills gått, och saken får möjligen bero på en utredning, där man får taga hänsyn till alla de fall, där icke inkomstbeloppet kan beräknas förrän året efter det under vilket inkomsten åtnjutits. Det synes mig sålunda, att det är, som herr Palmstierna nyss anmärkte, en mycket olämplig tid att nu på detta sätt inverka på tolkningen av denna skattelag, och därför, herr talman, ber jag att få hemställa, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag.

Herr B o l a n d e r: Då man har att vidtaga en ändring av eller göra ett tillägg till en författning, bör man allra först göra klart för sig, dels på vad sätt ifrågavarande författning tillämpats och dels huruvida det varit förenat med några praktiska olägenheter att tillämpa den på sätt som skett. Här säger utskottet, att utskottet önskar ett enhetligt förfarande, men vad som icke uppnås med det förslag som utskottet framlagt, det är just ett enhetligt förfarande.

Jag skall be att få anföra ett exempel. Jag skall då tala dels om det bolag, som utbetalar tantiem, och dels om den person, som tar emot denna inkomst. Det förstnämnda benämner jag för korthetens skull bolaget, den sistnämnde för arbetsledaren. Vi kunna tänka oss tvenne särskilda fall, med två arbetsledare på samma ort i ungefär samma ställning och med ungefär enahanda tantiem. Det kan mycket väl tänkas, att båda två ha under ett visst år, låtom oss säga 1916, intjänat ett tantiem till ett visst belopp men ingendera kan uppge beloppet vid det tillfälle, då han uppsätter sin deklaration. Emellertid inträffar, att den ene kan fixera beloppet, innan taxeringsnämndens sammanträde avslutas, men den andre hinner icke göra det. Följden blir naturligtvis, att den ene redan år 1917 blir taxerad för denna inkomst, men den andre blir taxerad för inkomsten först 1918. Detta är väl ingen enhetlighet.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

(Forts.)

Jag skall be att få framhålla ett annat exempel, som kan vara ännu mera talande. ifråga om den tolkning av författningen, som utskottet har föreslagit. Jag skall då be att få åberopa vad regeringsrådet Palmgren säger. Han säger för det första, att i deklarationen skall uppgivas den inkomst av tjänst, som den deklara-skyldige har haft *under nästföregående kalenderår*. »År lönefordran osäker, behöver den ej uppgivas såsom inkomst tidigare än för det år densamma betalas. År lönefordran till beloppet *obestäm-d*, behöver densamma ej uppgivas, förrän den bliver till siffran bestämd.» Han tillägger på annat ställe ett exempel, som är grundat på det prejudikat, som utskottet åberopar. »Om vinstandelen beräknas å arbetsgivarens inkomst under räkenskapsår, som ej sammanfaller med kalenderår, bör vinstandelen ändock uppgivas för kalenderår.

Exempel: Ett bolags räkenskapsår slutar den 1 mars. Bolagets verkställande direktör har för räkenskapsåret 1 mars 1913 till 1 mars 1914 rätt till 6,000 kronor tantiem och för räkenskapsåret 1 mars 1914 till 1 mars 1915 tantiem till belopp av 12,000 kronor. Han skall då år 1915 deklarerera $\frac{1}{6}$ av 6,000 kronor eller 1,000 kronor + $\frac{5}{6}$ av 12,000 kronor eller 10,000 kronor samt således uppgiva sin inkomst av tantiem till 11,000 kronor.» Det är ju oerhört besvärligt och medför stora olägenheter. Det är alldeles uppenbart, att det skulle för vederbörande vara betydligt enklare och betydligt bättre att få uppge alltsammans för det år, då han verkligen uppburit denna inkomst.

Jag kan för övrigt icke finna annat än, när det gäller inkomst av kapital och inkomst av tjänst, att denna senare princip. den princip som reservanterna tyckas ha förfäktat. är den enda riktiga och att den andra ovillkorligen måste föranleda trassel och oreda. Jag skall därför be, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan samt bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Häruti instämde herr *Zetterstrand*.

Herr *Rune*: Ja, beträffande det exempel, som den siste talar-nämnde om de två disponenterna. av vilka den ene kunde i sin

Ang. ändring i
förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetskatt.

(Forts.)

deklaration tala om vad han fått i tantiem och den andre icke, vill jag säga, att i det fallet skulle det även gå mycket bra med det förslag, utskottet kommit med, ty då skulle naturligtvis den, som har tantiemet bestämt, deklarerera därför direkt och den andre skulle anmäla: »jag har rätt till tantiem, men jag vet icke, huru stort det är». Och så taga taxeringsmyndigheterna efteråt reda på det; och på det sättet bli båda två beskattade för sitt tantiem.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag därå och bifall i stället till den vid betänkandet fogade reservationen; och förkarade herr talmannen sig anse den förra propositionen hava flertalets mening för sig. Som votering likväl begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en voteringsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 45, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid betänkandet fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 86 ja mot 74 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 6.

Bevillningsutskottets nu föredragna betänkande, nr 46, i anledning av väckt motion angående rätten att till avsalu förskära vin med brännvin blev av kammaren godkänt.

§ 7.

Ang. förordning
om
tonnageavgift.

Härefter förelåg till avgörande bevillningsutskottets betänkande, nr 47, i anledning av väckt motion med förslag till förordning om tonnageavgift.

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 6, hade herr *H. M. Bäckström* hemställt, att riksdagen måtte för sin del antaga vid motionen fogat förslag till förordning om tonnageavgift.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade likväl avgivits av herrar *Bäckström, Jacob Larsson, Palmstierna, Holmström, Johansson* i Uppmälby, *Bergman* och *Uddenberg*, vilka hemställt, att riksdagen, med bifall i huvudsak till herr H. M. Bäckströms ovanberörda motion, måtte antaga ett i reservationen intaget förslag till förordning om tonnageavgift.

Ang. förordning om tonnageavgift.
(Forts.)

Sedan utskottets hemställan blivit uppläst, yttrade

Herr *Palmstierna*: Herr talman! Den föreliggande frågan är ju av synnerligen stor betydelse. Såsom kammarens ledamöter behagade finna, har till utskottets utlåtande fogats en reservation, vilken är avgiven av socialdemokratiska reservanter ävensom av några ledamöter ifrån det liberala partiet. För min del har jag här gjort mig den frågan: varför kom det aldrig någon kungl. proposition i detta ärende till innevarande års riksdag? Förliedet är gjordt ju Kungl. Maj:ts framställning till riksdagen om upptagande av tonnageavgift, och till den förra regeringen ställdes under hand en förfrågan, om man hade att förvänta någon dylik proposition även i år, men man fick aldrig något riktigt besked om den saken. Det var på grund härav, som motion väcktes i ärendet, och frågan har alltså nu motionsvägen kommit på kammarens bord. Jag vill likväl säga redan i förväg, att vad som här ligger i motionen skiljer sig i några avseenden från Kungl. Maj:ts proposition förra året, i det att nämligen vederbörande taxeringsmyndigheters erfarenhet ha tillgodogjorts i det föreliggande förslaget.

Om man emellertid återgår till spörsmålet, varför regeringen icke i år kommit med ett förslag i denna fråga, får jag verkligen för min del säga, att jag icke förstår regeringens hållning härvidlag. Ty om man jämför förhållandena i år med förhållandena förra året, visar det sig i själva verket, att år 1916, på vilket vi ha att bygga i fråga om den tonnageavgift, som det här gäller, är i jämförelse med år 1915, på vilket förra årets kungl. proposition byggde, så oerhört mycket gynnsammare, att det synes mig vara uppenbart, att de skäl, som förelågo förra året, göra sig gällande i förstärkt grad nu i år.

Jag skall be att för belysande av denna sak få för kammarens ledamöter uppläsa några siffror. Jag har här tagit rederiföretag, som befrakta åt olika håll från Sveriges kuster, och jag tror, att när jag läst upp dessa siffror, kammarens ledamöter säkerligen skola finna, att det är fråga om belopp av sådan beskaffenhet, att de väl motivera det förslag, som jag vill yrka bifall till.

Om vi taga t. ex. rederiaktiebolaget *Svenska Lloyd*, så utgjorde dess nettovinst enligt bolagets bokföring år 1914 635,000 kronor, år 1915 2,332,000 kronor samt år 1916 5,032,000 kronor. Bolagets utdelning i år blir 30 procent, och styrelsen föreslår, att dispositionsfonden må användas till utlämning av gratisaktier, och vidare föreslås nyteckning till parikurs å 1,947,500 kronor, och de nytecknade aktierna och gratisaktierna skola åtföljas av kupong 1917. Stegningen från år 1914 till år 1916 är ju alldeles utomordentlig. Jag

Ang. förord-
ning om
tonnageavgift.
(Forts.)

vill även nämna, att till skattereserv avsattes för år 1916 3,000,000 kronor.

Jag vill här till jämförelse ta ett annat av våra rederiföretag, nämligen ångfartygsaktiebolaget *Nornan*. Detta bolag hade med 1915 års vinstmedel fördubblat aktiekapitalet från 648,000 till 1,296,000 kronor genom utgivande av gratisaktier. 1916 års vinst, avskrivningar dock icke medräknade, utgör över 100 procent å det på så vis ökade kapitalet. Bolagets fartyg gå, såsom vi känna till, på Stettin—Malmö—Göteborg—Kristiansand—Stavanger—Bergen, således på icke transoceanarouter. Bolagets nettovinst utgjorde år 1913 125,000 kronor, år 1914 119,000 kronor, år 1915 724,000 kronor samt år 1916 1,334,000 kronor. Då fartygen redan förut äro ytterst lågt bokförda, har i bokslutet för år 1916 icke verkställts några avskrivningar.

Jag skall ta ett annat företag. Tyvärr äro vi ju rätt få här i kammaren vid denna tid på kvällen, men jag tror ändå, att det är skäl i, att jag läser upp några siffror, ty alltid är det väl några som därav kunna bli övertygade om vad saken verkligen gäller. Jag skall här ta rederiaktiebolaget *Transatlantic*, som jämte Svenska Lloyd är det stora rederiföretaget här i Sverige. För detta förstnämnda bolag uppgick nettovinsten för år 1913 till 1,307,000 kronor, för år 1914 till 690,000 kronor, för år 1915 till 1,686,000 kronor samt för år 1916 till 7,612,000 kronor. Den i tabellen för år 1916 upptagna nettovinsten är icke jämförlig med vinsten föregående år, då nu i förväg avsättning skett för skatter med 3,725,000 kronor, vartill motsvarighet saknades i fjol. Detta är verkligen siffror, som tala för sig själva.

Jag skall ta ytterligare ett företag, nämligen aktiebolaget *Svenska Amerika—Mexiko-linjen*. Nettovinsten för detta bolag uppgick år 1913 till 44,000 kronor, 1914 till 649,000 kronor, 1915 till 1,429,000 kronor samt år 1916 till 2,835,000 kronor. Utdelningen blfr i år kontant 10 procent å det i fjol genom gratisaktier till 2,800,000 kronor ökade kapitalet. Dispositionsfonden ökas med cirka 1,366,000 kronor och kommer därefter att utgöra precis 1,400,000 kronor. Det lär vara meningen att därmed utgiva en gratisaktie på två gamla.

Slutligen skall jag ta ännu ett företag, nämligen *Stockholms rederiaktiebolag Svea* — jag tar således här olika typer. Vad detta bolag beträffar, visar det nu tillgängliga bokslutet, att det blir en gratisaktie på två gamla och en nyteckning å 120 procent på två gamla aktier samt en kontant kupong på 16 procent eller 40 kronor. Till nästa år balanseras av vinsten något över 2,000,000 kronor, däri innebäres en täckning för skatterna å 1916 års vinst, för vilka direkt avsättning icke ägt rum i bokslutet. Nettovinsten, d. v. s. den verkliga nettovinsten, efter avdrag alltså av vad som belöpt på avskrivningar och vinsten å den självrisk, som företaget har för sina fartyg, uppgick år 1913 till 975,000 kronor, år 1914 till 1,215,000 kronor, år 1915 till 3,311,000 kronor samt år 1916 till icke mindre än 9,330,000 kronor. Vinstfördelningen visar 16

procents utdelning med 1,344,000 kronor, 50 procent i gratisaktier, en ny på två gamla aktier, vilket gör 4,200,000 kronor, till dispositionsfonden skall överföras 1,000,000 kronor och till pensionsfonden 100,000 kronor.

Ang. förordning om tonnageavgift.
(Forts.)

Fanns det således skäl för riksdagen förra året att då besluta tonnageavgift, så måste man säga sig, att om man tar hänsyn till det år, på vilket ett dylikt förslag bygger, är det oerhört mycket starkare skäl nu i år att besluta en dylik avgift, mot vad fallet var i fjol. Jag har ju blott tagit några få bolag, men jag skulle här kunna anföra många flera exempel liknande dem, jag här nämnt. Det är i själva verket fråga om vinster, som äro alldeles kolossala. Här ha vi, det kunna vi tydligen se, krigskonjunkturen renodlad. Den framträder beträffande rederinäringen mera enkel och ren än på något annat område.

Man skulle nu givetvis kunna säga, att om det förhåller sig på detta sätt, bör man ju kunna i krigskonjunkturskatt taga ut allt vad som kan anses böra tillkomma det allmänna. Jag vill omedelbart säga till kammaren, att detta är jag för min del mycket benägen för att göra. Jag skulle gärna ha sett, att vi fått en differentierad krigskonjunkturskatt, så att vi kunnat lägga en särskilt hög krigskonjunkturskatt på t. ex. rederinäringen. Men att uppgöra ett förslag därtill förutsätter ett arbete, som endast Kungl. Maj:t kan åstadkomma genom sakkunniga, och det är följaktligen icke möjligt för riksdagen att utan vidare fatta ett beslut i sådan riktning. När alltså icke den vägen är möjlig, då synes det mig vara klart, att vi här böra gå fram på tonnageavgiftens väg. Upptagandet av tonnageavgift är ju visserligen icke alls någon idealisk skatteform, det måste öppet erkännas. Men när denna tonnageskatt lägges på rederinäringen under dessa förhållanden, kommer den dock att te sig väsentligen som en ökning av krigskonjunkturskatten och en ökning, som är ganska minimal. Jag har beträffande några få företag läst upp de miljonvinster, som de skördat under krigskonjunkturen. När vi tänka på, att det gäller en skatt, som hela rederinäringen skall lämna, men som sannolikt i alla fall icke kan gå upp till mer än 5 miljoner kronor, så förstår man, att det här icke är fråga om något så fasaväckande.

Nu vill jag säga, att ett inkast kan givetvis göras mot detta, nämligen att under en viss tid av innevarande år sjöfarten har legat nere. För att möta detta argument ha vi också i vår reservation ifrågasatt det uttryckliga stadgandet, att vederbörande taxeringsnämnd skulle ha möjlighet och rättighet att nedsätta tonnageavgiften ända till 1/4 av det belopp, vartill den eljest skulle utgå. Nu har ju sjöfarten legat nere tre månader på året; det är ju från februari månads början tre månader, som rederinäringen till viss del i vad gäller den transoceanica trafiken och nordsjöfarten icke varit i gång, men sjöfarten i övrigt har däremot som bekant varit i gång. När man då gjort detta betydande undantag och vet, vilka avsevärda avsättningar, som gjorts för skattebetalningar inom rederinäringen, synes det mig, att man tagit all behörig hänsyn. Tillägges dess-

Ang. förordning om tonnageavgift.
(Forts.)

utom, att beträffande sådana fartyg, som gått förlorade, undantag skall göras i vissa fall, så förefaller det mig, att vi ha bemött de inkast, som kunna göras i detta avseende.

Ser jag på rederinäringen i stort och icke endast tar hänsyn till nuvarande förhållanden, utan hur läget kommer att bli efter kriget, torde det väl näppeligen vara någon, som icke har fullständigt klart för sig, att året efter krigets slut kommer vår rederinäring fortfarande att befinna sig i det läge, att den kommer att göra högst betydande vinster och bliva synnerligen bärkraftig. Också denna synpunkt gör, att vi kunna i skatteväg diskontera de kommande värdena och låta staten tillgodogöra sig desamma.

Här har från denna kammars sida och efter vad jag sett även ifrån ett tillfälligt utskott i första kammaren enhälligt påyrkats, att andra näringar ävenledes skulle åläggas kompensation, och icke blott jordbruket. Jag vill för min del gärna säga, att såsom det nu artar sig för jordbruket, då, fränsett maximipriser och beslag samt fränsett skogen, som kan tagas enligt förfogandelagen, även tjänsteplikt tillkommer, vilken drabbar jordbruket i första hand, är det icke underligt, om jordbrukarna ställa sig betänksamma och säga: låt också de andra näringarna ge kompensation till det allmänna. Det finnes givetvis vissa svårigheter att kunna tekniskt utforma detta för en hel del näringar, men beträffande rederinäringen ligger saken enkel och klar. Där går i själva verket att vidtaga något sådant, och därför synes mig, att man, trots att skatten icke är tekniskt lämplig, likväl bör gå på samma linje som förra året, och jag vill därför, herr talman, med hänsyn till de krav på ökad rättvisa i fråga om skatterna, som ligger i detta, och med hänsyn till den stora förmåga att bära skatten, som rederinäringen faktiskt sitter inne med, nu be att få yrka bifall till den avgivna reservationen.

Herr R ö i n g: Herr talman, mina herrar! Den siste ärade talaren började sitt anförande med att yttrycka sin förvåning över, att den föregående regeringen icke i år liksom i fjol framkom med en proposition rörande tonnageavgift. Jag ser icke den förre finansministern här närvarande, men jag antager, att anledningen till att någon framställning icke i år kommit från Kungl. Maj:ts sida är den, att regeringen i anslutning till sitt uttalande i den kungl. propositionen vid 1916 års riksdag och med anledning av 1916 års riksdags eget uttalande står fast vid den ståndpunkten, att denna tonnageavgift endast bör vara en engångsbeskattning; den saken fastslogs som bekant vid 1916 års riksdag.

Nu förvånar det mig icke alls, att den ärade motionären omkring den 22 jan. i år, tror jag det var, väckte sin motion. Motionären har utgått från, att förhållandena under år 1917 skulle bli desamma som de varit under 1916 och 1915, och det var ju för honom liksom för oss alla alldeles omöjligt att kunna förutse, att förhållandena efter den dag, han avlämnade sin motion, skulle bli så helt annorlunda, än de voro dessförinnan. Det är sant, att sjöfarten har blomstrat på ett enastående sätt under åren 1915 och

1916, men det är också lika sant, att sjöfarten praktiskt taget under 1917 till i dag har legat nere. Försök ha, mina herrar, nu gjorts av vissa ångare att upptaga trafiken från England hit till Sverige för att hitföra nödvändiga livsmedel, råvaror och halvfabrikat, men det är icke många timmar sedan den sorgliga underrättelsen in-gick, att under det sista dygnet torpederats icke mindre än tre svenska fartyg lastade med livsmedel och andra för landet nödvän-diga råvaror, däribland den stora ångaren Vesterland tillhörande Broströmsrederiet, vilken lastade 7,000 ton, och det uppgives även-ledes, sorgligt att säga, att 10 svenska människoliv därvid skulle ha gått förlorade. Under sådana förhållanden arbetar vår sjöfart nu år 1917.

Ang. förord-
ning om
tonnageavgift.
(Forts.)

Den siste ärade talaren drog fram en massa exempel rörande rederiföretags avkastning under åren 1913, 1914, 1915 och 1916. Men vad visar herr Palmstiernas belysande exempel? Jo, de visa tvenne saker. De visa först och främst, att dessa bolag haft en ofantligt stegrad inkomst under dessa år och sedermera att dessa bolag sålunda med lätthet kunna bära väsentligt ökade skattebör-dor mot förut. Då är frågan den, och det är endast därom, mina herrar, som meningsskiljaktighet rått inom bevillningsutskottet: bör man i fortsättningen beskatta dessa rederiföretag genom en särskild tonnageavgift, eller äro förhållandena numera sådana, att man bör på annat sätt uttaga en ökad skatt av dessa bolag, till följd av de högst avsevärda vinster, som de haft? På grund av min erfaren-het i detta fall har jag anslutit mig till den senare uppfattningen. Den siste ärade talarens, herr Palmstierna, bevisföring haltar näm-ligen i hög grad. Kunde han framdraga bevis ur statistiken, att det är endast rederiföretag, som visa en sådan vacker utvecklings-kurva beträffande ökade vinster, och vore det överensstämmande med verkliga förhållandet, att, såsom herr Palmstierna här påstod, det endast är dessa företag som ur krigskonjunktursynpunkt äro verk-ligt renodlade, ja, då skulle jag ställa mig på hans ståndpunkt. Men, mina herrar, man behöver blott öppna dagspressen för att genast finna, att man kan gå inom industrien från bransch till bransch, där resultatet är minst lika lysande och glänsande som inom rederi-företagen. Jag vill bara taga på måfå ett par företag, som visa mycket större merinkomster, uppkomna genom krigskonjunkturerna, än någonsin något av dessa rederier som herr Palmstierna framhöll, Svenska Lloyd, Nornan, Svea, Transatlantic m. fl. Gå vi till Stora Kopparbergs bergslag aktiebolag i Falun, vilket bolag, om jag icke missminner mig, under 1916 hade en ökad omsättning av i runt tal 20 miljoner kronor, så hade detta bolag en merinkomst 1916 ut-över 1915 års inkomster av icke mindre än 10 miljoner kronor i runt tal. Och man behöver icke gå till industrien bara, utan man kan också gå till bankerna. Se på Stockholms enskilda banks bok-slut, för att bara nämna ett exempel. Jag frågar er, mina herrar: finns det någon anledning att säga, att därför att rederirörelsen under 1916 har haft ett utomordentligt gott år, rederiföretagen skola för-utom de skatter, som alla andra bolag få betala, vilka ha liknade

Ang. förordning om tonnageavgift.
(Forts.)

inkomster, ytterligare bära en extra beskattning, nämligen tonnageavgiften. Är det icke riktigare att säga att, det må vara rederirörelse eller skoindustri eller trävaruindustri eller järnindustri eller banker eller andra, som, såsom vissa av dessa bolag, förtjänat 6 eller 10 miljoner mer än förut, de skola drabbas av en högre skatt, men den skall vara av precis samma art och natur för alla. Det finns icke den minsta skillnad ur krigskonjunktursynpunkt, herr Palmstierna, emellan rederirörelsen och t. ex. sådana industrier, som aldrig varit exportindustrier annat än under kriget, exempelvis skoindustrien. Om jag skulle fråga min högt ärade vän herr Nilson i Örebro, vad t. ex. skoindustrien i Närke förtjänat i krigskonjunkturvinst till följd av export av skodon till Österrike och de övriga centralmakterna, så skulle vi få höra siffror, som äro minst lika lysande i procent i jämförelse med förhållandena 1913 och 1914, som någonsin rederirörelsens vinster. Men aldrig har det varit fråga om att t. ex. sätta särskild accis på varje par skodon till Österrike och Tyskland för denna skoindustri. Nej, den drabbas liksom andra näringar endast av krigskonjunkturskatt, inkomst- och förmögenhetsskatt etc., men någon särskild avgift liknande tonnageavgiftsskatten har man icke tänkt påföra denna lika litet som andra industrier.

Förhållandena ligga, mina herrar, nu helt annorlunda än år 1916. Sjöfarten är lamslagen, och icke minst det sorgliga budskap, som vi fått i dag, torde göra, att det kommer att dröja ytterligare länge, innan man kan våga hoppas att sjöfarten kommer igång igen. Det hjälper icke, mina herrar, att, såsom en ärad talare här nyss utvecklade i överensstämmelse med reservationen, att man åstadkommer lindring för fartyg, som icke äro i gång. Ty vad inträffar? Jag skall taga ett enda exempel. Sverige—Amerika-linjen har bara en enda ångare, Stockholm. Tro herrarna, att bolaget förtjänt ett enda öre på denna ångare under de sista fem månaderna, trots att vi måste säga, att ångbåten icke har varit ur trafik. Båten gick såsom vi veta i början av året från New York. Den ligger ännu i dag i Halifax för kontroll, och där har den legat i många månader. Vilka enorma kostnader har icke detta dragit, kostnader, som utan tvivel helt och hållet äta upp de fraktinkomster, som bolaget haft för denna resa. Skulle, därför att denna båt faktiskt varit i trafik under dessa månader, en tonnageskatt påläggas detta bolag, så kan jag icke finna detta överensstämmande med rättvisa och billighet. Nej, låt oss till följd av krigskonjunkturerna beskatta våra näringar, som förtjänt krigsvinster, efter en rättvis skatteskala, när vi här om några dagar skola behandla den förhöjda krigskonjunkturskatten. Men låt oss icke beskatta en näring olika mot andra näringar som under nuvarande förhållanden förtjänt minst lika stora belopp som någonsin rederirörelsen.

Jag måste, herr talman, under dessa förhållanden yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Thore: Herr talman, mina herrar! Det är sannerligen icke glädjande att i dessa dagar tala i sjöfartsfrågor. Sedan den 1

februari i år har den svenska sjöfarten icke haft några nämnvärda förtjänster utan så gott som endast förluster, stora förluster. Tiotusentals kronor om dagen ha förlusterna uppgått till sedan den 1 februari i år. Och nu när man på vissa håll söker sätta sjöfarten igång för att bringa landet förnödenheter, få vi den sorgliga underrättelsen, att tre av svenska handelsflottans dyrbaraste ångare ha gått till botten, en förlust som kanske går till ett tiotal miljoner kronor. Samtidigt med detta kommer man med förslag, att man skall särskatta sjöfarten. Jag måste hålla detta beskattningsförslag för den största orättvisa och oegentlighet, som kan ifrågakomma i skatteväg.

*Ang. förordning om tonnageavgift.
(Forts.)*

Herr Palmstierna kom fram med vissa siffror, som skulle visa, huru mycket mera sjöfarten har förtjänat 1916 än 1915. Naturligtvis har det varit stegring. Men jag får säga, att denna stegring icke är så betydande, som man möjligen på grund av herr Palmstiernas anförande skulle kunna tro. Det skulle vara åtskilligt att anmärka mot de siffror han framställde. När han t. ex. säger att ångfartygsaktiebolaget Nornans förtjänst ökats från 724,000 till 1,334,000, så vill jag anmärka, att detta bolag har seglat med egen risk utan att krigsförsäkra båtarna. Skulle det ha krigsförsäkrat sina båtar, så hade vinsten gått ner högst betydligt. Bolaget har alltså haft en viss tur därutinnan att det icke förlorat något fartyg. Vidare anfördes det att Svenska Mexikolinjen ökat sina nettoinkomster från 1,400,000 till 2,800,000. Det är väl dock icke så mycket, när man tänker på fartygsvärdena. Först och främst avgår från dessa 2,800,000, skatterna, och då återstå kanske 2,000,000 kronor. Med nuvarande priser räcker detta icke till en halv båt av det slag som går på Amerika.

Det behövs sannerligen kapital, om man skall kunna hålla tonnaget uppe inom handelsflottan. Sedan krigets början ha vi förlorat 133,000 ton. Efter nuvarande fartygsvärde representerar detta antagligen ett belopp av 100,000,000 kronor.

Herr Palmstierna borde ha kompletterat de uppgifter, som han lämnade, med hänvisning till fartyg, som köpts sedan priserna stegrats. Herr Röing var något inne på detta. Rederibolaget Sverige—Nordamerikas ångare Stockholm, som köptes hösten 1915, har under 1916 haft en inkomst av 623,000 kronor, d. v. s. 8 % på aktiekapitalet, varav utdelades 5 %. Nu ligger båten i Halifax och har naturligtvis ätit upp mycket mer än hela förtjänsten i fjol, och man måste alltså taga av aktiekapitalet.

Man skulle icke säga något, om det endast vore sjöfarten, som haft ökade inkomster. Men, såsom herr Röing nämnde, man behöver endast öppna en tidning för att se redogörelser från våra industriella inrättningar och banker, varav framgår, att de kommit till sådana resultat, att de stegrade inkomsterna för sjöfarten i varje fall icke äro större och i de flesta fall mindre än stegringen för dessa industrier m. fl. företag. Jag skulle kunna nämna såsom exempel att Stora Kopparbergs bergslags inkomster gått upp från 5 miljoner till 15 miljoner, att åtskilliga bruksbolags inkomster ökats till det

Ang. förordning om tonnageavgift.
(Forts.)

4- eller 5-dubbla, att Svenska kullagers behållning stigit från 5,6 miljoner till 12 miljoner, Allmänna svenskas från 4,6 till 12,5 miljoner och Stockholms enskilda banks från 5 miljoner till över 25 miljoner. Inte ha vi en sådan stegring i rederinäringen. Jag tror knappast, att i något fall kapital, som intjänats, är så nödvändigt som inom rederinäringen för utvecklande av själva näringen.

Nu nämnde även herr Palmstierna, att meningen är att låta näringarna i allmänhet kompensera icke blott genom krigskonjunkturskatt utan även på annat sätt. Men han omtalade då icke, att vår svenska rederinäring faktiskt har kompenserat icke så litet, nämligen på grund av den lag, som genomfördes i fjol, angående förbud för svenska fartyg att gå i fraktfart mellan utländska hamnar. Det visar sig, att denna lag, som promulgerades i juni månad i fjol och förlängdes i år på ytterligare ett år, har gjort icke så litet till att topphugga förtjänsterna hos den svenska rederinäringen. När propositionen kom fram i år, fanns däri bl. a. ett uttalande från handelskommissionen, där det framhålles följande: »Det torde icke kunna förnekas, att genom ett ingripande av ifrågavarande art från statsmakternas sida vissa svårigheter, huvudsakligen omfattande tids- och ekonomiska förluster, blivit en direkt följd för åtskilliga svenska redare, som bedrivit fraktfart på och mellan utrikes ort.» Jag vill för att illustrera detta endast fästa uppmärksamheten på de fraktsatser, som rådde i fjol sommar och i fjol höst mellan England och dels svenska hamnar och dels danska hamnar. Man finner, att fraktsatsen på kol från England till svenska hamnar var lägre än till danska hamnar. Under sommaren var icke skillnaden så stor, endast en å två kronor per ton, men i november och december var skiljaktigheten betydande, i det att frakterna i november voro 34 å 42 kronor till Danmark och 28 å 30 kronor till Göteborg, och under december voro de 45 å 50 kronor till Danmark och 33 å 34 kronor till Göteborg. Någon uträkning har icke gjorts och kan knappast göras till hur mycket denna kompensation ifråga om förbilligande av kol och andra importförnödenheter har uppgått, men att den har belupit sig till åtskilliga miljoner kronor torde man med säkerhet kunna säga.

När man tager de omständigheter i betraktande, som föreligga, det svåra läget för sjöfarten och de små utsikterna, att det i år skall bli någon bättring, så tror jag, att man ej kan komma till annat resultat än att man måste avslå skatteförslaget, och på grund därav hemställer jag, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

I detta anförande, under vilket herr vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, instämde herrar *Lithander*, *Sommelius* och *Jeansson* i Kalmar.

Herr von Hofsten: Jag skall be att få nämna några siffror i motsatt syfte mot det, som herr Palmstierna angav, nämligen att ungefär angiva det läge, som den svenska handelsflottan för närvarande har med avseende å sin verksamhet. Gjorda beräkningar ange, att minst 60 procent av vår nu sjögående flotta ligga sysslolösa dels

i svenska och dels i utländska hamnar. Sverige har omkring 500 fartyg om minst 500 bruttoton, och av dessa ligga 40 procent överksamma i utländska hamnar. Ett rederi, som har 42 fartyg, har 38 liggande överksamma. De direkta omkostnaderna för dessa fartyg, som ligga i utländska hamnar, belöpa sig till 300,000 kronor i månaden.

Ett rederi, som endast har en ångare av vanlig Nordsjö- och Medelhavstyp, upplagd i England, får betala 500 kronor per dag, 15,000 kronor per månad, i direkta utgifter, och säkerligen får detta rederi ännu vänta flera månader, innan det kan få detta sitt enda fartyg frigivet.

Många sådana exempel skulle kunna angivas. Ingen skall förneka, att rederirörelsen även under föregående år haft ofantligt lysande inkomster. När man emellertid hört dessa siffror och vet, att faktiskt för närvarande 60 procent ligga överksamma, så synes det mig, att dessa siffror äro lika talande som de, som herr Palmstierna nyss angav med avseende å stora beskattningssiffror. Jag har endast velat låta dessa siffror antecknas till protokollet, ty jag tycker, att de äro synnerligen talande, och jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Palmstierna: Till det sist anförda vill jag göra den repliken, att i det förslag, som framstälts, har hänsyn tagits till detta förhållande, så att nedsättning i tonnageavgiften kan ske ända till $\frac{1}{4}$ av den tonnageavgift, som skall utgå. När stegringen har varit från 1915, märk väl detta goda år, till 1916 från 3,7 till 9,9, från 1,6 till 7,6 miljoner, så förstår man väl vad det betyder. Sextio procent ligga sysslolösa! Men de andra fyrtio — som gå i Östersjön? Tänk på ett av dessa företag, som gjort betydande vinster! Så vill jag säga verkligen, att jag kan icke förstå den logik, som förfar på följande sätt: I dag skriva vi till Kungl. Maj:t och begära, att även andra näringar än jordbruket skola kompenseras, men samma dag avslå vi att taga komensation från den näring, där vi kunna göra det. Min mening är: nu ligger rederinäringen här, tag komensation av den. Jag hoppas, att vi i samband med den civila värnplikten skola taga komensation från sågverksindustrien och andra industrier. Står riksdagen principiellt på den ståndpunkten att taga komensation, varför då avslå sådan beträffande denna näringsgren? Tvärtom, utsträck detta, det är den mening jag står på. Jag anser mig också böra påpeka, att rent statsfinansiellt är det 5 miljoner kronor det är fråga om. Skola vi taga bort möjligheterna att täcka statskassans behov, ja, mina herrar, då ökas svårigheterna alldeles oerhört. Det är en så liten tunga på rederinäringen även under nuvarande förhållanden, icke minst därför att betydande avsättningar skett i förväg, att jag icke kan se, att det kommer att välla några svårigheter för sjöfartsnäringen. Och hänsyn till det förhållande, som herr Röing och andra talare spelat på, har tagits i detta förslag.

Ang. förordning om tonnageavgift.
(Forts.)

Ang. förord-
ning om
tonnageavgift.
(Forts.)

Herr Rydén i Malmö: Herr talman! Under föreliggande förhållanden kan jag icke giva min röst för det förslag, som föreligger här från reservanternas sida, och det för mig avgörande skälet är — jag ser bort från det skattetekniska — att om vi i Sverige skola få in livsmedel och vad landet behöver, är det nödvändigt, att vi få sjöfarten i gång. De oerhörda våldsbragder mot svensk sjöfart, som nyss kommit till vår kännedom, komma naturligtvis att verka därhän, att de stora farhågor, som sjöfartens män redan förut haft, när det gällt att sätta i gång vår svenska handelssjöfart, ytterligare ökas, och jag tycker för min del icke, att det är klokt, att man vid ett sådant tillfälle lägger ytterligare en sten i vägen till alla de övriga såsom hinder för att få sjöfarten i gång. Jag anser det riktiga sättet att få in medel i statskassan är att höja krigskonjunkturskatten, som träffar alla näringar rättvist, ty vi böra komma ihåg att sjöfarten är icke den enda näring, som inhöstat ofantliga vinster under de gångna åren. En höjning av krigskonjunkturskatten låter alla få sin rättvisa andel i skattebördorna.

Herr Branting: Jag kan omöjligen följa det resonemang, som fördes av den senaste ärade talaren. Jag förstår icke, när vi redan förut haft denna skatt, låt vara tillfälligt, att dess borttagande under nuvarande förhållanden skulle kunna motiveras på ett sådant sätt som skett. Skulle verkligen någon kunna tänka sig, att det för oss alla gemensamma intresset att få sjöfarten i gång skulle försvåras därigenom att man låter denna skatt helt enkelt stå kvar i huvudsak så som den för närvarande utgår? Detta förefaller icke vara ett hållbart skäl, och jag för min del måste följa reservanternas på de ganska goda grunder, som de angivit. Jag ber att för min del få yrka bifall till reservationen.

Herr Bengtsson i Norup instämde häruti.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den vid betänkandet fogade reservationen; och fann herr vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, till följd varav nu uppsattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets förevarande betänkande nr 47, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den vid betänkanDET fogade reservationen.

*Ang. förordning om tonnageavgift.
(Forts.)*

Voteringen utvisade 71 ja, men 72 nej; vid vilken utgång kammaren således, med avslag å utskottets hemställan, bifallit den vid betänkanDET fogade reservationen.

§ 8.

Vidare föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden:

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående sättet för likviderande av förfallen skuld å statslån till Norra Södermanlands järnvägsaktiebolag; och

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av ett lån för restaurering av Vadstena klosterkyrka.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Efter härpå skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 49, i anledning av väckt motion angående beredande av fast anställning eller vissa andra förmåner åt personer, som stadigvarande äro sysselsatta med städning och rengöringsarbete hos riksdagens verk och myndigheter, yttrade

Ang. fast anställning åt personer sysselsatta med städning m. m. hos riksdagens verk.

Herr Lindhagen: I den förevarande motionen har påyrkats fast anställning för städerskor i riksbanken och i riksdagens verk i allmänhet eller åtminstone att de skulle tillerkännas sjukhjälp, semester och pension. Nu ha fullmäktige i riksbanken ansett, att detta var skäligt och föreslagit en viss proportion av sjukhjälp och en viss semester och vissa villkor för att få pension, och fullmäktige i riksgäldskontoret ha också tillstyrkt saken. Men då svarar utskottet blott på det här sättet: »Enligt utskottets mening lära fullmäktige icke underlåta att i förekommande fall bereda här avsedda personer förmånerna av sjukledighet med bibehållande av någon del av inkomsterna ävensom viss kortare tids kostnadsfri ledighet.» Om en städerska, som har en ordinarie sysselsättning, verkligen skall få någonting av en sådan befattning, måste hon veta, vad hon har, och icke hänvisas till ett beslut om att fullmäktige »lära göra» någonting. Det lämnas även alldeles öppet huru mycket de skola ha, så att den ene fullmäktigen kanske beviljar ett, den andre ett annat. Icke är det väl meningen att man skall ordna löneförhållanden på så lösa grunder.

Man kan också ifrågasätta huruvida fullmäktige ha rättighet att bevilja sådana utgifter utan att riksdagen förut givit sitt tillstånd därtill. Det betvivlar jag, att de kunna göra.

Så fortsätter utskottet: »Vid sådant förhållande och då frå-

Ang. fast an-
ställning åt
personer sys-
selsatta med
städdning m. m.
hos riksdagens
verk.
(Forts.)

gor om pensioner eller understöd synas böra i varje särskilt fall underställas riksdagens prövning, har utskottet ansett sig böra avstyrka bifall till motionen.» Ja, det sista är något rimligare, då dessa personer icke äro så många och det därför icke ur apparatens synpunkt gör så mycket, om man underställer var sak för sig. Men vad som felas här i alla fall, det är, att de skola veta vad de ha rätt att få, även om beloppet för varje särskilt fall skall underställas riksdagen.

Då utskottet således underlätit att föreslå riksdagen vad som vederbort, yrkar jag, herr talman, då ingen annan utväg står öppen, återremiss till utskottet av detta ärende.

Herr Kristensson: Motionären har föreslagit att »riksdagen ville anmoda fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret låta undersöka, i vad mån i riksdagens verk och myndigheter personer äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med städnings- och rengöringsarbete, samt därefter överväga, under vilka förutsättningar dylika bitråden böra tillerkännas fast anställning eller åtminstone vissa skäliga med sådan anställning förbundna förmåner, såsom rätt till sjukhjälp, semester och pension». Första delen av motionen, nämligen den som avser en utredning verkställd av fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, är ju genom utskottets föranstaltande fullgjord.

Den andra delen av motionen innebär, att riksdagen skulle överväga, i vad mån dessa personer skulle få rätt till sjukhjälp, semester och pension. Utskottet har där ställt sig fullkomligt välvilligt till vad motionären anför. Om riksdagen gör utskottets uttalande till sitt, innebär det ju, att dessa personer, om vilka här är fråga och som äro helt få, komma att erhålla dessa förmåner av viss sjukhjälp och semester. Men utskottet har ansett att ordnandet härav borde kunna överlåtas åt riksdagens förtroendemän i dessa institutioner, som skulle ha att träffa avgörande härom likaväl som fullmäktige skola träffa bestämmelser om lönevillkor och tjänstgöringsvillkor i allmänhet.

Beträffande åter dessa personers pensionering har utskottet av principiella skäl icke velat medgiva fullmäktige en sådan bestämmanderätt, därför att detta skulle strida fullständigt mot den princip, som tillämpas på andra förvaltningsområden, där riksdagen bestämmer pensionerna.

Då jag således, herr talman, icke kan finna annat än att motionären i verkligheten fått bifall till sin motion, i det att fullmäktige i dessa institutioner ha fått befogenhet att giva dessa personer just vad motionären avsett, så kan jag icke annat än finna hans yrkande om återremiss obefogat och ber därför att få hemställa om bifall till utskottets förslag.

Herr Lindhagen: Den senaste ärade talaren har underlätit att svara på mina erinringar därom att dessa städerskor ha rättighet liksom andra tjänstemän — ty det är ju meningen att de

skola bli tjänstemän — att veta vad de ha och vad de skola få, så att detta icke överlämnas åt det ena eller andra fullmäktigeskapet att bestämma godtyckligt. Alla människor vilja helst veta vad de ha att reda sig med.

Saken är så mycket mer betänklig, som den siste talaren påstår, att detta skall ordnas genom avtal mellan fullmäktige och dessa städerskor, något som icke står i utskottets utlåtande. Det är icke på det sättet en tjänsteman bör anställas, utan det bör av statsmakterna bestämmas, vad han skall ha och så får han det. Här kan man således pruta med städerskorna, om detta skall ske på avtalets väg. Detta gör, som sagt, saken än betänkligare, men jag undrar, om här icke förelåg en missägning av den ärade talaren, ty något sådant har utskottet väl knappast icke menat.

För övrigt betvivlar jag fortfarande, att fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret ha rättighet att bevilja dessa städerskor extra förmåner, som föranleda utgifter för statsverket, utan att det underställes riksdagens prövning huru mycket de få bevilja. Det har sagts ifråga om pensionen, att saken skall underställas riksdagen. Varför icke också när det gäller sjukhjälp och semester? Jag undrar om utskottets hänvisning härvid är överensstämmande med lag.

Jag måste därför vidhålla mitt yrkande.

Herr talmannen, som under herr Lindhagens anförande återtagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav härefter ordet till

Herr *Kristensson*, som yttrade: Jag finner det självklart, att fullmäktige, då de gå att fatta beslut i principfrågan här, naturligtvis träffa vissa anordningar och bestämmelser, som komma att delgivas personalen så att denna får reda på vad den har för rättigheter. Vad beträffar herr Lindhagens undran, huruvida fullmäktige i dessa båda institutioner skulle äga denna befogenhet, så ha de redan nu sådan befogenhet, och till yttermera visso skulle de få denna befogenhet förstärkt, om riksdagen antager utskottets utlåtande, där det ju heter: »Enligt utskottets mening lära fullmäktige icke underlåta att i förekommande fall bereda här avsedda personer förmånerna av sjukledighet med bibehållande av någon del av inkomsterna ävensom viss kortare tids ledighet.» Det är ju ett bemyndigande åt fullmäktige att handla på sådant sätt, och någon anslagsfråga spelar icke in här, ty fullmäktige i båda institutionerna ha anslag till sitt förfogande till detta ändamål.

Vidare anförde

Herr *Lindhagen*: Jag skall blott be att gentemot det sista få definitivt tillkännagiva städerskornas stora missnöje med detta förslag.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner dels på bifall till utskottets hemställan,

Ang. fast anställning åt personer samsatta med städning m. m. hos riksdagens verk.

(Forts.)

Ang. fast an-
ställning åt
personer sys-
selsatta med
städning m. m.
hos riksdagens
verk.

dels ock på bifall till yrkandet om ärendets återremitterande till utskottet för ny behandling, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 10.

Härefter föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 18 juni 1915 om förekommande av överdriven avverkning å ungskog inom de delar av Västerbottens och Norrbottens län, som ej höra till lappmarken.

Utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan bifölls av kammaren.

§ 11.

Ang. avskriv-
ning av viss
till kronan ut-
gående årlig
avgäld.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan uppfört jordbruksutskottets utlåtande, nr 79, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående avskrivning av en från vissa jordegendomar i Allerums m. fl. socknar av Malmöhus län till kronan utgående årlig avgäld.

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 101, av herr *Nilsson* i Tånga hade hemställts, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke den spannmålsersättning, som efter föregående skattläggning den 6 juli 1839 bestämts skola utgå för utrivning av en till numera indragna militärbostället Skave nr 1 i Kattarps socken i Malmöhus län hörande vattenkvarn, skulle kunna avskrivas, samt att för riksdagen måtte framläggas det förslag, var till utredningen kunde föranleda.

Utskottet hemställde, att förevarande motion ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Häremot hade herrar *Hamilton* och *Nilsson* i Tånga reserverat sig.

Efter uppläsandet av utskottets hemställan begärdes ordet av

Herr *Nilsson* i Tånga, som yttrade: Herr talman! Ehuru den fråga, som nu föreligger till avgörande, i och för sig är en liten fråga, skall jag ändå be att få taga kammarens uppmärksamhet i anspråk för några ögonblick.

Som kammaren finner, avser motionen att få till stånd en utredning huruvida icke en del avgälder, som utgå från några jordegendomar, belägna i Allerums m. fl. socknar i Malmöhus län, skulle kunna avskrivas.

Med denna fråga förhåller det sig på följande sätt. Dessa avgälder ha en gång tillkommit på grund av utrivning av en vattenkvarn, som var belägen vid en kronoegendom, benämnd Skave i

Kattarps socken i Malmöhus län. Det vattendrag, vid vilket kvarnen var belägen, skulle upprensas för att bereda bättre avlopp för vattenet från högre belägna egendomar. Det beslutades, i samband med att lantmätare verkställde avvägning, att kvarnen, som för övrigt var av mycket obetydlig beskaffenhet, skulle för att underlätta vattenavloppet nedrivras. Det blev ju många och långa underhandlingar om detta, besvär och dylikt, men slutligen enades parterna om att jordägarna såsom ersättning åt kronan för kvarnen skulle årligen erlægga femton tunnor spannmål, hälften råg och hälften vete, att lösas efter markegångspris. Dessa avgälder, som ingå direkt till kronan och enligt senaste debitering uppgingo till 239 kronor 44 öre, ha nu av jordägarna erlagts ända sedan 1839, det vill säga i snart åttio år.

Ang. avskrivning av viss till kronan utgående årlig avgäld.
(Forts.)

Nu anse jordägarna, att kronan för länge sedan fått mer än skälig valuta för det mycket obetydliga kvarnverket och förmena, att kronan icke nu skäligen kan ha anspråk på ytterligare ersättning. Att jordägarna ha fog för detta är alldeles uppenbart.

Handlingarna rörande detta ärende finnas i kammarkollegium, och jag har där gjort en avskrift av syneprotokollet, d. v. s. det protokoll, som fördes när lantmätaren förrättade avvägning av vattendraget och besiktigade kvarnen för utrönande av dess värde. I detta syneprotokoll finnes nu närmare angivet såväl kvarnens belägenhet och beskaffenhet o. s. v., som också det värde, som den vid det tillfället kunde anses ha.

Det heter i detta syneprotokoll, »att Skave underfallsvattenkvarn med ett par niospannsstenar är inrymd i en förfallen åtta alnar lång och tio alnar bred byggnad under halmtak alltsammans, kvarn och hus högst 2—300 riksdaler banko värd» o. s. v. Beträffande kvarnens beskaffenhet i övrigt heter det på ett annat ställe: »Början gjordes vid Skave kvarn, som befanns i ett så förfallet skick, att, efter förrättningsmännens bedömande, den numera icke till malning kan användas. Vattenhjulet är ruttet och söndrigt samt kvarnstenarna, ett par om nio spann, alldeles utslitna, så att nya efter vad jämväl Westruk medgav, i år måste inläggas. I övrigt är kvarnlägenheten sådan den i Åkerbloms förrättning finnes beskriven, men vad dammen angår så förfallen, att vatten därinom icke mer kan hållas.» Vad angår det värde kvarnen ansågs ha, voro ju meningarna något delade. En part ansåg, att den kunde vara värd högst 50 riksdaler banko, kronans ombud ansåg den ha ett värde av 63 $\frac{2}{3}$ riksdaler banko, under det att en annan part ville sätta värdet något högre.

Ja, för detta, jag skulle nästan vilja säga eländiga ruckel ha dessa jordägare i snart åttio år betalat en årlig avgäld på över 200 kronor, och det är alldeles uppenbart att, som jag nämnde förut, kronan fått en mer än skälig valuta för detta kvarnverk med hänsyn till det skick, vari det befann sig.

Nu kan det måhända invändas, att dessa avgälder avse att täcka vattenfallets värde. Ja, det kan man ju säga, men det framgår av handlingarna här, att fallet var ytterst obetydligt, om man

Ang. avskrivning av viss till kronan utgående årlig avgäld.

(Forts.)

ens kan använda ordet vattenfall. Enligt lantmätarens avvägning var vattendraget på en sträcka av över en halv mil icke mer än omkring 11 fot, och då förstår man att kvarnen också måste ha varit av synnerligt obetydligt slag.

Nu har ju utskottet, som kammaren finner, avstyrkt motionen och bland annat motiverat sitt avslag med att utskottet icke funnit de billighetsskäl föreligga, som kunde tala för en avskrivning av avgälderna.

Ja, vad som är billighetsskäl eller icke, det är ju i allmänhet beroende på en rent subjektiv uppfattning. Men jag får då säga, att föreligga icke billighetsskäl i detta fall, så undrar jag vad som egentligen är billighetsskäl. När det för ett kvarnverk, som ansågs ha ett synnerligen obetydligt värde, under så många år erlagts så jämförelsevis höga avgälder, då förefaller det mig, som om rätt och billighet fordrade, att dessa avgälder också bli avskrivna.

Nu har jag emellertid icke gjort sådant yrkande i motionen, att riksdagen skulle utan vidare besluta avskrivande av dessa avgälder, utan jag har endast hemställt, att Kungl. Maj:t skulle taga under omprövning huruvida och under vilka förutsättningar dessa avgälder borde avskrivas.

Jag är livligt övertygad om, att man icke handlar rätt, om man tvingar dessa jordägare att fortfarande betala för det högst miserabla kvarnverket.

Ja, nu ha jordägarna väl förmodligen icke annat att göra än att gå en annan väg och göra framställning till Kungl. Maj:t, och då kan måhända ärendet under annan form komma under riksdagens prövning.

Jag är verkligen ganska tveksam i detta fallet huru jag skall ställa mig, om jag skall göra ett yrkande eller icke. Men det kan ju i alla händelser icke skada att jag, herr talman, yrkar bifall till motionen.

Herr *Sommelius* instämde häruti.

Vidare anförde

Herr *H a m i l t o n*: Herr talman! Jag är av den uppfattningen att det i motionen berörda servitutet, som vilar på åtskilliga hemman i Kattarps socken i Skåne, icke är fullt rättvist, och jag tror att frågan fordrar en utredning. Saken är emellertid icke av den betydelse och ligger icke så till i närvarande ögonblick, att jag anser, att riksdagen bör vidtaga någon åtgärd. Jag skulle däremot finna det vara lämpligt, om dessa personer, som beröras av servitutet, vände sig till regeringen med begäran att få en utredning till stånd, samt att, därest det av denna utredning visade sig, att det är så ställt som motionären nu anför, vilket är troligt, regeringen ville framlägga för riksdagen det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Jag vänder mig särskilt med denna hemställan till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, som är närvarande här i dag.

På grund av vad jag nu uttalat, har jag intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan med avståndstagande från dess motivering.

Ang. avskrivning av viss till kronan utgående årlig avgäld.

(Forts.)

Herr Igel: Gentemot anmärkningarna mot det resultat, vartill utskottet kommit, vill jag endast säga, att enligt min mening utskottet har haft goda skäl för sitt beslut. Det var en ledamot av utskottet som fick i uppdrag att göra en utredning, och denna utredning visade, att den kvarn som funnits där och den uppgörelse som träffades om att borttaga densamma äro av sådan beskaffenhet, att dessa egendomsägare i själva verket nog icke ha någon anledning att beklaga sig över den utgift de fortfarande få vidkännas. Man får under alla omständigheter betänka, att det var en ganska stor förmån att få denna jord torrlagd, som nog på den tiden låg under vattnet, och man kan ju också tänka sig, att om staten sålt denna kvarn, och den hade kommit i enskild ägo, så hade det blivit mycket värre att bli den kvitt än vad det då blev.

Utskottet har icke kunnat inse, att motionärens yrkande haft så stort fog för sig, att riksdagen borde gå med på detsamma.

På dessa grunder, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Bolander: Endast ett par ord, herr talman! De avgälder, om vilka nu är fråga, grunda sig tydligen på ett avtal, ingånget långt tillbaka i tiden. Givet är då, att vederbörande ägare av dessa hemman ansett, att avtalet var för dem fördelaktigt. Om man kapitaliserar dessa avgälder efter fem procent, erhåller man en sammanlagd summan av närmare 5,000 kronor. Nu vill emellertid motionären, att staten skulle skänka bort detta belopp, kånhända till personer, som icke alls äro i behov av en sådan gåva. Jag finner det högst besynnerligt, särskilt av en socialdemokrat, att vilja påyrka, att staten i detta fall skall skänka bort en tillgång, till vilken staten har obestridig rätt på grund av det en gång träffade avtalet.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson i Tånga: Herr Igel yttrade, att en ledamot i utskottet gjort en utredning i frågan och lämnat mycket ingående redogörelse för densamma. Ja, den utredningen bestod av just det syneprotokoll som ligger här. Det har en ledamot av utskottet läst och sedan har han helt summariskt redogjort i utskottet för innehållet. Den utredningen är det icke mycket bevänt med. Men det är ju mycket förklarligt och ursäktligt, om utskottet med den oerhörda anhopningen av ärendena icke hunnit sätta sig närmare in i frågan.

Med avseende å vad herr Bolander yttrade, skulle jag vilja säga, att skall man draga ut konsekvensen därav, så blir det ju så, att efter- som avtal en gång ingåtts, så skall dessa avgälder utgå i all evighet. Men det är ju icke detta, som skall vara utgångspunkten, utan utgångspunkten är den: vilket värde hade kvarnen och kån kronan

Ang. avskrivning av viss till kronan utgående årlig avgäld.
(Forts.)

anses ha fått skälig valuta för kvarnen? Det är väl den rätta utgångspunkten för hela frågan, och det framgår väl mer än tydligt av dessa handlingar, att kronan har fått skälig valuta för länge sedan. Jag måste fortfarande yrka bifall till min motion.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen framställde propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag därå och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Föredrogs vart för sig jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 80, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i villkoren för överlåtande till staden Falkenberg av Falkenbergs tullbro; och

nr 81, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen av besittningsrätten till kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Stockholms stad och län.

Vad utskottet i nämnda utlåtanden föreslagit blev av kammaren bifallet.

§ 13.

Ang. krigstidshjälp åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst.

Härpå upptogs till behandling första särskilda utskottets utlåtande, nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp under år 1917 åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst jämte i ämnet väckta motioner.

Till första särskilda utskottet hade hänvisats dels Kungl. Maj:ts den 16 nästlidna april till riksdagen avlåtna proposition angående krigstidshjälp under år 1917 åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst, dels ock åtskilliga i anledning av nämnda proposition inom andra kammaren väckta motioner.

Utskottet, som i ett sammanhang till behandling förehaft ovanberörda proposition och motioner, hemställde,

A) att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition samt de i ämnet väckta motionerna måtte besluta

I) att

a) för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt f. d. befattningshavare i statens tjänst — avskedade båtsmän och marin-soldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare där- under icke inbegripna — vilka vid ingången av år 1917 vore berättigade till pension eller därmed jämförlikt årligt understöd, som av Konung och riksdag till siffran bestämts eller eljest utginge efter av riksdagen prövade grunder, å extra stat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 800,000 kronor, med rätt för

Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 låta utbetala vad som för ändamålet erfordrades;

b) förklara, att krigstidshjälpen skulle till varje dylik f. d. befattningshavare utgå med ett belopp av 150 kronor, under iakttagande dels att hans nu ifrågavarande krigstidshjälp samt pensions- och understödsförmåner icke tillhoppa överstege 1,500 kronor för år räknat och dels att från åtnjutande av dylik hjälp undantoges f. d. befattningshavare, som under år 1917 hade ett erlagga inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 1,400 kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade; samt

c) medgiva, att krigstidshjälpen finge till vederbörande f. d. befattningshavare eller, om han under året avlidit, till hans stärbhus på en gång utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämdes;

och II) att

a) för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt åt Vadstena krigsmanshuskassas underhållstagare, vilka vid ingången av år 1917 uppnått en levnadsålder av 60 år eller däröver, å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag å 470,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 låta utbetala vad som för ändamålet erfordrades;

b) förklara, att krigstidshjälpen skulle till varje dylik vid årets ingång till pension eller därmed jämförligt understöd från statsverket, statsunderstödd pensionsinrättning eller Vadstena krigsmanshuskassa berättigad f. d. befattningshavare utgå med ett belopp av 50 kronor, under iakttagande att från åtnjutande av dylik hjälp undantoges f. d. befattningshavare, som under år 1917 hade ett erlagga inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 1,400 kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade; och

c) medgiva, att krigstidshjälpen finge till vederbörande f. d. befattningshavare eller, om han under året avlidit, till hans stärbhus på en gång utbetalas i den ordning som av Kungl. Maj:t bestämdes; samt

B) att ovanberörda motioner i de delar, de icke blivit av utskottet tillstyrkta, icke måtte av riksdagen bifallas.

Punkten A) I).

I fråga om de uti förevarande punkt avsedda f. d. befattningshavare hade uti en av förut omnämnda inom andra kammaren väckta motioner, nämligen nr 470, av herr *Rydén* i Malmö m. fl., föreslagits, att krigstidshjälp skulle till varje dylik f. d. befattningshavare utgå med ett belopp av 200 kronor, under iakttagande dels att hans nu ifrågavarande krigstidshjälp samt pensions- och understödsförmåner icke tillhoppa överstege 1,600 kronor för år räknat och dels att från åtnjutande av dylik hjälp undantoges f. d. befattningshavare, som under år 1917 hade ett erlagga inkomst- och för-

Ang. krigstidshjälp åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst.
(Forts.)

Ang. krigstids-
hjälp åt vissa
f. d. befatt-
ningshavare i
statens tjänst.

mögenhetsskatt för högre belopp än 1,500 kronor, hustrus taxering däri inberäknad.

Punkten föredrogs. Därvid yttrade

(Forts.)

Herr Rydén i Malmö: Det första särskilda utskottet, som har haft att behandla frågan om krigstidshjälp för befattningshavare i statens tjänst, har ju på ett synnerligen förtjänstfullt sätt utfört sitt uppdrag, och jag tror också, att det sätt varpå man velat tillgodose statstjänarnas önskemål skall väcka tillfredsställelse inom alla de grupper, som beröras av riksdagens nu fattade beslut. Det är för mig under sådana förhållanden litet svårt att i den nu föredragna punkten framställa ett yrkande om bifall till min motion, så mycket mer som jag vet, att mina partikamrater i särskilda utskottet ha arbetat mycket på att inom utskottet söka vinna gehör för de önskemål som denna motion inrymmer. Men jag kan icke underlåta att ändå vädja till kammaren att taga under överbägande, huruvida man icke skulle kunna gå med på att bifalla det yrkande, som är framställt uti motionen. Skillnaden mellan motionens och utskottets hemställan är, att utskottet har föreslagit, att krigstidshjälpen för de gamla pensionärerna skall utgå med 150 kronor, medan min motion går ut på ett yrkande, att den skall utgå med 200 kronor. Därjämte är det någon liten skillnad i beloppen, när det gäller de löneinkomster och taxeringar, som skola vara gränsen uppåt för detta krigstidstilläggs utgående. Om man nu verkligen tänker sig in i de gamla pensionärernas förhållanden, lära väl ändå herrarna få medge, att det i dessa tider är ett ganska billigt anspråk, som har framställts i motionen att de gamla pensionärerna skola få 200 kronor i tillägg till sina pensioner. För en mängd av dem som ännu äro i statens tjänst uppgå ju dessa tillägg — och det gäller även relativt lågt avlönade stats-tjänare — dock till dubbla och mer än dubbla beloppet. Jag kan icke finna annat än det skulle i hög grad hedra kammarens goda hjärta, om den ville, när det gäller de gamla, som ha slitit ut sig i statens tjänst och i varje fall icke ha så lång tid kvar, tillmötesgå dem också med något större bråkdel än som kommer dem till godo med det belopp, som utskottet ansett sig kunna gå med på.

Det är icke mer än 200,000 kronor det här inalles gäller. Det är visserligen ett stort belopp i och för sig, men om vi tänka på att krigstidshjälpen till dem, som äro i statens tjänst, uppgår till 28 å 30 miljoner kronor, får man säga, att det är ett bra ringa belopp, som man här tvistar om skall utgå till de gamla pensionärerna.

Till riksdagens andra kammare har man aldrig behövt vädja för-gäves, när det gällt sådana gamla pensionärer, som det här är fråga om, och jag dristar mig hemställa till kammaren om bifall i den nu föredragna punkten till det yrkande, som innehålles i min motion, vilket innebär, att i mom. b) beloppet 150 höjes till 200 och beloppet 1,500 höjes till 1,600 och beloppet 1,400 höjes till 1,500.

Jag tillåter mig, herr talman, yrka bifall till min motion i denna del.

Herr *Bäcklund* instämde häruti.

*Ang. krigstids-
hjälp åt vissa
f. d. befatt-
ningshavare i
statens tjänst.*

(Forts.)

Herr *Tamm*: Den éloge, som herr *Rydén* riktade till särskilda utskottet för dess i dag på förmiddagen behandlade betänkande synes mig med minst lika stort skäl ha kunnat uttalas i anledning av det nu föreliggande betänkandet, om man får bedöma värdet av detsamma efter det arbete som det kostat att komma så långt som utskottet här har gjort. Jag vill för kammaren framhålla, att utskottet har frångått Kungl. Maj:ts förslag om tillägg av 100 kronor till pensionerna och mött herr *Rydén* på mer än halva vägen. I avseende på beloppet har det sålunda föreslagit ett tillägg av 150 kronor, men även i andra avseenden har man gått honom till mötes. Jag vill framhålla ett par exempel, som torde visa, att man i detta avseende har gått ganska långt. Det finnes, mina herrar, rätt så många pensionärer, som ha en mycket obetydlig, till under 100 kronor uppgående pension. Det är då alldeles givet, att för dessa varje ökning med 50 kronor är av mycket, mycket stort värde. Vidare förefinnes det ett formellt skäl att stanna vid vad utskottet föreslagit. Det är nämligen lätt att med statistikens hjälp utföra de beräkningar utskottet har gjort, om man får stanna vid en deklara-tionsgräns av 1,500 kronor i stället för att gå upp till 1,600 kronor. Man kan i det senare fallet icke komma till ett bestämt belopp, och jag tror, utan att därför kunna vara alldeles viss, att det av herr *Rydén* nämnda beloppet 200,000 kronor, vilket skulle bli skillnaden mellan utskottets och herr *Rydéns* förslag, är något för lågt tilltaget. Men, mina herrar, jag vill framhålla, att det resultat vartill utskottet kommit — jag var inne på den saken nyss — är resultatet av ett mycket drygt arbete. Herr *Rydéns* partikamrater inom utskottet lade ner mycken energi på att försöka från medkam-marens representanter få så mycket tillmötesgående mot motionen, att de gingo ifrån Kungl. Maj:ts förslag. Det dröjde mycket länge, innan detta lyckades, men till sist kom utskottet dock upp till — och jag stryker under detta — ett fullständigt enigt beslut i denna fråga, i det det föreslår 150 kronor.

Jag vill icke ställa några framtidsperspektiv, men jag befarar, att den i dag av herr *Säfström* med sådan kraft framhållna risken för att slita sönder utskottets betänkande nr 3 kan nog vara mycket större i detta fall. Jag försäkrar herrarna, att mot de från socialdemokratiskt håll inom utskottet först förfäktade 200 kronorna var motståndet så skarpt, att jag är rädd för att man spänner bagen för högt, om man här skulle gå upp till ett högre belopp än utskottet föreslagit. Det kan hända, att den utskottshalva här ifrån kammaren, som var fullständigt på det klara med att Kungl. Maj:ts belopp var för litet och som ville gå högre, då möter ett lika kompakt motstånd från andra sidan sammanbindningsbanan, och jag skulle beklaga, om man på något sätt riskerade att icke få den hjälp, som här är föreslagen och som jag, herr talman, tror är ganska avsevärd.

Ang. krigstids-
hjälp åt vissa
f. d. befatt-
ningshavare i
statens tjänst.
(Forts.)

Jag ber, herr talman, på grund av de skäl jag anført, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Med herr Tamm förenade sig herrar *Olofsson* i Ävik och *Olsson* i See.

Herr *Rydén* i Malmö: Ja, herr talman, jag vet, att mina meningsfränder särskilt velat hjälpa de gamla och är mycket glad och tacksam därför och förstår mycket väl den synpunkt som gör, att de här icke framträtt som reservanter, men jag skulle vilja betvivla, att de farhågor som herr Tamm här uttalade, äro så berättigade och att, om andra kammaren skulle känna sig manad att följa sitt goda hjärta och bifalla motionen, detta skulle kunna medföra sådana riskabla konsekvenser på andra sidan sammanbindningsbanan. Det tror jag icke. Då komme ärendet i det läget, att den gemensamma voteringen finge avgöra den saken liksom en mängd andra ärenden, som avgöras genom gemensam votering. Jag vill också säga, att jag kan för min del icke finna, att man här i kammaren bör böja sig för ett sådant skäl, som man framför från andra sidan, nämligen, att därför att det finnes personer som ha så små pensionsbelopp, att en förhöjning av 150 kronor innebär en kolossal stegring, procentuellt räknat, man därför bör rygga tillbaka för att ge dessa 200 kronor. Det är klart, att de som ha så orimligt små pensionsbelopp behöva detta tillägg ännu bättre och det är så mycket mer önskvärt, att de få en förhöjning.

Jag vädjar ändå till kammaren, att den så att säga må sätta pricken över i genom att nu ge de gamla pensionärerna ett tillägg, så att de bli tillfredsställda och nöjda, och det tror jag de bli, om min motion bifalles.

Herr *Lindqvist* i Stockholm: Jag hade icke ämnat taga ordet i denna fråga, då herr Tamm utvecklade de synpunkter, som jag anser, att man från utskottets sida bör lägga på saken, men jag känner mig uppfordrad att säga ett par ord till herr *Rydén* och kammarens ledamöter för övrigt med hänsyn till det yrkande, som herr *Rydén* nyss framställde. Herr *Rydén* är ju en gammal taktiker i riksdagsarbetet, och jag trodde, att han skulle förstått, när det ges klara och tydliga upplysningar om, att hans partikamrater i utskottet ha till det yttersta stridit för att få igenom ett bifall till hans i motionen framställda yrkande, att vi då gjort allt vad göras kan för att komma fram till bästa resultat. När det emellertid saknas reservation från dessa representanter till utlåtandet, så är det beroende — det trodde jag, att herr *Rydén* skulle förstått — på rent taktiska kloketsskäl. Hade vi gått fram med en reservation för att 200 kronors krigstidshjälp, som vi alla från socialdemokratiskt håll inom utskottet önskade, skulle blivit tillstyrkt på samma skäl, som herr *Rydén* anført, skulle det medfört, att motsidan kommit med en reservation, omfattad av många utskottsledamöter, om bifall till Kungl. Maj:ts förslag på 100 kronor, och det lider icke nå-

got tvivel, det är min bestämda uppfattning, att första kammaren lika troget, som den i dag godtagit detta utlåtande utan att blinka, hade gått med på 100 kronor, och vi hade fått en gemensam votering mellan beloppen 100 och 200 kronor. Hurudan utgången där blivit, det vågar jag, herr Rydén, icke döma om, men jag fruktar, att den lika lätt kunde fallit ut för 100 som för 200 kronor, och då tror jag, att man fått besanna, att vi gjort ifrågavarande befattningshavare en björntjänst genom att följa herr Rydén längre än vi gjort inom utskottet.

*Ang. krigstids-
hjälp åt vissa
f. d. befatt-
ningshavare i
statens tjänst.*
(Forts.)

Det är dessa rent taktiska skäl, som förbjudit oss att reservationsvis framföra vår mening, och jag vädjar till kammaren, liksom herr Tamm gjorde, att vi icke skola ge oss ut på den vanskliga vägen att i denna fråga fatta ett mot första kammaren stridande beslut, ty då veta vi icke, vart det slutligen bär hän vid en blivande gemensam votering.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Herr B o g r e n: Jag kan icke undertrycka den känslan, att jag finner mig något överraskad av, att det skulle vara förenat med risk för denna saks framgång att följa herr Rydéns yrkande. Om ställningen varit sådan i utskottet, som här av ett par talare anförts, hindrar det icke, att ställningen i kammaren kan vara något annorlunda. och jag vågar gå så långt, att jag till och med hoppas, att så skall vara förhållandet. Men det var icke egentligen härom jag skulle yttra mig, utan det är ifråga om en motion, som jag framburit i anledning av föreliggande ärende.

Den 3 februari förlidet år uppvaktade ett större antal gamla pensionärer vid statens järnvägar Kungl. Maj:t med en petition, var de i underdånighet anhöllo om en liten hjälp i sin betryckta ställning. Deras små pensioner blevo under dessa krisår alldeles otillräckliga för deras nödtorftiga underhåll. När de avlämnat sin petition, reste de förhoppningsfulla hem i den glada tanken, att höga vederbörande, behjärtande deras nöd, skulle vidtaga någon åtgärd för att hjälpa dessa gamla, som så länge och i ett så ansträngande arbete tjänat staten. Men året gick, och ingenting hördes av. Då jag fick del av petitionens innehåll och fann, att den vilade på synnerligen goda grunder, och att riksdagen på sätt och vis har någon skuld till, att de äldres pension är mindre än vad den rätteligen bort vara genom beslutet 1910, då procentsatsen sänktes från 80 till 70 %, så beslöt jag att draga deras sak inför riksdagen. Men det synes vara ett olycksöde förknippat med dessa gamla järnvägmäns klagan och framställning. Liksom Kungl. Maj:t icke behagade besvara deras framställning, så har också utskottet behagat negligera motionen och icke alls behandla densamma. Jag blev ytterst överraskad, när jag fick tag i betänkanudet. Jag letar och letar efter vad utskottet yttrat om min motion, men den finns icke alls omnämnd. När man inom utskottet blivit uppmärksamgjord på denna blunder, söker man gottgöra den genom att ge oss ett kartongblad, där det nederst på sid. 4 talas om, att »herr Bogren hemställt, att riksdagen måtte be-

Ang. krigstids-
hjälp åt vissa
f. d. befatt-
ningshavare i
statens tjänst.

(Forts.)

vilja nödigt anslag för att pensionärer vid statens järnvägar måtte er- hålla ett dyrtidstillägg av 75 kr. i kvartalet från och med år 1917». Det är alltsammans. Icke ett ord om motiveringen eller vad utskottet tänkt om saken. Och det är helt naturligt förresten, då ärendet blivit behandlat på sätt, som jag hört vara fallet. När man kommer till klämman, befinnes det, att utskottet glömt att även där trycka ett kartongblad. Där borde ju under rubriken A) denna motion funnits angiven. När utskottet i punkt B) tillråder riksdagen att avslå »ovanberörda motioner i de delar, de icke blivit av utskottet tillstyrkta», så är min motion icke med där heller. Den har varken tillstyrkts eller avstyrkts av utskottet, utan den är helt enkelt icke behandlad.

Jag erkänner villigt, att i dessa dagar brådskan är synnerligen stor inom utskotten, och att de göra allt vad de kunna för att öka arbetsintensiteten, varom icke är annat än gott att säga. Men, mina herrar, man får icke raska på så, att utskotten helt seullemt sopa bort en del av sina arbetsuppgifter och kasta dem i skräpvrån. Jag tror icke, att någon medlem av denna ärade kammare är nöjd med att bli så behandlad. Naturligtvis skulle jag här begärt återremiss av ärendet för att motionen skulle bli grundlagsenligt behandlad, men jag gör det icke, då beslut redan är fattat i första kammaren. Jag har emellertid, herr talman, velat vid behandlingen av detta utskotts- utlåtande bifoga de nu anförda orden till dagens protokoll. I övrigt ber jag att på det allra varmaste få vädja till kammaren att gå med på herr Rydén's yrkande.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till den av herr Rydén i Malmö m. fl. i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren bifaller första särskilda utskottets hemställan i punkten A) I) av utskottets förevarande utlåtande nr 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej har kammaren bifallit den av herr Rydén i Malmö m. fl. i ämnet väckta motionen.

Omröstningen utföll med 72 ja mot 36 nej; och hade kam- maren alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna A) II och B).

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 14.

Vid föredragning härpå av första särskilda utskottets utlåtande, nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst jämte en i ärendet väckt motion yttrade:

Ing. krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst.

Herr Hage: Herr talman! Som kammaren har kunnat konstatera, har Kungl. Maj:t föreslagit krigstidshjälp eller krigstidstillägg *dels* åt befattningshavare, som nu äro i tjänst, *dels* åt f. d. befattningshavare d. v. s. pensionärer samt *dels* åt änkor efter befattningshavare. Nu ha vi ju förut i dag behandlat de två förstnämnda slagen, och nu komma vi här till behandlingen av frågan om krigstidshjälp åt änkor efter statstjänare. Med avseende på de föregående kategorierna har det utskott, som behandlat denna fråga, d. v. s. särskilda utskottet nr 1, ansett, att man borde kunna ge något högre krigstidshjälp, än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Jag föreställer mig, att en av orsakerna härtill har varit, att utskottet haft en känsla av att krigstidens pressning och krigstidens prisstegring ständigt och jämt visat en tendens att ökas. Det har därför ansetts vara skäl att införa denna ständiga ökning ge något högre krigstidshjälp, än vad Kungl. Maj:t ifrågasatt. Men när utskottet så slutligen kommit till dessa efterlevande änkor och barn, har utskottet helt enkelt förklarat, att det finner de föreslagna understödsbeloppen tämligen väl avvägda. För min del föreställer jag mig, att om det funnits skäl — och jag har den uppfattningen att sådana funnits — att höja krigstidshjälpen för dessa andra kategorier, så har det funnits fullt ut lika stora, och jag vågar i många fall säga ännu större skäl att höja den för änkor och för dessa pupiller efter statstjänare, som det här är fråga om. I den riktningen har också ett uttalande gjorts i en motion av herr Widlund, till vilken motion jag alltså ber att få yrka bifall.

Jag gör detta bland annat därför att jag har en viss erfarenhet av dessa förhållanden, beroende därpå att jag är fullmäktig i statens järnvägars änke- och pupillkassa, en av de allra största, ja, kanske den allra största av änke- och pupillkassorna här i landet. Nu skola vi i år hålla fullmäktigemöte inom den kassan, och i anledning av detta fullmäktigemöte har jag fått mottaga en hel del brev och förfrågningar från fattiga änkor i betryckta omständigheter, som just nu inför den ständiga fördyringen av livsmedel och inför det nödläge, vari de råkat, ställt förfrågningar till mig, om det icke skulle finnas någon möjlighet att få något förhöjda pensioner. Det är mycket små pensioner, som dessa ha att röra sig med och leva på. Nu är det emellertid så med dessa kassor, att såvitt man kan se av de utredningar som gjorts, så finns det icke möjlighet att med kassornas egna medel åstadkomma någon förhöjning alls i pensionerna. Skall möjlighet åstadkommas till en sådan förhöjning, så måste det bli på den vägen, att staten inskrider. Nu är det visserligen sant, att här har staten tänkt inskrida. Men jag för min del

*Ang. krigstids-
hjälp åt pen-
sionsberätti-
gade änkor
och barn efter
befattnings-
havare i sta-
tens tjänst.
(Forts.)*

måste säga, att detta, som här är föreslaget, är ganska litet. Jag tror alltså, att det finnes mycket starka skäl att även i detta fall gå något längre än vad Kungl. Maj:t har föreslagit och något höja krigstids-hjälpen i likhet med vad som skett för dessa två andra kategorier, som vi förut behandlat här i dag.

Jag skall alltså, med ledning av vad jag här anfört, helt kort be att få yrka bifall till den motion, som i denna punkt är avgiven av herr Widlund.

Herr T a m m: Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan i utlåtandet nr 9, då detta utlåtande tillsammans med det nyss behandlade och de efterföljande 10, 11 och 12 ingår i, såsom jag nyss tillät mig säga, en gemensam överenskommelse inom utskottet.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen framställda propositioner å de under överläggningen gjorda yrkandena biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 15.

Härefter föredrogos vart efter annat:

första särskilda utskottets utlåtanden:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp under år 1917 åt pensionerade lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor m. fl. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskolläraernas änke- och pupillkassa; och

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidshjälp åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa; samt

andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 18, i anledning av första kammarens beslut i fråga om väckt motion om åvägabringande av utredning i fråga om statsunderstöd till upprättande och underhåll av kommunala rättshjälpskontor.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 16.

*Ang. en inter-
nationell exe-
kutiv makt
i syfte att
hindra krigs-
utbrott m. m.*

Slutligen föredrogos andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 19, i anledning av herrar Månssons och Widlunds motion, nr 325, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utarbetande av förslag till bildandet av en internationell exekutiv makt i syfte att hindra krigsutbrott m. m.; och anförde därvid

Herr M å n s s o n: Mina herrar! Jag ber om ursäkt för att jag besvärar vid denna sena timme, men jag skall icke bli mångordig.

Eng. en internationell exekutiv makt i syfte att hindra krigs-utbrott m. m.
(Forts.)

Denna motion har genomgått en högst märklig procedur och haft en egendomlig otur. 1914 i januari väcktes motionen första gången. Innan den ännu kommit till behandling i utskottet, inträffade stridigheterna rörande försvarsfragan, som ledde till att andra kammaren upplöstes och nya val utskrevos. När kammaren sedan åter sammanträdde till sommarriksdagen, väcktes motionen ånyo. Den kom härvid så egendomligt till, att den kom till behandling i kammaren den 3 augusti, och då var ju ställningen sådan, att man icke precis var så värst livad att debattera en sådan här huvudsakligen då mer än nu teoretisk sak. Det var ju en tid, då krigsförklaringsarna haglade om varandra i Europa, och man väntade, att vårt land skulle varje dag dragas in i den allmänna krigsvirveln. När ärendet förekom den 3 augusti nöjde jag mig därför med att utan att yrka bifall till motionen säga följande:

»Under nu rådande ordning i Europa är det intet tvivel om, att det kommer fram en allmän stämning, som innebär ett erkännande av att rustningarna icke, som det sagts, kunna betrygga freden.

Vi ha då att motse en livlig debatt rörande andra åtgärder till tryggande och ordnande av freden folken emellan. Även detta förslag torde då komma att dryftas. Men som förhållandet nu är, har jag icke något yrkande, vilket jag härmed velat tillkännagiva.»

I år är så frågan kommen fram för tredje gången, och man skulle egentligen haft en principdebatt om den. Men den sena timmen och kammarens trötthet efter en hel dags arbete förbjuder säkerligen detta. Emellertid har jag emot mig ett enhälligt utskott. Utsiktterna att få motionen bifallen ens i denna kammare torde därför vara mycket små. Men jag anser frågan därför icke fallen. Den hör tvärtom till de frågor, som ovillkorligen måste upp och dryftas under de närmaste åren. Liksom jag 1914 i augusti profeterade, att det skulle växa upp en sådan allmän stämning i Europa efter kriget, att man skulle komma till allmän insikt om att rustningarna icke kunde betrygga freden, och denna spådom till övermått besannats, så vågar jag i kväll uttala den nya spådomen, att denna kammare säkerligen kommer att om två, tre eller fyra år bifalla min eller någon annans motion eller ett regeringsförslag just i denna riktning. Ty säkerligen kommer det icke att finnas någon annan riktning, som kan innebära en lösning av det som nu hela Europa och hela världen talar om och kommer att tala om. President Wilson har visserligen på senare tiden kommit fram med tanken på en internationell armé och flotta till fredens tryggnad, och även från andra håll ha liknande synpunkter förts fram. Man behöver dock icke ha mycken psykologisk skarpblick, knappast någon blick alls, för att inse, att en internationell armé i vanlig mening skulle stå tämligen maktlös, när det gällde att med vapen i hand tvinga självfödande jättar som Ryssland och Nordamerikas förenta stater till att underkasta sig skiljedomens beslut, om deras folk och regeringar ej frivilligt ville gå med på detta, och om de nationalistiska hetsarna då

Ang. en internationell exekutiv makt i syfte att hindra krigsutbrott m. m

(Forts.)

voro i så full fart som de varit t. ex. i Europa från 1910 till 1914. Det är klart, att inbrytandet av en armé t. ex. i Tyskland, Österrike, Italien, Ryssland eller Nordamerikas förenta stater skulle ha till ögonblicklig effekt en folkresning, skulle ha till följd en snabb omkastning av en stor del av fredsindustrien till krigsindustri. Det är klart, att ett folk skulle kunna erbjuda ett högst betydande motstånd mot en sådan intervention. Helt annorlunda förhåller det sig naturligtvis med en internationell flotta. En internationell flotta, bestående av t. ex. ett antal jagare och ett tusental undervattensbåtar, ställda helt och hållet under den internationella domstolens kommando skulle naturligtvis kunna skära av en del länder ifrån världen så som t. ex. Skandinavien, delvis Holland och delvis Italien, men även en internationell flotta, ehuru naturligtvis långt verksammare än en armé som ett exekutivvapen i den internationella skiljedomstolens hand, skulle vara ganska dyrbar och ganska överksam i jämförelse med det medel jag i min motion föreslagit. Men en världsblockadens värnpliktsarmé, bestående av hela världens transportarbetare, sjömän, telegrafister, postmän, hamnarbetare o. s. v., naturligtvis supplerade med en flotta i skiljedomstolens tjänst, med dessa maktmedel skulle denna skiljedomstol kunna så avskilja Italien, Spanien eller vilket annat land det vore, avspärra såväl dess sjögränser som dess landgränser, när det icke ville underordna sig den internationella skiljedomstolen. Ett sådant lands t. ex. fartyg skulle då uppbringas och bli god pris. Till lands och sjöss isolerades det. Inga järnvägs- och vagnar växlades över gränserna, inga brev, inga telegram, inga telefonmeddelanden, inga människor dit och inga människor därifrån, landet bleve avspärrat från världen under en tid av 2, 3, 5, 10, ja till 20 år, så lång tid som behövdes, för att dess folk skulle bringas till förnuft.

Om vi nu se, huru blockadkriget till sjöss verkat på det mest ohyggliga sätt, på ett sätt, som ingen strateg och ingen nationalekonom, hur man än dryftat alla möjligheter, före krigets utbrott kunnat utfundera eller beräkna, förstår man hur en sådan isofering skulle verka. En sådan behandling av en genstörtig nation vore naturligtvis ingenting annat än en motsvarighet till den behandling, som nu i det enskilda rättssamhället tillkommer den, som icke vill foga sig i den allmänna rättsordningen. Han isoleras, interneras, häktas. Detta blockadsystem bleve alldeles detsamma för en hel nation. Världen, mänskligheten avskiljer från sig det folk, som icke vill foga sig i mänsklighetens överenskommelser för åstadkommande av fred och ordning i världen. Det är tankegången i motionen.

Jag skall nu icke vidare gå in på frågan. Jag skall nöja mig med att i all korthet och i väntan på, att framtiden kommer att föra förslaget både fram till bättre utformning — ty det erkänner jag, att den kan vara bristfällig — och framför allt till mognad i folkens tankar och sinnen, nöja mig med att nu yrka bifall till motionen.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen givit propositioner i ämnet, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 17.

Avgåvos följande nya motioner nämligen av

herr *Johansson* i Trollhättan *m. fl.*, nr 493, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 343, angående vissa ändringar i gällande avlöningsregelemente för tjänstemän vid statens vattenfallsverk m. m.;

herr *Berg* i Staby, nr 494, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 349, angående försäljning av vissa kronogendoromar och upplåtande av lägenheter från sådana egendoromar; och

herr *Skareen*, nr 495, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 341, med förslag till lag om allmän tjänsteplikt.

Dessa motioner blevo på begäran omedelbart remitterade, motionen nr 493 till statsutskottet, motionen nr 494 till jordbruksutskottet och motionen nr 495 till lagutskottet.

§ 18.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från lagutskottet:

nr 167, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av sjölagen;

nr 168, i anledning av väckt motion om ändring i 103 § sjölagen;

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkringsrörelse ävensom en i ämnet väckt motion; och

nr 170, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stadga angående hotell- och pensionatrörelse dels ock en i anledning därav väckt motion; samt

från konstitutionsutskottet:

nr 171, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående beräkning av röstvärdet enligt kommunalförfattningarna för skattskyldig, vars beskattningsbara inkomst blivit vid beviljningstaxeringen år 1917 av viss anledning nedsatt.

§ 19.

Till bordläggning anmälades:

konstitutionsutskottets memorial, nr 15, angående fullbordad granskning av de i statsrådet förda protokoll;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 150, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående främjande av manskapsrekryteringen vid armén;

nr 151, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av en central beklädnadsverkstad för marinen m. m.;

Andra kammarens protokoll 1917. Nr 61.

nr 152, i anledning av militieombudsmannens till 1917 års riksdag avgivna ämbetsberättelse i vad densamma rör framställning angående revision av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen genom militärtjänstgöring;

nr 153, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inlösen för statsverkets räkning av generalstabens officerskårars stalletablissemang i Stockholm;

nr 154, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstjänstpremier till visst manskap och vissa värnpliktiga vid flottan;

nr 155, i anledning av väckt motion om vidtagande av åtgärder för upprensning jämte befastande av Vaddö kanal;

nr 156, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglemente för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglemente);

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot;

nr 158, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i föreskrifterna om avlöning av lärarinnorna vid statsunderstödda enskilda läroanstalter m. m.;

nr 159, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen av riksförsäkringsanstaltens fondmedel jämte i ämnet väckta motioner;

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av ett spåtelskesjukhus i Dalarna m. m.;

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående påbörjande av elektrifiering av statsbanelinjen Kiruna—Svartön samt fortsatt utbyggnad av kraftstationen vid Porjus ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 162 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande av vissa fastigheter för telegrafverkets räkning i Filipstad och Göteborg samt utvidgning av telegrafverkets verkstad i Nynäshamn m. m.;

nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gift kvinnas anställning vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar;

nr 164, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen samt särskilda avlåtna propositioner gjorda framställningar angående anslag för kapitalökning å statens under civildepartementet hörande utlåningsfonder ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkterna 19, 20 och 49 av sjunde huvudtiteln gjorda framställningar angående omorganisation av och lönerreglering för överintendentensämbetet samt angående länsarkitekter m. m.;

nr 166, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om Kungl. Maj:ts i propositionen nr 73 under mom. 1:o 1) gjorda framställning rörande upprensning av viss farled; och

nr 167, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om

Kungl. Maj:ts i punkt 223 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag till tekniska elementarskolan i Örebro;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av § 13, § 16 mom. 1, § 17 och § 19 mom. 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring av tullsatserna å socker samt om ändrad lydelse av § 13 mom. 1 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor den 9 juni 1911; och

nr 50, i anledning av väckt motion om ändringar i 28 § av förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 45, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret förslag till omorganisation av räkenskaps- och kassakontoret därstädes jämte lönerreglering för befattningshavare i riksgäldskontoret m. m.;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i gällande grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i gällande grunder för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst; och

nr 52, angående vissa ändringar i bankoreglementet och i avlöningsstaten för riksbanken;

jordbruksutskottets memorial och utlåtanden:

nr 63, med överlämnande till riksdagen av förteckning över försålda kronoegendomar;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronolägenheterna Klädesholmen nr 1 samt Koholmen nr 1, Stora och Lilla, m. m. i Göteborgs och Bohus län;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av kronoegendomen Hunnebo nr 1 i Göteborgs och Bohus län ävensom i en i ämnet väckt motion;

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till fåravelns befrämjande;

nr 87, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för sjöförsvarets stärkande ävensom en i ämnet väckt motion;

nr 88, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande ävensom en i ämnet väckt motion;

nr 89, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande för statens räkning av vissa enskilda tillhöriga vattenfall i Motala ström m. m.;

nr 90, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av en norrländsk andelsmejerifond ävensom en i ämnet väckt motion;

nr 91, i anledning av väckt motion om anslag till utdelande av pris åt uppfinnare av lantbruksmaskiner;

nr 92, i anledning av väckt motion om anslag till belöning för förslag beträffande maskiniell upptagning av torv m. m.; och

nr 93, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande vid Alnarps egendom av en institutionsbyggnad för professor N. H. Nilsson-Ehles ärftlighetsforskning m. m.;

första särskilda utskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av motioner dels om ändring i 2 § av förordningen den 1 juni 1912 om understöd i vissa fall åt värnpliktigs hustru och barn och dels angående anslaget till understöd åt vissa värnpliktigas familjer m. m.;

nr 6, i anledning av motion om ändring i förordningen den 13 augusti 1914 om understöd i vissa fall åt sådan värnpliktigs familj, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar m. m.; och

nr 7, angående ifrågasatt förhöjning av penningbidraget till värnpliktiga, som utkallas till tryggande av rikets neutralitet; samt

andra särskilda utskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 211 angående omorganisation av fögderiförvaltningen och lönereglering för tjänstemännen därstädes m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

§ 20.

Justerades protokollsutdrag.

§ 21.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Lindley</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 20 maj,	
» <i>Sävström</i>	» 2 » » » 20 »	
» <i>Linders</i>	» 5 » » » 21 »	och
» <i>Ericson</i> i Funäsdalen,	» 9 » » » 22 »	

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 12,33 på natten.

In fidem
Per Cronvall.